

Täysistunto

Tiistai 24.11.2020 klo 14.00—19.03

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 19.03.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (14.00—16.00 ja 18.01—19.03) ja puhemies Anu Vehviläinen (16.00—18.01).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisat edustajat, muistutan näistä meidän terveysturvallisuussäännöistä täällä: etäisyyksien pitämisestä, turvaetäisyyden pitämisestä, kasvomaskin pitämisestä.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 63-67/2020 vp.

2.2. Kansalaisaloitteet

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Eduskunnalle on 20.11.2020 toimitettu kansalaisaloite KAA 7/2020 vp: Henkilötunnuksen uudistamisesta sukupuolineutraaliksi luovuttava.

Kansalaisaloitteessa esitetään eduskunnan päätettäväksi, että hallitusohjelmaan kirjatus-tavoitteesta henkilötunnusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi tulee luopua ja säilyttää nykyinen järjestelmä.

Kansalaisaloitelain 4 §:n mukaisesti kansalaisaloite sisältää lakiehdotuksen tai ehdotuksen lainvalmisteluun ryhtymisestä.

Totean, että hallitusohjelman kirjauksista ei voida säätää lailla eikä kansalaisaloite KAA 7/2020 vp täytä tämän vuoksi aloitteelle säädettyä ehdotonta muotomääräystä.

Edellä todetun perusteella katson, että kansalaisaloite on vastoin kansalaisaloitelakia ja perustuslain 42 §:n 2 momentin nojalla kieltäydyin tämän vuoksi ottamasta aloitetta käsitelyyn.

Puhemiehen menettely hyväksyttiin.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

3. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 talousarvioesityksen (HE 146/2020 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 227/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 1 tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.02 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys vuoden 2021 talousarvioesityksen täydentämiseksi lisää määrärahoja noin miljardilla eurolla. Näistä keskeisimpiä ovat tulevaisuusinvestointiohjelman vuotta 21 koskeva täydennys 356 miljoonalla eurolla sekä maatalouden tulevaan EU-tuki-ohjelmakauteen liittyviin määrärahoihin osoitettava 106 miljoonaa euroa, joka on siis EU:sta tuleva raha, joka allokoidaan käyttöön kansallisen budjetin kautta.

Koronakriisin huolellinen hoito on keskeinen osa hallituksen talouspolitiikkaa. Merkittävä osa lisämäärärahoista osoitetaankin jälleen koronakriisistä seuraaviin menoihin. Nämä menot ovat kertaluonteisia ja väliaikaisia eivätkä siten lisää valtion pysyviä menoja. Näistä merkittävien on Finavian pääomitus 350 miljoonalla eurolla. Lisäksi hallituksen esitys sisältää reilun 56 miljoonan euron panostuksen yrittäjien työttömyysturvaoikeuden ja työttömyysturvan suojaosan korottamisen jatkamiseen maaliskuun 21 loppuun asti.

Hallitusohjelman mukaisesti hallitus toteuttaa vaalikauden aikana tulevaisuusinvestointiohjelman, joka tukee hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamista sekä julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä. Nämäkin toimet ovat kertaluonteisia, eivätkä ne enää lisää valtion menoja vuonna 23. Toimet tullaan lisäksi rahoittamaan pääosin omaisuustuloilla siten, että ne eivät lisää myöskään valtionvelkaa.

Tulevaisuusinvestointiohjelmalla ei toteuteta muuttuneessa taloudellisessa tilanteessa alkuperäisessä muodossaan. Vuoden 21 talousarvioneuvottelun yhteydessä hallitus linjasi Suomen kestävä kasvun ohjelmasta, joka laaditaan EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen rahoituksen tavoitteiden toteuttamiseksi. Hallitus yhdistää EU-rahoituksen ja osan tulevaisuusinvestointien rahoituksesta rakenne- ja suhdannepoliittisesti vaikuttavaksi kokonaisuudeksi.

Arvoisa puhemies! Valtion nettolainanoton määräksi arvioidaan ensi vuonna 11,7 miljardia euroa. Velkaantumisen hillitsemiseksi vuonna 21 palataan noudattamaan menokehystä. Koska koronaviruksen hoito kuitenkin edellyttää panostuksia myös ensi vuonna, on vielä vuonna 21 käytössä eräitä koronavirustilanteeseen liittyviä poikkeuksia kehyssäänöstä. Esimerkiksi koronaan liittyvät välittömät terveysturvallisuuden kustannukset kateetaan täysimääräisesti kehyksen ulkopuolisina menoina. Lisäksi käytössä on hallitusohjelman mukainen 300 miljoonan euron lisätalousarviovaraus ja 500 miljoonan euron varaus kertaluonteisiin ja finanssipoliittisesti pakollisiin koronavirustilanteesta aiheutuviin menotarpeisiin.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Arvoisa puhemies! Kansantalouden ja julkisen talouden kannalta ensi vuoden talouspolitiikan onnistumisen keskeisin edellytys on kuitenkin onnistuminen koronaviruksen leviämisen estämisessä. Rokotteiden kehittämisestä on kuultu lupaavia uutisia. Väestön rokotaminen antaa taloudelle merkittävän kasvusysäyksen. Tähän kuluu kuitenkin vielä aikaa, ja tällä välin pitää tehdä riittävät toimenpiteet, jotta tilanne saadaan pidettyä hallinnassa. Olemme onnistuneet tähän asti hyvin, eikä ole mitään syytä siihen, ettemmekö onnistuisi jatkossakin.

14.06 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä valtiovarainministeri ja opeusministeri! Hyvät edustajakollegat ja muut paikalla olijat! Me odotimme tätä täydentävää hallituksen esitystä oppositiossa erityisen suurella mielenkiinnolla. Me odotimme, että hallitus olisi täydentänyt talousarvioesityksen suurimmat puutteet eli täydentänyt nämä puuttuvat työllisyystoimet tähän hallituksen talousarvioesitykseen, mutta eihän niitä työllisyystoimia vieläkään näy eikä kuulu.

Hallitus on sitoutunut turvaamaan suomalaisen hyvinvoinnin ja yritysten selviytymistä kriisiin yli mahdollisimman vähin inhimillisin ja taloudellisin vahingoin, ja tämä on hyvä ja tärkeä periaate. Tuki näille toimille, joilla koronavirusta pystyttäisiin hoitamaan nimenomaan niin, että se olisi inhimillistä, me pystyisimme terveystilanteen pitämään hyvänä ja myös pelastamaan ennen muuta suomalaisten ihmisten työpaikkoja yli tämän kriisin.

Tässä täydentävässä hallitus vielä jakaa miljardin lisää velkarahaa. Tämä lisää jälleen valtion nettolainanottoa lähes miljardilla eurolla ensi vuonna. Kaikkiaan valtion nettolainanoton arvioidaan siis olevan ensi vuonna noin 11,7 miljardia euroa velkarahaa lastemme ja lastenlastemme piikkiin. Tänä vuonnahan hallitus on jo ottanut velkaa lähes 20 miljardia. Valtionvelan määrän arvioidaan olevan ensi vuoden lopussa eli noin vuoden kuluksi 138 miljardia euroa.

Hallituksen aloittaessa valtionvelka oli 106 miljardia. Rinteen ja Marinin hallitukset ovat siis kasvattaneet sitä pian jo 32 miljardilla eurolla. Ennätys, arvoisa puhemies, sekin. Ja kyllä, näiden teidän toimienne suurin ongelma on se, että rahanjaon te kyllä osaatte mutta ei teillä tunnu olevan minkäänlaista huolta siitä, mistä tämä raha saadaan. Työllisyystoimet loistavat poissaolollaan, ja velkaralli jatkuu.

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö nosti esille huolensa holtittomasta velanhoidosta Ilkka-Pohjalaisessa. Presidentti Niinistö totesi Ilkka-Pohjalaisen haastattelussa, että lainojen takaisinmaksu nähdään nykyajattelussa aiempaa vähemmän velvoittavana. Presidentin mukaan tällä hetkellä leviää talousoppi, jonka mukaan keskuspankit voivat luoda valtavia määriä rahaa, eikä tämän rahan takaisinmaksua pidetä ongelmana tai välttämättä ylipäättään edes tarpeellisenä. Tasavallan presidentti huomautti, että tyhjästä luotu raha tarkoittaa aina lainaa jossakin muualla. Hän oli huolissaan ajatuksesta, että rahaa voitaisiin painaa loputtomasti ilman talousvastinetta.

Tässä täydentävässä esityksessä on tulevaisuusinvestointeja. Itse ihmettelen sitä, että esimerkiksi huoli ammatillisen koulutuksen kysymyksistä sysätään eteenpäin sillä, että tehdään panostuksia vain pieneksi hetkeksi: palkataan opettajia, ohjaajia, opetuksen tukihenkilöstöä ja tuntiopettajia mutta ei pysyvästi, vaikka tarpeet ovat pysyviä, vaan väliaikaisesti. Pitää kysyä, onko tarve vain lyhytaikainen, kun määräaikaista virkoja perustetaan vain tämän oman vaalikauden ajaksi.

Tässä täydentävässä esityksessä myös esitetään kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen 25 miljoonaa, luonnonsuojeluun 25,5 miljoonaa euroa mutta ei löytynyt Pidä Saari Siistinä

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

-alushankintaan heidän kaipaamaansa ja heille jo lähes luvattua 500 000 euron määrärahaa. Eikö, arvoisa hallitus, tästä luonnonsuojeluun menneestä kokonaisuudesta olisi voinut korvamerkitä tämän rahan Pidä Saaristo Siistinä -alushankintaan? He tekevät äärimmäisen arvokasta työtä, ja kun tänään ollaan oltu huolissaan siitä, onhan vielä hallituspuolueiden kansanedustajille jaettavaksi joululahjarahoja, niin vetoan, että osoittakaa nyt tämä raha edes sieltä, niin että tämä tärkeä alus saadaan pitämään meidän rannikkoseutua mutta myös Saimaan aluetta siistinä.

Myös rakennemuutoksiin tässä esitetään rahaa — se on hyvä asia — myös työttömyysturvavalainsäädännön väliaikaista poikkeusta ehdotetaan jatkettavaksi, ja myönteisenä pidän myös yrittäjien työttömyysturvaoikeuden ja työttömyysturvan suojaosan korottamisen jatkamista. Kiitosta annan, arvoisa puhemies, myös siitä, että yksityisessä terveydenhuollossa tehdyistä covid-19-testeistä maksettavaa Kela-korvausta ehdotetaan korotettavaksi ja jatkettavaksi.

Myönteistä on myös se, että kokoomuksen esille nostamat huolet maakuntalentokenttien yhteyksistä otetaan nyt lopulta vakavasti. Me äänestimme niistä täällä salissa jo aiemmin. Silloin hallituspuolueilta ei löytynyt ymmärrystä näiden maakuntalentokenttien tualle tilanteelle, [Välihuutoja keskustan ryhmästä] mutta annetaan kiitosta, että parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Nyt tähän tukemiseen ehdotetaan 11,5 miljoonaa.

Pidän myös hyvänä sitä, että tuomioistuinasioiden ruuhkanpurkua varten ehdotetaan tuomioistuimille ja oikeusaputoimille ja Syyttäjälaitokselle hieman lisämäärärahoja. Nämä ovat tärkeitä kuten myös Rikosseuraamuslaitokselle tuleva määräraha.

Arvoisa puhemies! Muutama muu huomio vielä. Haluan myös antaa kiitosta siitä — sillä silloin, kun aihetta kiitokseen on, sitä pitää antaa — että esimerkiksi positiivisen luottorekisterin toteuttamismenoihin ehdotetaan määrärahaa. Se on tärkeä toimi meidän suomalaisten ihmisten näkökulmasta. Sitten nämä toimet, joita esimerkiksi poliisiin ja Rajavartiolaitoksen kohdalla tehdään, nämä määrärahalisäykset menevät nyt kaikki seiniin. Kyllä meillä kaivattaisiin ennen muuta lisää tekeviä miehiä, tekeviä naisia niin poliisiin kuin Rajavartiolaitokselle, ja toivoisin, että hallitus ottaisi tämän lupauksen vakavasti, että tuo poliisien määrä nostetaan sinne, mistä ennen vaaleja myös hallituspuolueet puhuivat.

Arvoisa puhemies! Työllisyystoimet valitettavasti loistavat poissaolollaan tästä täydentävästä esityksestä, eli tärkeintä täydennystä [Puhemies: Aika!] ei tähän esitykseen tule.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Muistakaa maski.

14.13 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Täytyy ensin todeta edustaja Heinoselle, että luemme kohan me samaa paperia, samaa esitystä, sen verran erilainen oli näkökulmasi — vaikka toki arvostan sitä, että kiiteltävääkin ja kiitostakin esityksestä välittyi.

Mutta asiaan, arvoisa puhemies. Suurella osalla koululaisista ja opiskelijoista menee hyvin. Samalla kuitenkin kantautuu viestiä, että kaikki eivät pysy mukana. Opiskelijoiden kirjoitustaidoissa on puutteita, samoin lukutaidossa. Monelle nuorelle päihteet ovat iso ongelma. Arjessa moni opettaja taistelee sen kanssa, miten saisivat oppilaat tulemaan kouluun. Muun muassa tähän ongelmaan puututaan hallituksen esityksessä. Ammatillisen koulutuksen opettajien, ohjaajien ja opetuksen tukihenkilöstön palkkaamiseen sekä tuntiopettajien opetustuntimäärän vahvistamiseen esitetään lisättäväksi 80 miljoonaa euroa. [Timo Heinonen: Määräaikaisia virkoja!] Etsivän nuorisotyön laajentaminen, lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma sekä monet muut lasten ja nuorten parempaan tulevaisuu-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

teen tähtäävät hankkeet saavat paljon kaivattua ja toivottua rahoitusta tässä täydentävässä talousarvioesityksessä.

Uskon myös edustaja Heinosen arvostavan sitä, että Liikkuva koulu -ohjelman laajentamiseen ja poikkihallinnolliseen liikkumishjelmaan kiinnitetään 5 miljoonaa euroa — äärimmäisen tärkeä toimi. Tiedämme jokainen liikunnan merkityksen aivan keskeisenä hyvinvointielementtinä. [Timo Heinonen: Kyllä!]

Samoin yleisten kirjastojen toiminnan vahvistamiseen osoitetaan miljoona euroa. Kannustetaan siis kansaa lukemaan vahvistamalla kirjastoja, tukemalla kirjastoja.

Arvoisa puhemies! Pidän näitä merkittävinä tulevaisuustekoina. Hallitus toimii tässä kyllä elämän pulssilla.

Hallitus myös jatkaa modernia aluepolitiikkaa, missä elämisen edellytyksiä kannatellaan kaikkialla Suomessa. Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemiseen ladataan 52 miljoonaa euroa. Hallitus siis jatkaa sitä, mistä koulutuskentältä on välittynyt kiitosta: katseet yltävät Helsingistä kohti maakuntia. Tämä hallitus on maakuntien Suomen hallitus. Tiedämme myös, jokainen, että maaseutujen Suomessa tiet ja niiden kunto ovat elintärkeitä. Siksi yksityisteiden kunnossapitoon ja parantamiseen esitetään 17 miljoonaa euroa lisää, mikä on lisäpotti aikaisemmin myönnettyihin 13 miljoonaan euroon nähden, eli kokonaispotti on 30 miljoonaa. Sivumennen sanottuna myös todettakoon, että vuonna 2015 yksityisteihin oli 5 miljoonaa euroa. Tuo oli muuten viimeinen Stubbin hallituksen tekemä budjetti. Voi siis sanoa, että ensi vuonna valtion budjetissa yksityisteihin on kuusinkertainen määrä verrattuna Stubbin hallituksen testamenttiin. Kehitys siis kehittyy.

Puhemies! Koko maailmassa on nyt meneillään vakava terveys- ja talouskriisi. Elvyttävälle talouspolitiikalle on vielä ensi vuonnakin tarvetta, jotta yrityksiä, kotitalouksia ja kuntia ei ajeta entistä syvempään ahdinkoon. Suomi kestää kyllä hetkellisen velkaantumisen, kunhan pidetään huoli siitä, että talous saadaan toipumaan ja julkisen talouden kestävyys varmistetaan uudistuksilla, kuten luomalla edellytyksiä työllisyyden vahvistamiselle. Ja niin hallitus myöskin tekee.

Puhemies! Toisen aallon myötä koronatilanne on taas pahenemassa Suomessa. Olemme kuitenkin saaneet myös lupaavia uutisia koronarokotteista. Valo siis pilkahtelee tunnelin päässä, ja tie ulos tästä kriisistä alkaa hahmottua. Niin sen on myös oltava, toivon tie ei saa hautautua. Kansalle paasataan aivan riittävästi synkeän maailman sanomaa, joka ei kannaa mihinkään. Ongelmia meistä jokainen osaa luetella. Haluamme koronan väistyessä päästä mahdollisimman nopeasti mukaan uuteen kasvuun. Tästä syystä meidän on ihmisten ja yritysten tukemisen lisäksi uskallettava myös investoida tulevaan, siis tehdä tulevaa.

Puhemies! Pidän tätä hallituksen esitystä mallikelpoisena tulevaisuusinvestointina, sellaisena, joka poikii hyvinvointia, korjaa investointivelkaa ja sysää Suomea nousuun. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Näyttää olevan tarvetta jonkun näköiseen debattiin. Olkaa hyvä. Ne, jotka haluavat osallistua debattiin, painavat V-painiketta omalta paikaltaan.

14.20 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä äskenen puheenvuoro oli erittäin hyvä. Siinä tuotiin esiin se, että tämä talouspoliittinen linja, mikä hallituksella on, on ollut oikea, oikea-aikainen ja saanut hyviä tuloksia Euroopan laajuisesti vertaillen, ja nimenomaan korostettiin myös sitä, että nyt on elvyttämisen aika. Nyt

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

panostetaan työpaikkoihin, koulutukseen, lasten ja vanhusten palveluihin, ja hyvä inhimillinen linja tässä on koko ajan läsnä — terveys edellä, luonnollisesti.

Puhemies! Sen verran palaisin tuohon aiempaan: Edustaja Heinosen puheenvuoroa kokoomuksesta sentään kovasti ihmettelin, nimittäin jälleen kerran näin siinä varsin kummallisen rakenteen. Ensin kauhistellaan velkaa, sitten luetellaan paljon menoja, mitä pitäisi lisätä. Muistamme myös, että kokoomus esitti viime jouluna miljardin lisämenoja, ja sitten tiedämme, että kokoomus on esittänyt verovaateensa, miljardi veronkevennyksiä, joista 300 miljoonaa menee kaikkein hyvätuloisimmille. [Puhemies: Aika!] Miten meillä tähän yhtälöön on varaa, kokoomus?

14.21 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen on taitava tuossa asioiden väärin ymmärtämisessä. Totta kai me kokoomuksessa olemme huolissamme siitä, että maamme velkaantuu rajulla tavalla, mutta ennen muuta me olemme huolissamme siitä, että niitä työllisyystoimia ei ole. Teidän aikananne, arvoisat sosiaalidemokraatit, ollaan menty takapakkia teidän toimillanne näissä työllisyyskysymyksissä. Te ette pysty tekemään toimia, joilla tulevaisuuden rahoituspohjaa vahvistettaisiin, ja tämä on se huoli.

Te tulette, arvoisa edustaja Viitanen ja vasemmistohallitus, näkemään vastuullisen vaihtoehdon. Kokoomus esittelee ensi viikon tiistaina vaihtoehtobudjetin, jossa otetaan vähemmän velkaa, luodaan suomalaisille työtä ja luottamusta tulevaisuuteen ja tehdään vielä nämä ammatillisen koulutuksen opettajapaikat — pysyvästi. Emme niin, että me annamme kahdeksi, kolmeksi vuodeksi määräaikaisia opettajia, vaan me haluamme ne pysyviksi, [Puhemies koputtaa] sillä ne haasteetkin ovat pysyviä.

14.22 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Säästetään vaihtoehtobudjettikeskustelu ensi viikolle, mutta näyttää olevan niin, että silloin, kun kokoomus on hallituksessa, rahaa ei ole ja koulutuksesta leikataan miljarditolkulla, mutta heti, kun kokoomus siirtyy oppositioon, sinne yhtäkkiä sitä rahaa alkaakin löytyä, ja samaan aikaan ollaan huolissaan velkaantumisesta ja samaan aikaan ollaan valmiita ohjaamaan miljardin euron veronkevennyksiä, joista suurin osa kaikkein hyvätuloisimmille suomalaisille. [Timo Heinonen: Ei pidä paikkaansa!]

Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että hallitus tuo tämän täydentävän: erityisesti Finavian pääomittaminen tässä tilanteessa on tärkeää, koska pitää nähdä silta yli tämän koronakriisin. Ja sitten täytyy katsoa vielä, kun oppositio jatkuvasti kritisoi hallituksen taloustoimia, mikä on se vertailu, missä Suomi menee. Tämän vuoden taloudellinen suoritus on euroalueella Suomella kolmanneksi paras — kolmanneksi paras — ja se johtuu siitä, että olemme onnistuneet tähän mennessä tätä koronaa torjumaan ja samaan aikaan tukemaan taloutta. Arvoisa kokoomus, onko tätä niin vaikea myöntää?

14.23 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota tuohon edustaja Heinosen puheenvuoroon, jossa hän toteaa meidän monen kokoomuslaisen suulla, että työllisyystoimet puuttuvat tästä lisätalousarviosta. Itse ajattelen niin, että en enää edes odottanut, että siellä olisi työllisyystoimia, koska siellähän niitä ei ole viime aikoina esiintynyt, eli eräällä tavalla olen jo menettänyt toivoni sen suhteen, että niitä tämän vuoden puolella enää edes esitettäisiin. [Aki Lindén: Ei kannata menettää toivoa!]

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä, kun vielä elämme tätä koronan toista aaltoa, kenties tärkein työllisyystoimenpide on se, että pidämme kiinni niistä työpaikoista, jotka ennen koronaa olivat terveellä pohjalla mutta esimerkiksi julkisoikeudellisten toimien takia ovat nyt joutuneet ahdinkoon. Arvoisa puhemies, kysyisin valtiovarainministeri Vanhaselta: miten tämä koronatukiasia, kun siellä on yrityksiä, joiden liikevaihto on pudonnut 80—90 prosenttia verrattuna viimevuotiseen — miten aiotte huomioida erityisellä tavalla nämä alat? Siellä on muun muassa tapahtuma-ala, [Puhemies: Aika!] messuala, urheilutapahtumat ja niin edelleen.

14.24 Hilkka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Heinosen toteaisiin tässä kohtaa, että työllisyystoimet ovat muutakin kuin sosiaaliturvalaikkauksia. Näin sen itse näen.

Mistä Suomen pärjäämisessä ja kasvussa on pohjimmiltaan kyse? Nähdäkseni pohjimmiltaan väestöpolitiikasta ja osaamisesta, sen jälkeen sujuvasta liikenteestä, tuottavuudesta ja taloudesta. On totta, että täällä lisätalousarviossa on runsaasti investointeja. Suurin osa niistä tulee aivan tarpeeseen ja kriittiseen tarpeeseen. Siellä on sellaisia investointeja, jotka ovat jääneet menneiltä vuosilta tekemättä ja jotka ovat kriittisiä Suomen kilpailukyvyyn kannalta. Esimerkiksi ensi vuonna valtion budjetissa on yksityisteihin kuusinkertainen määrä rahaa kuin kokoomuksen valtavuosina, jos nostan yhden esiin.

Olen erityisen ylpeä koulutuksen resursseista, muun muassa lapsi- ja perhepalvelun muutosohjelmaan varatuista resursseista sekä ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaavan henkilökunnan lisätyistä resursseista.

14.26 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käydään läpi Suomen talousarviota, mutta totta kai huolta nousee, kun katsoo, että täällä 50 miljoonaa laitetaan kehitysmaiden sopeutumiseen ilmastomuutokseen. Kyllä se aika iso raha on laitetaan semmoiseen tarkoitukseen. Tuntuu, että näilläkin rahoilla ei ole oikein vaikuttavuusarvioita, että mitä näillä rahoilla oikein saadaan. Tavallaan Suomen kilpailukykyähän meidän pitäisi nyt tukea, Suomen pärjäämistä. Jotenkin tuntuu, että ennen aikaan oli vallalla semmoinen sanonta, että oma maa mansikka, muu maa mustikka, mutta hallitus on kääntänyt tämän pääläelleen: oma maa mustikka, muu maa mansikka.

14.26 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että edustaja Heinonen löysi alun puheenvuorossaan myös paljon kiitettävää, ja yksi asia, johon hän kiinnitti ansiokkaasti huomiota, on positiivinen luottorekisteri, johon todella nyt varataan määräraha sen valmistelun eteenpäinviemiseksi. Tämä on erittäin tärkeä asia, koska samalla saadaan vietyä eteenpäin monia muita ylivelkaantuneiden asemaa helpottavia uudistuksia. Tulevan kevään aikana toivottavasti saammekin tähän saliin käsitteelyyn esimerkiksi maksuhäiriömerkintöjen säilyttämistä koskevan lakiuudistuksen, mutta se on jo syytä erottaa tästä positiivisen luottorekisterin valmistelusta. — Kiitos, puheenjohtaja.

14.27 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ensi vuoden talousarvion lisäys jatkaa hallituksen linjaa, jossa valitettavasti velkaantuminen on se elementti, millä tulevaisuuteen varaudutaan. Valitettavasti tässä lisätalousarviossa ei ollut näitä työllisyystoimenpiteitä, joihin täällä jo kollegat viittasivat. Kristillisdemokraatit ensimmäisenä oppositiopuolueena huomenna julkaisee oman vaihtoehtobudjettinsa, jossa

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

meillä on merkittävänä osana sitä oma työllisyyspakettimme. Mutta näistä käymme sitten keskustelua myöhemmin täällä eduskunnassa.

Olisin halunnut valtiovarainministeri Vanhaselta kysyä, kun esittelypuheenvuorossanne kerroitte tulevaisuusinvestointien toisen vaiheen rahoituksesta, että tämä ei toteudu sellaisenaan vaan nyt odotetaan elpymispakettia ja siihen yhdistämistä, miten tämä käytännössä tapahtuu — siis millä tavalla nyt sovitetaan yhteen [Puhemies koputtaa] näitä erilaisia maakunnista nousevia isoja toiveita ja toisaalta sitä, mitä hallitusohjelmaan on kirjattu. [Puhemies: Aika!] Elikkä miten tämä asia lähtee yhdistymään?

14.28 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! On selvää, että ensi vuoden budjetti tulee olemaan raskaasti alijäämäinen, mutta yhtä selvää on se, minkä edustaja Lindtman nosti esille, että Suomi on eurooppalaisessa vertailussa kuitenkin pärjännyt äärimmäisen hyvin. Ja se puolestaan on suoraan pelastanut työpaikkoja, luonut työllisyyttä suhteessa pahempaan skenaarioon.

Tänä vuonna tehdään isoa alijäämää, 20 miljardia. Se on merkittävä summa, mutta me tiedämme myöskin, että kun otetaan huomioon ne esitykset, jotka tässä salissa on opposition suunnasta tullut tehtyä, niin ne menolisäykset mukaan lukien [Timo Heinonen: Entä tulolisäykset!] ja ne tulonmenetykset mukaan lukien heidän vaihtoehtonsa olisi ollut vielä raskaammin tappiollinen. Eli pitää muistaa, mitä on sanonut. Nyt, kun esitätte omat vaihtoehtobudjetinne, otamme ne tietenkin mielenkiinnolla vastaan, [Puhemies koputtaa] mutta odotamme myöskin, että seisotte [Puhemies: Aika!] niitten linjauksien takana myöskin tulevaisuuden äänestyksissä, ettette puhu yhtä ja sitten kuukauden kuluttua toista.

14.30 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä neljäs lisätalousarviobudjetti on valtavan kokoinen, melkein miljardi euroa, ja tämän pitäisi olla lisätalousarviobudjetti — normaaliin budjettiin lisänä jotain pientä. Sitä se ei ole. Tästä lisätalousarviosta puuttuu, niin kuin täällä on noussutkin esiin, ne toimet, millä saadaan valtiolle lisää tuloja, ja työllisyystoimet, millä pystytään tämä yhteiskunta pitämään vireänä ja saamaan lisää tuloja ja yrityksiä tänne.

Täällä on nostettu esiin opetusta ja koulutusta — näitä tilapäisiä rahoja, mitä sinne ollaan antamassa. Älkää puhuko siitä, että saadaan opettajia: he ovat määräaikaisia. Toki he ovat opettajia, mutta he ovat määräaikaisia opettajia. Heidän työsuhteensa ilmeisesti sitten loppuu, kun tämä rahoitus loppuu. Ei ole oikein näitä opettajia kohtaan ja opetusalaan kohtaan antaa tällaisia tilapäisiä porkkanoita, [Puhemies koputtaa] jotka sitten viedään käsistä.

14.31 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinosta ei ole suotta...

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kiljunen, maski pidetään naamalla puhuttaessa siellä.

Minä en pysty puhumaan tuon kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten tullaan tänne.

Kiitoksia. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Arvoisa puhemies! Edustaja Heinosta ei suotta ole kiitetty taitavasta retoriikasta. Sitä hänellä epäilemättä on, ja se saattaa joskus hämätäkin joitakin. Edustaja Kivisaari täällä jo totesi, että luemme kohan me samaa paperia, ja nyt, arvoisa puhemies, minä lukisin: Tulevaisuusinvestointeihin tässä lisätalousarviossa osoitetaan 350 miljoonaa euroa, joista menee osaamiseen ja koulutukseen 145 miljoonaa, työllisyyteen ja aluekehitykseen 43 miljoonaa ja kehitysyhteistyöhön ja viennin edistämiseen 65 miljoonaa. Finaviaa avitetaan 350 miljoonalla eurolla.

Arvoisa puhemies! Kun minä en näitä lukuja oikein ymmärrä, niin kysyn ministeriltä, joka on täällä paikalla: onko tällä listauksella, joka tässä nähtiin, työllisyysvaikutuksia Suomessa vai ei?

14.32 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos nykyiset oppositiopuolueet olisivat hallituksessa — tai toisinpäin — epäilenpä, että nämä lisätalousarviot olisivat suunnilleen samaa luokkaa. [Pia Viitanen: Heinonen ei epäile!] Tai isossa kuvassa varmasti olisimme velkaantuneet saman verran.

Mutta silti se iso kuva, että Suomi tällä hetkellä velkaantuu rajummin kuin muut Pohjoismaat, on fakta. Ja yksi selittävä tekijä on se, että muissa Pohjoismaissa työllisyysaste on selkeästi korkeampi. Sen takia me olemme puhuneet täällä paljon niistä työllisyystoimista, ja toivoisinkin, että hallitus katsoisi nyt tätä isoa kuvaa — mikä on meidän keskivälin suunnitelmamme, mikä on meidän pitkän aikavälin suunnitelmamme — koska nyt me olemme aika lailla kyllä hallitsemattomalla tiellä. Toivoisinkin, että valtiovarainministeri ja hallitus rupeaisivat pikku hiljaa tätä exit-suunnitelmaa vakavasti pohtimaan, koska kohta sen aika on.

14.33 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun kuunteli edustaja Heinosen ja edustaja Kivisaaren puheita, niin kyllähän siinä tuli ideologinenkin ero hyvin huomattavasti. Edustaja Kivisaari totesi hyvin, että tässä katsotaan tulevaisuuteen ja myöskin panostetaan elvyttämiseen tässä vaikeassakin tilanteessa — erittäin hyvä asia. Ja nämä tulevaisuusinvestoinnit, mitä on tullut tässäkin keskustelussa esille, ovat nimenomaan katse pitkälle tulevaisuuteen. Niitä tarvitaan. Niiden kautta saadaan myöskin työllisyyttä parannettua. Panostukset lapsiin ja nuoriin ja koulutukseen — omasta mielestäni ne ovat erittäin tärkeitä. Ihmettelen, että opposition puolelta, etenkin kokoomuksesta, kritisoidaan näitä. Samoin panostukset maakuntakenttien lentoyhteyksien tukemiseen, yksityisteihin [Timo Heinosen välihuuto] ja kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen — erittäin hyviä asioita kaikki, ja näillä asioilla myöskin parannetaan työllisyyttä.

14.34 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Timo Heinosen välihuuto — Ari Torniainen välihuuto] — Jos täällä puheenvuoron saa nyt, niin katsoin näitä keltaisia kirjoja, ja en tiedä, onko hallitus ollut oikeilla linjoilla tai väärillä linjoilla, mutta kun on edellisen vuoden talousarvioesitys 2020 ja talousarvioesitys 2021, niin niissä on eroa 6,5 miljardia. Kysyisin valtiovarainministeriltä: tekeekö joku selvityksen, mitkä rahat — kun 6,5 miljardia on ero — oikeasti ovat menneet koronan hoitoon ja mitkä ovat menneet sitten niihin tarpeisiin, mitä kullakin hallituspuolueella hetken koittaessa tietenkin tulee esille?

Ajattelin pikkuasialla, minkä Heinonen nosti esille, että luonnonsuojeluun menee taas rahaa 25 miljoonaa. Sinne menee niin paljon rahaa, että minä epäilen, että Metsähallituksen

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

luontopalveluilla ei ole niin paljon henkilökuntaa, että he pystyisivät käsittelemään näitä rahoja, mutta Eräpalvelut on rahanpuutteessa, eli vähän tasapainoa pitäisi näissä esityksissä olla.

14.35 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työelämä on muutoksessa, ja muutoksesta selvitään koulutuksen avulla. Siksi jatkuvan oppimisen vahvistamiseen ehdotetaan 40 miljoonaa euroa lisäystä, ja tämä on kyllä mitä parhain työllisyystoimi. Myöskin osatyökykyisten työkykyohjelman toteuttamiseen ehdotetaan lisää rahoitusta, ja tämäkin on työllisyystoimi mitä ilmeisimmin.

Meillä on työelämässä paljon työhyvinvoinnin ongelmia ja uupumisesta johtuvia sairauksia ja myöskin ennenaikaisia eläkkeelle siirtymisiä. Tähän meillä ei ole yhteiskuntana varaa, ja siksi työelämän ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelmalle ehdotettu lisärahoitus on erittäin tarpeellinen, ja tätä asiaa palvelee myös Toimiva kuntoutus sosiaali- ja terveydenhuollossa -hankkeelle ehdotettu lisämääräraha eli 4 miljoonaa euroa. Kaikki nämä lisäävät myöskin työllisyyttä.

14.36 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä täydentävällä talousarviolla vauhditetaan hallituksen tulevaisuusinvestointeja yli 350 miljoonalla eurolla. Ne ovat erityisen tärkeitä koronasta elpymässä ja osana elpymispakettia, ja kuten täällä on todettu, niillä on myös työllisyysvaikutuksia.

Osaamisen kehittäminen ja ihmisistä huolehtiminen on erityisen tärkeää nyt, kun maailma muuttuu vauhdilla ja uudelleen kouluttautumisen tarve on suuri. Siksi tuemmekin koulutusta eri koulutusasteilla ja muun muassa jatkuvaa oppimista 40 miljoonalla eurolla.

Ja kyllä, tällä täydentävällä talousarviolla Suomi kantaa myös globaalia vastuuta. Kehitysyhteistyöhön osoitetaan 50 miljoonaa euroa. Tällä rahalla edistetään ihmisoikeuksien toteutumista esimerkiksi tyttöjen ja naisten oikeuksia parantamalla sekä ilmastomuutokseen sopeutumisen parantamista kehittyvissä maissa, ja tämä on tärkeää myös silloin, kun meillä on haasteita, koska kokonaisuus on olennainen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä edustaja Hoskoselle vastauspuheenvuoron, ja sen jälkeen ministeri Vanhanen.

14.37 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskustelu tästä talousarvion täydentämisestä on saanut hieman kummallisia ulottuvuuksia. Realiteetti on kuitenkin se, että meidän tässä talossa on pidettävä huoli siitä, että Suomi-laiva menee koko ajan eteenpäin poikkeuksellisen vaikeissa olosuhteissa.

Kuten tiedämme, tällä hetkellä lääketieteen puolelta ja tieteen puolelta tulee meille koko ajan viestiä, että nämä rokotekampanjat etenevät ja siellä ovat ensimmäiset tulokset jo myyntiin — ne saavat myyntiluvan lähiaikoina, ilmeisesti tämän vuoden puolella. Kun pääsemme sinne asti — se on ihan varma, että pääsemme sinne asti, että rokotekampanjat maailmalla lähtevät liikkeelle ja pystytään tätä tautia hallitsemaan — niin siinä vaiheessa meillä pitää olla toimiva koneisto tässä maassa.

Jos me ajamme Suomen alas tässä välivaiheessa, niin sen käyntiin saaminen myöhemmin on jopa mahdotonta. Nyt pitää toimia. Se on totta, että kipeitä päätöksiä tehdään, mutta nyt on toimittava niin, että katsomme vähän pidemmällä tähtäimellä eteenpäin niin, että korona-aikakin loppuu.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Vanhanen, 2 minuuttia.

14.39 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen: Arvoisa puhemies! Näiden tulevaisuusinvestointienhan piti olla tietysti ensi vuoden varsinaisessa budjettiesityksessä jo syksyn alussa, mutta kun kesällä nähtiin se, että ensi vuodelle tarvitaan jostain kehykseen tilaa sekä kuntien vaikeutuneen tilanteen tukemiseen että Veikkauksen tulojen heikennyttä, niin hallituksessa päädyttiin siihen, että vaikka kaikki tulevaisuusinvestoinnit olivat tärkeitä ja olisivat olleet kehityksen kannalta tarpeellisia, niin niistä otettiin merkittävä summa, joka voitiin osoittaa kunnille ja Veikkauksen järjestöille. Jäljelle jäänyttä tulevaisuuspakettia jouduttiin valmistelevaan uudelleen, se tulee siksi vasta tässä täydentävässä esityksessä aivan vuoden lopussa.

Moni kysyjä kyseli työllisyystoimien perään. Hallituksella ei ollut missään vaiheessa valmisteilla sitä, että tässä täydentävässä esityksessä, sen yhteydessä, tulisi työllisyystoimia. Useimmilla työllisyystoimilla, joita odotetaan, saattaa olla kytkentä lainsäädäntöön. Ja kyllä, jos budjettiriihen yhteydessä tehdään päätöksiä, ne täytyy yhteensovittaa myös lainsäädännön aikataulujen kanssa. Sen takia se, jos oppositiolla oli ajatus, että tässä täydentävässä esityksessä nyt tulisi työllisyystoimia, oli kyllä väärä odotus. [Ben Zyskowitz: Niitä odotellessa!] En tiedä, mistä se oli syntynyt, ei ainakaan hallituksen piiristä.

Edustaja Kauma kysyi yritysten tuesta. Kevään ja alkukesän kokemusten pohjalta kustannustukea valmistellaan niin, että se on toimialariippumaton. Samanlaisilla kriteereillä yritykset voivat sitä saada, ja siinä ei ole eritelty niitä monia, monia eri yritystahoja, jotka vaihtelevalla tavalla ovat menettäneet liikevaihtoaan. [Puhemies koputtaa] Tämä on ollut se valmistelun lähtökohta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson, 2 minuuttia.

14.41 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Monissa puheenvuoroissa on nostettu esille koulutukseen ja osaamiseen tehtävät panostukset, jotka tosiaan ovat merkittävä osa näistä tulevaisuusinvestoinneista, jotka nyt tähän täydentävään esitykseen tuotiin. Liittyen hallituksen koulutuspanostusten määräaikaisuuteen ja pysyvyyteen voi todeta, että tehdään siis sekä—että. Niille on tarvetta myöskin siksi, koska meidän koulutusjärjestelmässä on aikamoinen rahoitusvaje hyvin monilla koulutusasteilla johtuen edellisten vaalikausien yhteydessä tehdyistä säästöpäätöksistä. Pysyvää lisämäärärahaa tuovat muun muassa oppivelvollisuuden laajentaminen, oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen, indeksikorotuksen tekeminen täysimääräisesti koko vaalikauden ajan, korkeakoulujen perusrahoituksen vahvistaminen, lukiodien perusrahoituksen vahvistaminen sekä kaikki ne pysyvät panostukset, mitä on tehty varhaiskasvatukseen. Tämän lisäksi koulutusta kehitetään ja vahvistetaan myöskin tulevaisuusinvestoinneilla, jotka ammatillisella puolella kohdistetaan opettajien ja ohjaajien lisäpalkkaamiseen tai jo palkkalistoilla olevien tuntiopettajien tuntimäärän kasvattamiseen, eli tämä ei edellytä myöskään sitä, että palkataan uutta henkilöstöä.

Haluan myöskin itse painottaa sitä, että Suomen kaltaisessa maassa osaaminen ja koulutus ovat mitä suurimmassa määrin työllisyyspolitiikkaa. 40 miljoonaa näistä panostuksista kohdistetaan suoraan jatkuvaan oppimiseen. Siellä on kohderyhmänä erityisesti ikääntyneet, heikot perustaidot omaavat työikäiset aikuiset eli juuri se kohderyhmä, joka meidän pitäisikin pystyä tavoittamaan meidän työllisyyspolitiikan yhtenä osana ja joiden

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

kohdalla tämä osaamistason nostaminen on äärimmäisen tärkeää heidän työllistymismahdollisuuksiensa parantamiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten siirrytään puhujalistalle.

14.43 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Todellakin, niin kuin tuossa debattipuheen-vuorossa jo totesin, tämä hallituksen esitys jatkaa tätä tuttua linjaa, eli lisää velkaan-numme kansakuntana. Toki ymmärrän sen, että varmaan tässä salissa meillä on yhteinen näkökulma siihen, että hetkellinen velkaantuminen on ymmärrettävää tämän koronakriisin takia, mutta hallituksella ei ole esittää meille näkymää, missä vaiheessa velkaantuminen on tarkoitus taittaa, ja ehkä kaikkein vakavinta on se, että meille ei ole näitä työllisyystoimenpiteitä esitetty muuta kuin mitä tuossa budjettiriihen yhteydessä todettiin, että sinne vuoden 2030 loppuun mennessä sitten muutamia vaatimattomia työllisyystoimenpiteitä tuotiin listauksenomaisesti esille. Siinä mielessä tämän salin opposition huoli on yhteinen, että millä tavalla me pystymme tästä tilanteesta jatkossa pääsemään eteenpäin, jotta tulevilla sukupolvilla ei olisi kammottava velkataakka niskassaan.

Täällä lisälistassa ensi vuoden budjettiin on sinällänsä ihan kannatettavia asioita, kuten koronavirustilanteeseen liittyvät muutokset. En usko, että niihin täällä juuri kellään on mitään vastaansanomista. Ymmärrämme Finavian pääomittamisen, ymmärrämme maakuntien lentoyhteyksien tukemisen ja erityisesti Kela-korvausten nostamisen yksityisessä terveydenhuollossa tehdyistä covid-testeistä. Nämä ovat kaikki tärkeitä ja tarpeellisia, mutta tällaisen lisäyksen yhteydessä todellakin ihmetyttää, onko nyt ollut aivan välttämätöntä tehdä sen tyyppisiä lisäyksiä, joita yleensä näemme kyllä lähinnä siellä varsinaisen budjetin puolella. Elikkä täällä on esimerkiksi näitä luonnonsuojelualueitten rahoituksia tai kävelyn ja pyöräilyn edistämisen 25 miljoonan euron panostukset. Ovatko nämä juurikin niitä, joita nyt erityisesti halutaan budjetin lisäosalla olla viemässä eteenpäin? Siinä mielessä tässä väistämättä tulee mieleen, että täällä on sen tyyppisiä vähän niin kuin karkkeja sulle—mulle-periaatteella, että yhden hallituspuolueen toiveita on tällä toteutettu ja toisen hallituspuolueen toiveita on tällä toisella lisäyksellä toteutettu. Valitettavasti ei voi välttyä tältä ajatukselta.

No, kuuntelin valtiovarainministerin selitystä siitä, miten tämä elpymisrahasto nyt on tarkoitus huomioida tulevaisuusinvestointien toisen vaiheen rahoituksen kanssa yhteen nivottavaksi. Tuolla maakunnissa on tietysti kovasti odotuksia siitä, millä tavalla näitä asioita lähdettäisiin niin biotalouden kuin digitalisaation kautta edistämään, ja olen kyllä kovasti ihmetellyt sitä, mikähän aikataulutus tässä asiassa meinaa olla, jos meillä on tarkoitus tämä selonteko täällä eduskunnassa käsitellä vielä ennen [Puhemies koputtaa] vuodenvaihdetta ja saada se myöskin eteenpäin täältä. Elikkä tähän vielä toivoisin, että ministeri, kun on paikalla, pystyisi valaisemaan, miten tämä prosessi [Puhemies huomauttaa ajasta] on oikein tarkoitus viedä eteenpäin.

14.46 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme täällä neljättä lisätalousarvio-budjettia, joka tosiaan on melkein miljardin kokoluokkaa. Siinä on kohteita, jotka ovat ymmärrettäviä liittyen koronan aiheuttamiin kuluihin, mutta siellä on myöskin kohteita, jotka eivät ole niin sanottuja kiireelliseksi katsottavia tai velkarahalla rahoitettavia asioita. Sen takia on hieman hämmentävää, kun tässä tuodaan lisätalousarvioesityksessä kohteita, jot-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

ka nähdään, että ovat välttämättömiä, ja samaan aikaan jätetään antamatta rahoitusta selaisille kohteille, jotka olisivat erittäin kiireellisesti hoidettavia.

Täällä puhutaan tulevaisuusinvestoinneista, ja haluaisin tähän kohtaan nyt muutaman sanan sanoa tulevaisuudesta. Meillä on merkittävät jonot lasten ja nuorten psykiatriaan. Sinne on erittäin vaikea päästä hoitoon, mielenterveyspalveluihin, myös aikuisten mielenterveyspalveluihin. Koronatilanne on aiheuttanut tilanteen vielä hankalammaksi, ja moni ihminen on tällä hetkellä kriisissä. Yrityksiä menee kumoon, korona aiheuttaa mielenterveysongelmia, mutta siitä huolimatta hallitus ei näe välttämättömänä mielenterveyspalveluihin panostamista. Tämä, jos mikä, olisi ollut se kohta, missä hallitus olisi voinut korjata tekemänsä virheen siitä, ettei antanut riittävästi rahaa mielenterveyspalveluihin.

Terapiatakuun toteuttaminen vaatisi 35 miljoonaa euroa — 35 miljoonaa euroa, kun tässä otetaan lainalla melkein miljardi euroa. 35 miljoonaa, mutta sitä ei riittänyt meidän mielenterveyspotilaille, lapsille ja nuorille. Tulevaisuusinvestoinneista on turha puhua, jos ei olla valmiita satsaamaan myöskin ihmisten hyvinvointiin ja antamaan edellytyksiä, että he voivat opiskella ja kouluttautua.

Toinen asia: hoitojonot. Meillä on ihmisiä laittomassa tilanteessa hoitojonoissa. Tulevaisuusinvestointi olisi sitä, että nämä hoitojonot laitettaisiin nyt kuntoon ja ihmiset pääsisivät hoitoon. Siellä on odottamassa merkittäviä asioita, ihmisiä kuolee tällä hetkellä sinne jonoon. Mutta hallitus ei nähnyt tarpeellisenä tässäkin lisätalousarviossa antaa lisärahoitusta ihmisten palveluihin. [Aki Lindén: Ne on siellä varsinaisessa budjetissa, tämä on täydentävä! — Ben Zyskowitz: Entä terapiatakuu?]

14.49 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Tähän terapiatakuukeskusteluun haluan jälleen heti aluksi sanoa sen muistutuksen, itsekin psykoterapiakoulutuksen käyneenä ja mielenterveystyötä tehneenä, että ne ongelmat eivät ole ihmisille muodostuneet tämän hallituskauden aikana. Ihmisten pahoinvointi on kerääntynyt monien vuosien aikana. Tämä on pitkästä ajasta hallitus, joka puhuu mielenterveydestä, joka puhuu siitä, että ihmisten hyvinvointiin pitää panostaa. [Ben Zyskowitz: Voisiko ne korjata?] Sitä ei kannata tässä salissa unohtaa, ja haluan itse luottaa siihen, että tämä hallitus tulee vielä panostamaan mielenterveyteen mittavasti tämän hallituskauden aikana. [Ben Zyskowitz: Hyvä, että puhut, pitäisi tehdä jotain!]

Suomi on nyt yhdessä muun maailman kanssa keskellä valtavaa koronapandemian aiheuttamaa kriisiä. Huoli taloudesta on varmasti yhteinen, ja tasapainoilu tässä epävarmassa, kaikille uudessa tilanteessa on haastavaa. Kun puhutaan paljon velanotosta opposition puolelta tässä salissa, niin harvoin sieltä kuitenkaan kuulee muistutusta siitä, miksi sitä velkaa ollaan nyt jouduttu todella paljon ottamaan. Koronaepidemia ei ole tämän hallituksen aiheuttama temppu, mutta se on vakava paikka, johon hallitus on ripeästi ja oikein toimin mielestäni tarttunut. Näin osoittavat myös kansainväliset vertailut siitä, miten Suomi on tässä tilanteessa pärjännyt. Tämä hallitus on uskaltanut siis toimia läpi kriisin.

Nyt käsittelyssä oleva täydentävä talousarvio — ei lisätalousarvio — pitää sisällään monia tärkeitä kohteita, joihin panostaminen pyrkii turvaamaan nimenomaan sitä, että kaikki tässä maassa pidetään mukana. Tällä täydentävällä esityksellä hallitus esimerkiksi panostaa siihen, että oikeusturva tässä maassa voi toteutua aikaisempaa paremmin: rikosten tekijät saadaan kiinni, ja uhrin saavat tarvitsemansa avun. Nyt me puramme vuosien aikana ruuhkautuneita tuomioistuimia ja parannamme rikosasioiden käsittelyketjujen voimavaroja. Olen työhistoriani aikana nähnyt melko monta kertaa, miten tärkeä merkitys Rikosu-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

ripäivystyksen toiminnalla on. Haluankin kiittää hallitusta panostuksista Rikosuhripäivystyksen toiminnan turvaamiseen.

Monet yrittäjät ovat olleet kuluneen vuoden aikana ja ovat edelleen valtavien haasteiden keskellä. On tärkeää, että yrittäjän oikeutta työttömyysturvaan ja suojaosan korottamiseen liittyviä toimia jatketaan toistaiseksi. Viimeistään tämä kriisi on osoittanut sen, miten eriarvoisessa asemassa ja miten suuressa köyhyysriskissä erityisesti pienet ja keskisuuret yrittäjät tässä maassa ovat. Yrittäjän sosiaaliturvaan täytyy panostaa tästä eteenpäin.

Tässä täydentävässä talousarvioesityksessä panostetaan myös pienille ja keskisuurille yrittäjille suunnattuun maksuttomaan apuun, jolla yrityksiä pyritään auttamaan talous- ja maksuvaikeuksien yli. Jokaisen yrittäjän tälle maalle antama panostus on arvokas, ja meidän tuleekin pitää huolta siitä, etteivät yrittäjyyden riskit ole kenellekään kohtuuttomia.

Ja kyllä: Suomi tarvitsee työtä, ja Suomi tarvitsee tälle työlle tekijöitä. Meidän tulee kuitenkin onnistua luomaan sellaista työelämää, jossa jokaisella on hyvä olla. Meidän on onnistuttava vähentämään ennaaikaista eläköitymistä ja työpoissaoloja. Nyt ehdotettava lisäys työelämän ja työhyvinvoinnin kehittämiseen onkin mielestäni erittäin tärkeää. Toimintatapojen tarkastelu ja uudistaminen työpaikoilla mahdollistaa niiden keinojen löytämisen, joilla työelämässä viihtymistä voidaan lisätä. Työnteon hinnan ei pitäisi koskaan olla yksilölle omasta hyvinvoinnistaan luopuminen. Myös panostukset jatkuvan oppimisen vahvistamiseen, etenkin lyhyiden nopeavaikutteisten koulutusten lisäämiseen työikäisille, ovat tärkeitä, ja on hienoa, että hallitus nyt tähän panostaa.

Arvoisa puhemies! Tämä käsillä oleva pandemia ei saa jättää varjoa yhdenkään lapsen lapsuuteen eikä rikkoa yhdenkään nuoren nuoruutta ja mahdollisuuksia tavoitella unelmiaan. On tärkeää, että nyt laitetaan liikkeelle myös tämän vaikean taloustilanteen keskellä mittavia panostuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin ja heidän tulevaisuutensa. Nyt lisätään muun muassa rahoitusta niiden perheiden palveluihin, jotka käyttävät raskausaikana päihteitä. Näin me pyrimme turvaamaan lapsen oikeutta syntyä terveenä ja vanhemman oikeutta saada oikea-aikaisesti apua päihdeongelmaan. Lisäksi jo käynnissä olevaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan lisätään rahoitusta ja etsivää nuorisotyötä laajennetaan, kuten olemme tässä salissa tänään jo kuulleet.

Perusopetuksen laatuun ja tasa-arvo-ohjelman toteutukseen panostaminen sekä esimerkiksi aamu- ja iltaopetustoiminnan lisääminen ovat myös tärkeitä. Samalla nyt panostetaan ammatilliseen ja lukiokoulutukseen. Erityisen iloinen olin itse ammatillisen koulutuksen henkilöstön palkkaamiseen kohdennettavista panostuksista. Jokainen nuori ansaitsee tulla opinnoissaan kohdatuksi ja saada laadukasta opetusta, ja jokainen ammattilainen ansaitsee mahdollisuuden tehdä työtään riittävin resurssein.

Aivan lopuksi haluan vielä kiittää hallitusta mittavista lisäyksistä myös luonnonsuojelun rahoitukseen, sillä pitämällä huolta luonnosta ja ympäristöstä me pidämme aina huolta tulevaisuudesta.

14.54 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Vain viikko sitten tässä salissa keskusteltiin tämän vuoden seitsemännen lisätalousarvion täydennyksestä, ja nyt käsissämme on jo ensi vuoden talousarvion täydennys. Näemme tällä vaalikaudella varmasti vielä esityksen täydennyksiä ja tarkistuksia suuren määrän.

Viikko sitten puhuin siitä, miten budjettipurkissa olevien isojen, tärkeiden menokivien välit sullotaan täyteen menosoraa ja menohiekkaa, toisarvoisia asioita. Tämä ensi vuoden talousarvioesityksen täydennys on karmaiseva esimerkki yli miljardin euron nuppikuor-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

masta, jossa on pari kiveä ja loput soraa ja hiekkaa — eli loputon lista menokohteita kymppitonneista muutamaan kymmeneen miljoonaan. Hallituspuolueissa ja toimialoilla on huomattu, että lainapiikki on auki tavalla, joka ei toistu enää koskaan, ainakaan toivottavasti ei. Lisärahaa saa lähes mihin tahansa, koska esimerkiksi korona, työttömyys tai tietoturva. Suomi on paniikkiohjauksessa.

Suurille, jäykille tai tuottavuudeltaan heikoille rakenteille on tyypillistä, että kriisissä tai murroskohdassa niiden toimituskyvyn ylläpito, kasvattamisesta puhumattakaan, vaatii suhteettoman paljon lisää resursseja. Ketterät osat julkista hallintoa — joita niitäkin on — porskuttavat menemään, ja jäykät vastaavat lisätehovaatimuksiin lisärähavaatimuksilla. Saadaanko näillä lisäresursseilla sitä, mitä tarvitaan, silloin kun sitä tarvitaan? Siihen täällä salissa ei ehditä nyt eikä myöhemminkään reagoida, koska jatkossakin pohdimme loputonta lisätarpeiden määrää.

Arvoisa puhemies! Totta kai suuri osa tämän ja ensi vuoden lisärahoista menee välttämättömiin, koronan suoraan tai epäsuorasti aiheuttamiin lisämenoihin. Mutta huomattava määrä menee myös sellaisten menorakenteiden luontiin, ylläpitoon ja kasvattamiseen, joiden pois laihduttaminen tulevina vuosina tulee olemaan työn ja tuskan takana. Meillä on edessä ennennäkemätön ja välttämätön laihdutuskuuri.

Nostan esimerkin vuoksi esille tästä täydennyksestä mutta myös yleisemmin julkisen talouden kehityksestä pari huolestuttavaa kehityssuuntaa:

Ensinnä: Julkisen hallinnon tuottavuuskehitys — missä sitä on — näyttää valuvan palkkoihin eikä kokonaismenojen laskuun. Kovapalkkaisten lukumäärä ja palkat nousevat, pienipalkkaisille jää julkisessakin taloudessa luu kouraan. Miesten ja naisten palkkaerot ovat hävettävät.

Toiseksi: Julkisen hallinnon it-menoissa yleensä ja niiden lisärahoitustarpeissa nyt poikkeusaikana on jotain pahasti vialla. Aina kun vähänkin kosketaan julkisen hallinnon it-järjestelmiin, miljoonat vain vilistävät. Jokaisen, joka osaa hahmottaa miljoonan, pitäisi olla kauhuissaan it-hankkeista. Joidenkin laariin sataa ja rankasti. It on valtion palvelutuotannon kriittinen menestystekijä, mutta ei sitä voi näin johtaa ja kehittää.

Arvoisa puhemies! Löysän rahan jakaminen tärkeiden menokohteiden siivellä tulee kostaumaan katkerasti tulevina vuosina. Vastuullisella, Suomen etua ajavalla hallituksella — sitten kun sellainen toivottavasti mahdollisimman pian saadaan — tulee olemaan tarpeettoman kova urakka edessään nyt tapahtuvan rahan kylvämisen vuoksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ehdimme ottaa vielä yhden puheenvuoron ja sitten ministerin vastauksen.

14.59 Mikko Ollikainen r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Vi har ett kompletterat budgetförslag här med massor med framtidsinvesteringar och en hel del diskussion har förts om bredden i det. Det handlar om många olika delar.

Tässä tosiaan on kyse tämän talousarvion täydentämisestä. Finavian pääomittaminen on ehkä se kaikkein suurin tässä, ja se tulee ihan tarpeeseen.

Itse näen kyllä myös tuossa liikennepuolella tärkeitä asioita: just maakuntien tuki, maakuntakenttien tuki on todella tärkeä, ja toki myös kävely- ja pyöräteille on kysyntää kunnissa. Tiedän sen, olen siellä ollut töissä.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Sitten puhuttiin näistä mielenterveyspuolen asioista ja työllisyydestä. Tässä on paljon sellaisia osatekijöitä, jotka tukevat tätä, esimerkiksi lasten ja perheiden palveluiden ohjelman kehittäminen, ja sitten päihderiippuvaisten vanhempien tukeen kohdennetaan rahaa, mikä on todella hyvä asia.

Det är väldigt fina saker i den här kompletterande budgeten. Jag tänkte mest prata om utbildningssidan, där det finns medel för eftis- och morris-verksamheten, för yrkesutbildningen 80 miljoner för lärarresurser, sedan gymnasieutbildningen, Skolan i rörelse — vilket är ytterst viktigt — och förstås den uppsökande ungdomsverksamheten för att motarbeta marginalisering. Men det allra viktigaste, som jag ser det här, med tanke på arbetskraften, gäller trots allt det här kontinuerliga lärandet. 40 miljoner satsas på kontinuerligt lärande som punktutbildningar till speciellt den äldre befolkningen för att komma in på nya arbetsspår om man är permitterad eller blivit arbetslös. Det här är en möjlighet till det, och det tycker jag är en väldigt bra sak.

Elikkä tämä jatkuva oppiminen ja määrärahat siihen — näen, että se on todella tärkeä ja työllisyyden kannalta hyvä tulevaisuusinvestointi, koska tiedetään, että myös työelämä muuttuu, ja just tällaiset täsmäkoulutukset ovat todella tärkeitä. — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten ministeri Vanhanen, 3 minuuttia.

15.01 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen: Arvoisa puhemies! Saattaa olla, että olisi ollut hyvä, jos olisimme voineet nämä tulevaisuusinvestoinnit määritellä ikään kuin yhtenä listana ja kertoa, että ne rahoitetaan omaisuustuloina ja ne ovat kertaluontoisia. Silloin olisivat jääneet pois ne puheet siitä, että nyt velalla luodaan pysyviä menoja, joita aikanaan sitten joudutaan karsimaan pois. Ne ovat kertaluontoisia menoja omaisuustuloilla. Ne ovat nyt tässä täydentävässä esityksessä syystä, jonka kuvasin tuossa edellisessä puheenvuorossani.

Hoitajonoihin ja hoitotakuuseen satsataan, aivan niin kuin täällä välihuudossa edustaja Lindén totesi, varsinaisessa budjettiesityksessä, ja me olemme myös varautuneet siihen, että elpymisvälineessä olevassa kansallisen kasvun ohjelmassa hoitotakuun kehittämisellä on keskeinen rooli.

Edustaja Essayah kyseli jo toiseen kertaan tästä elpymispaketin ja maakuntien toiveiden välisestä suhteesta. Nyt hallitus on antamassa selonteon elpymisvälineestä, sen käytöstä, eduskunnalle. Se tulee sisältämään tavoitteita, kriteereitä järjestelmään, jolla elpymisvälinettä käytetään Suomessa. Se ei tule sisältämään vielä esityksiä siitä, mihin rahaa käytetään. Sitä rahaa ei vielä ole olemassa. Ratifiointiprosessi on vasta alkamassa eri maissa. Mutta hallituksessa on kuitenkin arvioitu, että vaikkemme tiedä, koska väline tulee käyttöön, niin jotta se elpymisen tehon ja oikean ajoituksen kannalta olisi optimaalinen, on hyvä valmistautua siihen kunnolla, ja Suomessa eduskunta saa mahdollisuuden vaikuttaa siihen isoon perusajattelutapaan, jolla sitä rahaa tullaan käyttämään. Sitä ei tulla jakamaan maakunnittain, vaan päätökset ovat valtakunnallisia eri tarkoituksissa. Meidän lainsäädäntömme pohjalta on sitten eri tahot, jotka eri tarkoituksiin lopulliset rahoituspäätökset tekevät sen jälkeen, kun ne ovat budjettiprosessin kautta tulleet. Siitä ei tulla tekemään sem-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

moista yhtä isoa pakettia, joka kerralla päätetään eduskunnassa, vaan se elpymisvälineen käyttö ajoittuu käyttöjaksolle, ja asteittain rahaa laitetaan liikkeelle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Asian käsittely ja keskustelu keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.04.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.27.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä.

18.27 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tässä talousarvioesitystä täydentävässä esityksessä on punaisena lankana koronakriisistä selviytyminen sekä kestävä kehityksen toimenpiteiden jatkaminen ja siten koronan jälkeisen tulevaisuuden tekeminen. Nyt yhteiskunnassa tarvitaan panostamista molempiin.

Puhumme siis talousarvion täydentävästä esityksestä, ja se oli monessa aiemmassa puheenvuorossa tuntunut unohtuneen, eli emme puhu nyt varsinaisesta talousarviosta vaan sen täydennyksestä.

Arvoisa puhemies! Lasten ja nuorten auttaminen koronaepidemian yli mahdollisimman vähin vaurioin on tärkeä tulevaisuusteko. Keväällä tehtiin virheitäkin, joiden takia osa lapsista putosi normaalilta oppimisolulta ja riski syrjäytymiseen kasvoi. Kunnille on nyt onneksi ohjattu rahaa tilanteen korjaamiseen jo aiemmin, ja tässä esityksessä perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmaan ehdotetaan 8 miljoonaa euroa ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaustuntien lisäämiseen 2 miljoonaa euroa.

Lapsiperheitä auttaa myös lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan ehdotettu 16 miljoonan euron lisäys. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa kehitetään muun muassa perhekeskuksia, varhaista tukea arjessa, lasten ja nuorten matalan kynnyksen päihde- ja mielenterveyspalveluita sekä lastensuojelua, ja juuri näitä toimenpiteitä tarvitaan nyt.

Kevään aikana lisääntyivät eri kouluasteilla myös luvatta koulusta poissaolot, eikä kaikkia lapsia ja nuoria tavoiteta edelleenkaan. Siksi on tärkeää, että etsivän nuorisotyön laajentamiseen ehdotetaan 4,5 miljoonaa euroa.

Nyt paikataan myös edellisen hallituksen tekemiä erittäin vahingollisia leikkauksia ammatillisen koulutuksen resursseihin. Ammatillisen koulutuksen opettajien, ohjaajien ja opetuksen tukihenkilöstön palkkaamiseen sekä tuntiopettajien opetusmäärän lisäämiseen ehdotetaan 80 miljoonaa euroa lisää. Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelmaan ehdotetaan 5 miljoonaa euroa lisää.

Puhemies! Työelämä on muutoksessa koronasta johtuen ja myös ilman sitä, ja muutoksesta selvitään koulutuksen avulla. Siksi jatkuvan oppimisen vahvistamiseen ehdotettu 40 miljoonan euron lisäys on tarpeellinen, ja se on kyllä tärkeä työllisyystoimi.

Osatyökykyisten työkykyohjelman toteuttamiseen tulee myöskin lisärahoitusta.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Työllisyyden haasteista huolimatta meillä on työelämässä paljon myös työhyvinvoinnin ongelmia ja uupumisesta johtuvia sairauslomia ja ennenaikaisia eläkkeelle jäämisiä. Tähän meillä ei yhteiskuntana ole varaa, ja siksi työelämän ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelmaan ehdotettu lisärahoitus on erittäin tarpeellinen. Tätä asiaa palvelee myös Toimiva kuntoutus sosiaali- ja terveydenhuollossa -hankkeelle ehdotettu 4 miljoonan euron lisämääräraha.

Puhemies! Koronaepidemiasta huolimatta meidän on pidettävä huolta myös kestävän kehityksen etenemisestä. Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemiseen ehdotetaan lisää 40 miljoonaa euroa, joka kohdentuu äkillisiin rakennemuutoksiin varautumiseen, alueellisiin innovaatioihin ja kokeiluihin, aluekehitysrahoitukseen sekä KEINO-osaamiskeskuksen ja sopimusperusteisen yhteistyön rahoitukseen.

Olen täällä salissa pariinkin otteeseen tämän syksyn aikana kysynyt KEINO-osaamiskeskuksen rahoituksen jatkosta ja iloitsen nyt, että se on tässä esityksessä huomioitu. KEINO-osaamiskeskuksen rahoitus oli katkolla, ja ilman tätä määrärahaa tämän tärkeän työn jatkaminen olisi ollut uhattuna.

KEINO-osaamiskeskus kehittää eri tahoilla toimivien hankintayksiköiden osaamista ja tarjoaa neuvontaa kestäviin ja innovatiivisiin hankintoihin. Muun muassa tarkastusvaliokunnassa on tullut esille kuntien halukkuus parantaa hankintaosaamistaan kestävää kehitystä tukevien hankintojen tekemiseen, ja KEINO-osaamiskeskus on ollut kunnille ja muillekin hankintayksiköille suuri apu tässä työssä. Nyt tätä tärkeää työtä on mahdollista jatkaa.

Puhemies! Tulevaisuuden kannalta myös lisäpanostukset kehitysyhteistyöhön ovat tarpeen. Koronaviruspandemia on aiheuttanut kehittyvissä maissa mittavan taloudellisen ja sosiaalisen kriisin. Arvioidaan, että äärimmäisessä köyhyydessä elävien joukko kasvaa kriisin myötä jopa 150 miljoonalla ihmisellä. Kestävän kehityksen saavuttaminen karkaa yhä kauemmaksi ja yhteiskuntien vakaus vaarantuu, ja tämä on myös globaali turvallisuushuoli. Kansainvälisen yhteisön tukea tarvitaan enemmän kuin koskaan, jotta kehittyvät maat selviävät pahimman yli. Kehitysyhteistyön avulla voidaan vähentää myös olosuhteiden pakosta johtuvaa maastamuuttoa, ja se on meille tärkeä tavoite.

Kehitysyhteistyöhön ehdotetaan 50 miljoonaa euroa lisää, ja määräraha kohdennetaan muun muassa kehitysmaiden sopeutumiseen ilmastonmuutokseen. Erityisen vaikuttava toimi kehitysyhteistyössä on tyttöjen kouluttaminen. — Kiitos.

18.33 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa monen tärkeän asian edistäminen on kirjattu kertaluontoisiin tulevaisuusinvestointeihin eli niin sanotun kakkoskorin rahoihin. Osaa tulevaisuusinvestoinneista voidaan tässä koronakriisitilanteessa edistää elpymispaketin kautta. Se sopiikin tulevaisuusinvestointien luonteeseen.

Tällä täydentävällä talousarviolla vauhditetaan 350 miljoonalla eurolla niitä tulevaisuusinvestointeja, jotka eivät elvytyspakettiin ole sopineet. Nämä ovat satsauksia niin ihmisten hyvinvointiin, osaamisen kehittämiseen ja työllisyyteen kuin ilmastotoimiin ja luonnonsuojeluun. Osaamisen kehittäminen ja ihmisistä huolehtiminen on erityisen tärkeää nyt, kun maailma muuttuu vauhdilla. Korona on tuonut epävarmuutta ihmisten elämään, ja uudelleen kouluttautumisen tarve on suuri. Siksi tuemme muun muassa jatkuvaa oppimista 40 miljoonalla eurolla.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Tällä esityksellä hallitus jatkaa myös koronan haittavaikutusten lieventämistä. Korona-tilanne on etenkin Uudellamaalla ja pääkaupunkiseudulla pahentunut nyt todella vakavaksi. Se tarkoittaa, että valtion tukea niille ihmisille ja aloille, joihin koronarajoitukset iskevät erityisesti, tullaan tarvitsemaan jatkossakin.

Epävarmuuden aikana on tärkeää tukea ihmisten toimeentuloa ja madaltaa kynnyksiä työhön tarttumiseen. Jatkammekin 56 miljoonalla eurolla tärkeitä työttömyysturvan muutoksia, joilla on otettu askeleita kohti perustuloa: Lomautetuille mahdollistetaan opiskelu työttömyysturvan turvin koko ensi vuodeksi. Työmarkkinatuen suojaosan korotusta jatketaan niin, että työmarkkinatukea saava voi tienata 500 euroa kuukaudessa menettämättä tukea. Myös yrittäjien oikeutta työmarkkinatukeen pidennetään ensi vuoden loppuun saakka. Näin luodaan turvaa ja tehdään työn vastaanottamisesta kannattavaa sekä tuetaan uudelleenhoukutteutumista tänä epävarmuuden aikana.

Arvoisa puhemies! Tämä täydentävä esitys sisältää myös noin 20 miljoonaa euroa luonnonsuojeluun sekä noin 25 miljoonaa euroa kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen. Paremmat pyörätiet edistävät kestävästä liikkumisesta. Korona on lisännyt pyöräilyn suosiota. Turvallisilla ja sujuvilla pyöräteillä varmistamme, että tämä terveyttä edistävä trendi jatkuu. On tärkeää, että rahaa ohjataan myös kunnille, jotka pyöräteitä paljon rakentavat ja joissa on suuri pyöräilyedistämispotentiaali. Näin varmistamme, että pyörätiehankkeet eivät kariudu taloushaasteiden kanssa painivien kuntien ja kaupunkien investointilistoilta.

Luonnonsuojelurahoille on kysyntää, kun vahvistamme luonnon monimuotoisuutta ja parannamme retkeilyrakenteita. Viime viikolla luonnonystäviä ilahdutti tieto, että olemme saamassa ympäristöministeri Krista Mikkosen johdolla kaksi uutta kansallispuistoa, Salalan ja Evon kansallispuistot. Uusmaalaisena toivon luonnonsuojelua, luontoretkeilyä ja matkailua vahvistavia satsauksia myös Porkkalaan, joka jäi vielä odottamaan kansallispuistostatusta.

Arvoisa puhemies! Hallitus kantaa huolta heikoimmista kriisin keskellä. Osoitamme vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäisemiseen 750 000 euron lisämäärärahan. Koronakriisi on koetellut monia pienituloisia, ja on tärkeää, ettei kukaan menetä asuntoaan koronan takia. Asunto on ihmisoikeus.

Naisiin kohdistuva väkivalta on lisääntynyt ja lastensuojeluongelmat jääneet piiloon eristäytymisen ja sosiaalisten kontaktien välttelyn vuoksi. Siksi on tärkeää, että naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan auttavalle puhelimelle, Nollalinjalle, korvataan koronan aiheuttamia menoja 75 000 eurolla. Rikosuhripäivystyksen toiminnan turvaamiseen ehdotetaan 570 000 euroa ja lastensuojeluyksiköiden toimitilojen kehittämiseen 730 000 euroa. Kaikki äärimmäisen tärkeitä lisäyksiä.

Ja, puhemies, tällä täydentävällä talousarviolla Suomi kantaa myös globaalia vastuuta. Kehitysyhteistyöhön osoitetaan 50 miljoonaa, ja tällä rahalla edistämme ihmisoikeuksien toteutumista esimerkiksi parantamalla tyttöjen ja naisten oikeuksia ja ilmastonmuutokseen sopeutumista kehittyvissä maissa. Äärimmäinen köyhyys lisääntyy ensimmäistä kertaa yli 20 vuoteen, ja se uhkaa jopa 150:tä miljoonaa ihmistä ympäri maailman. Suomi on sitoutunut parantamaan vähiten kehittyneissä maissa elävien ja haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten elämää. Tätä vastuuta hallitus kantaa myös vaikeina aikoina.

Lopuksi totean ilolla, että Lappeenranta on valittu Euroopan vihreimmäksi kaupungiksi, ja tätä tärkeää saavutusta tuemme reilulla 200 000 eurolla. Lappeenrannan kaupungin ja kumppaneiden työ osoittaa, mikä potentiaali kaupungeissa on kestävästä kehityksestä ja il-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

mastotyön vauhdittajana. Valtion pienin porkkanoin saamme suuria muutoksia aikaan ja kasvatamme myös Suomen ilmastokädenjälkeä maailmalla.

18.38 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Talousarvion täydennys 2021 tuossa päivällä oppositiossa hiukan ihmetystä herätti, ja kovasti arvosteltiin hallitusta jopa vastuutomuudesta. Arvostelu kyllä ihmetyttää, kun tiedämme, miten hyvin olemme niin talouden kuin terveydenkin osalta suhteellisesti pärjänneet kriisin hoidossa monillakin vertailuilla. Talousarvion täydennyksellä edistetään edelleen kriisin yli pääsemistä sekä jalkautetaan toisen vaiheen tulevaisuusinvestoinnit liikkeelle, tuetaan yritysten selviytymistä koronan vaikutuksista ja tuetaan kuntien, suomalaisten arkea ja myös hallituksen kasvutavoitteita tulevaisuusinvestointien kautta yli kriisiajan. Täydennyksen kokonaisvaikutukset valtiontalouteen ovat vajaa miljardi.

Erityisen iloinen olen tässä täydennyksessä, että se on osa hallituksen tulevaisuusinvestointien toista vaihetta ja sen jalkauttamista. Tärkeää on jatkaa, koronasta huolimatta, hallitusohjelman tavoitteita varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja osaamisen vahvistamisen osalta. Täydennyksen panostukset — 40 miljoonaa euroa jatkuvaan oppimisen vahvistamiseen, jolla vahvistetaan työikäisten nopeavaikutteista kouluttautumista — sopivat tähän kriisin aikaan aivan loistavasti. Perusopetuksen laatuohjelman jatkaminen sekä iltapäivätoiminnan ohjaustuntien lisärahoitus ovat varhaiskasvatuksen tärkeitä lisäpanostuksia.

Lukiokoulutuksen saavutettavuus ja laatuohjelman jatkorahoitus sekä ammatillisen koulutuksen 80 miljoonan euron lisärahoitus opettajien, ohjaajien ja opetuksen tukihenkilöiden lisäpalkkaukseen on tärkeä osa sitä edellisen hallituksen ammatillisen koulutuksen reformin korjaamista. Etsivän nuorisotyön ja Liikkuva koulu -hankkeen tuki sisältyy myös esitykseen. Tämän hallituksen panostukset koulutukseen ja osaamisen vahvistamiseen tässä suhdannetilanteessa ovat pitkän aikavälin täsmälääkkeitä tulevaisuuden kasvun rakennustyölle.

Itseäni erityisesti lämmittää liikenne- ja viestintäministeriön täydennysosa, jossa nyt sitten Itä- ja Pohjois-Suomen lentoliikennettä pyritään pikkuhiljaa palauttamaan koronasta huolimatta maakuntakentille. Nyt lisätalousarviossa oleva 11,5 miljoonaa mahdollistaa viiden maakuntakentän osalta lentojen kilpailutuksen huhtikuun alusta vuoden 21 loppuun sekä optiomahdollisuuden seuraavalle vuodelle. Lentoliikenteen jatkuminen Joensuussa, Kemissä, Kokkolassa, Kajaanissa ja Jyväskylässä on maakuntien saavutettavuuden, elinkeinoelämän sekä teollisuuden ja matkailun toimintaedellytysten aivan elinehto. Liikenteen puolella myös vt 5, Hurus, sekä Luumäki—Imatra-ratayhteyden 30 miljoonan lisävaltuutus ovat tärkeä osa Karjala-radan nopeuttamista ja peruskorjausta.

Arvoisa puhemies! Talousarvion täydennys on hyvin rakennettu ja perusteltu ja tukee vuoden 2021 talousarvion tavoitteita ja sen rakentamista.

18.43 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut täydentävän talousarvioesityksensä ensi vuoden talousarvioon. Esitys jatkaa nykyisen hallituksen tärkeitä panostuksia muun muassa luonnonsuojeluun, koulutukseen ja kehittyvien maiden ilmastotyöhön. Näiden osalta kyseessä on hallitusohjelmassa sovittujen tulevaisuusinvestointien toteuttaminen.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Toinen osa esitystä on koronan aiheuttaman tilanteen helpottaminen. Tähän kuuluu esimerkiksi pulaan joutuneen Finavian pääomittaminen 350 miljoonalla. Finavian tulevaisuutta pohtiessa on syytä katsoa, missä olisi potentiaalia siirtyä nopeaan junaliikenteeseen, erityisesti noin 3 tunnin matka-ajan päässä Helsingistä. Samoin on tarpeen seurata, kuinka lentoliikenteen palautumisessa Suomi ei häviä kansainvälisiä yhteyksiä muualle Eurooppaan, vaikka lähtötilanteeseen nähden kasvua ei ilmastosyistä tavoiteltaisikaan. Kestävän liikenteen visiointityötä on yhä tarpeen jatkaa.

Täydentävä talousarvioesitys tuo myös apua yrittäjille ja työttömiksi jääneille koronaviruksesta selviytymiseen. Työttömyysturvalainsäädännön väliaikaisia poikkeuksia ehdotetaan joiltain osin jatkettavaksi vielä maaliskuun 2021 loppuun saakka. Yrittäjien työttömyysturva-oikeuden ja työttömyysturvan suojaosan korottamisen jatkamiseen ehdotetaan yhteensä 56,4:ää miljoonaa euroa. On tärkeää, että tuet kohdentuvat niille yrittäjille, joilla elanto on mennyt alta. Tässä tukimuodossa kohdennus ei ole haaste. Muiden yritysten koronatukien osalta on syytä yhä seurata, kuinka niillä onnistutaan työttömyyttä ehkäisemään ja tukemaan niitä, jotka ovat koronan vuoksi menettäneet.

150 miljoonaa kohdennetaan ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen. Lisäresurssilla kasvatetaan lähiopetuksen määrää laadukkaan oppimisen turvaamiseksi. Lukiokoulutuksen laadun kehittämiseksi käynnistetään laatuohjelma, ja tähän tarkoitukseen kohdennetaan 15 miljoonaa. Hämmästelen, kuinka kokoomuksella — jonka ministerin johdolla leikkaukset, joita tässä paikataan, tehtiin — on tässä keskustelussa ja aiemmassa keskustelussa ollut otsaa olla suurin kriitikko rahoituksen jatkuvuuden suhteen. On kuitenkin hyvä tässä kohtaa sitten todeta, että yli puoluerajojen on ymmärrys, että tätä ammatillisen ja toisen asteen koulutuksen rahoitusta on syytä jatkossakin pitää yllä.

Jatkuvaan oppimiseen panostetaan 40 miljoonaa euroa. Rahoitus kohdennetaan erityisesti työikäisen väestön osaamisen kehittämiseen, heikot perustaidot omaavien osaamisen vahvistamiseen sekä ikääntyneiden työllistymisen helpottamiseen ja maahanmuuttajien tukemiseen työllistymisessä. Nämä ovat juuri niitä työllisyystoimia, joita on pitkään peräänkuulutettu.

Koronatoimien kohdistuminen nuoriin niin koulujen kuin harrastusten osalta haastaa nuorten optimismia ja tulevaisuususkkoa. On todella tärkeää, että tässä kohtaa etsivä nuorisotyö saa lisää resursseja, joilla apua tarvitsevia nuoria tukee.

Vielä haluan nostaa muutamia luonnonsuojeluun liittyviä kohteita. Yhteensä 19,5 miljoonaa euroa kohdistuu luonnon monimuotoisuuden suojelemiseen. Luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä torjutaan muun muassa kunnostamalla arvokkaita luontotyyppejä, kuten soita, perinnebiotooppeja, lehtoja ja lintukosteikoita. Helmi-ohjelma, jonka kautta ympäristöministeriö suojelee arvokasta luontoamme, saa täydentävän talousarvioesityksen mukaisesti 7 miljoonaa euroa. Tuo määräraha auttaa pääsemään vauhtiin myös haastavien kunnostushankkeiden osalta. Samalla Metsähallitus saa 6 miljoonan euron määrärahalisäyksen. Rahaa ohjataan niin luonnonsuojelualueiden kestävyys kuin virkistyskäytön rakenteiden ja käytäntöjen kehittämiseen. Korona-aikana nämä virkistysalueet ja luonnonsuojelualueet ovat olleet kovalla käytöllä, ja on hyvä, että tästä kalliista, tärkeästä infrastruktuurista pidetään huolta. Luonnonsuojelualueiden hankintaan ohjataan vielä 6,5 miljoonaa euroa lisäystä ensi vuodelle. Ely-keskuksiin on rekrytoitu työvoimaa suojelualueiden toteuttamiseen, ja maanomistajien kasvava kiinnostus on lisännyt suojeltaviksi tarjottavia metsiä ja soita ja siten perustettavien suojelualueiden määrää.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Kiitän hallitusta myös globaalivastuunkannosta ja hallitusohjelman toteuttamisesta kehitysyhteistyörahoituksen osalta.

Ja vielä lopuksi muutamia hallituksen ihmisoikeuksia toteuttavaa linjaa kuvaavia kohteita: Esimerkiksi yhdenvertaisuusvaltuutettu saa eurooppalaisen maastapoistamisen valvontaan 200 000. Rikosuhripäivystyksen toimintaa turvataan, ja Rikosuhripäivystyksen resurssi on 570 000 euroa. On hyvä, että myös taloudessa voidaan tehdä ihmisoikeusperustaisia valintoja.

18.49 Joakim Strand r: Värderade talman, arvoisa puhemies! Vi behandlar alltså regeringens proposition till riksdagen om komplettering av budgetpropositionen för nästa år. Här finns det främst framtidsinvesteringar och också en del coronautgifter.

Puhutaan tulevaisuusinvestoinneista ja myös koronaan liittyvistä menoista.

Nettoupplåningen ökar med ungefär 950 miljoner och totalnettoupplåningen för 2021 sammanlagt 11,7 miljarder, vilket innebär att statsskulden vid utgången av 2021 uppskattas uppgå till cirka 138 miljarder.

Elikkä valtionvelan arvioidaan olevan yli 130 miljardia, lähes 140 miljardia euroa vuoden 2021 lopussa. On selvää, että nämä ovat hurjia lukuja, jos miettii ainoastaan puolitoista vuotta takaisinpäin, kun Säätytalolla pohdittiin. Muun muassa omassa Elinvoimainen Suomi -pöydässä puhuttiin muutamista kymmenistä miljoonista, kun oli kyse koko teknologian ja teollisuuden innovaatioekosysteemien kehittämisestä ja muusta.

De här summorna vi pratar om i dag är ju väldigt höga, men vi har inget val nu under coronakrisen annat än att stöda och hålla igång samhället. Så mycket kan man säga om regeringförhandlingarna att jag själv väldigt skarpt gillade det här fenomenbaserade sättet att bygga ett regeringsprogram.

Tuli mieleen hallitusneuvotteluista, että tämä ilmiöpohjainen tapa lähestyä hallitusohjelman rakentamista oli mielestäni erinomainen, ja pääministeri Rinne veti sen prosessin todelta hyvin. Siitä jäi hyviä muistoja.

I den här kompletteringen finns en hel del goda satsningar. Jag nämner enbart några, bland annat kring utbildning, kontinuerligt lärande, anställning av lärare, handledare och stödpersonal för yrkesutbildningen, vilket också innebär mera närundervisning för 80 miljoner euro.

Tässä on paljon hyviä panostuksia muun muassa koulutukseen, ja tässä tulivat jo edellisissä puheenvuoroissa esiin nämä maakuntakentät.

Här nämades också stödandet av flygtrafiken till de mindre flygfälten.

Oikeastaan tässä muutama nosto. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 231/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.04 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan pidennettäväksi vuoden loppuun asti voimassa olevan väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annetun lain voimassaoloa vuoden 2021 maaliskuun loppuun saakka. Tavoitteena on edelleen turvata palkansaajien toimeentuloa tilanteissa, joissa työllistyminen päättyy väliaikaisesti tai kokonaan, sekä tukea työn vastaanottamista ja työvoiman alueellista liikkuvuutta.

Esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi väliaikaisia muutoksia, joiden tavoitteena on yksinkertaistaa eräissä tilanteissa työttömyysturvan säännöksiä ja näin keventää etuushakemuksen käsittelyn edellyttämää työmäärää. Säännösten sujuvoittamista koskevat ehdotukset koskevat eräitä työttömyysetuuden sovitteutilanteita ja työttömyysetuuden maksamista ennakkona ilman päätöstä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan väliaikaisesti jatkettavaksi työttömyysetuuden sovitte-
lun korotettua 500 euron suuruista suojaosaa eli sitä osuutta ansioista, jota ei huomioida maksettaessa soviteltua työttömyysetuutta. Samoin ehdotetaan jatkettavan väliaikaista poikkeusta liikkuvuusavustuksen kokoaikatyön työmatkaa koskevaan avustuksen edellytykseen.

Muutokset lisäävät työttömyysturvamenoa arviolta 16,5 miljoonalla eurolla. Tämä muodostuu pääasiallisesti työttömyysetuuden suojaosan väliaikaisen korottamisen jatkamisesta. Muilta osin muutoksilla arvioidaan olevan vähäisiä taloudellisia vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Covid-19-epidemian aikana työttömyysturvalainsäädäntöön tehdyillä muutoksilla on pyritty turvaamaan työttömien työnhakijoiden asemaa ja haluttu kannustaa työn vastaanottamiseen. Koronakriisin johdosta työttömyysetuuksien saajina on edelleen poikkeuksellisen korkea määrä ihmisiä. Tästä syystä nyt esitettävien määräaikaisten poikkeusten jatkaminen on perusteltua.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja olemaan voimassa väliaikaisesti 31.3.2021 saakka.

15.07 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministeri Pekoselle esittelystä.

On oikein, että hallitus on reagoinut tilanteeseen, niin kuin eduskunta on aiemmin jo edellyttänyt. Nyt tämä oli hallituksen omaa pohdintaa. Tähän ensimmäiseen eduskunnan tahtotilaan jo silloin tehtiin ne tarvittavat muutokset, joita itse asiassa edellytettiin nimenomaan juuri työttömien työnhakijoiden ja lomautettujen osalta, jotka tästä koronatilanteesta kärsivät. On pakko antaa hallitukselle tästä pisteet, että kannetaan vastuuta tässä tilanteessa, missä me nyt tällä kertaa olemme. Tuleeko tämä kantamaan tarvittavan pitkälle, jää vielä kysymykseksi, mutta en usko, että kukaan meistä sitä osaa ennustaa. Mutta uskon, että jos tämä koronatilanne ei rokotteen muodossa nyt ala kevään mittaan oikenemaan, niin me tulemme olemaan tämän tarpeessa siinä vaiheessa, kun meidän vientiteollisuuden osalta olemme siinä tilanteessa, kun maailmantalous sakkaa, että meillä lomautettujen määrä kertaantuu ja tulee huomattavasti suuremmaksi. Silloin pitää olla vielä niin sanotusti painokoneissa mustetta, jotta sitä rahaa saadaan painettua, sillä emme me voi siinä tilanteessa jättää niitä työttömiä. Ja pitää myös silloin pystyä valmistautumaan siihen ikävään tosiasiassa, että meidän vientiteollisuuden elämisestä pystytään huolehtimaan, ja se onkin sitten isompi pähkinä.

Toivotaan rokotteita ja kiitetään hallitusta nyt tässä tilanteessa näistä toimenpiteistä.

15.09 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin edustaja Myllykoski edellä kuvasi, itsellänikin on suuri huoli siitä, että se, että tämä lainsäädäntö on voimassa ensi vuoden maaliskuun loppuun saakka, ei välttämättä vielä riitä, vaan kenties joudutaan sitten tätäkin lakia jatkamaan. Toivotaan toki, että tilanteet nopeasti muuttuisivat ja emme näkisi suurta irtisanomisaaltoa. Tällä hetkelläkin kuitenkin eletään vielä sitä aikaa, että aika paljon on näitten lomautusten varassa, ja emme ihan tiedä sitä lopullista tilannetta ja sen synkkyyttä.

Tässä esityksessä on sinällensä ihan tärkeitä työttömyysetuuksien maksatukseen liittyviä, voisi sanoa, sekä kannustin- että byrokratialoukkuja pyritty madaltamaan. Esimerkiksi tämä liikkumisavustus ja myöskin suojaosan korottaminen ovat kyllä sellaisia, joista ajattelen niin, että näille on kyllä käyttöä koronaepidemian jälkeenkin. Itse istun siinä sosiaaliturvaa uudistavassa komiteassa, jossa juuri olemme käyneet näitä kannustinloukkuja, byrokratialoukkuja läpi ja pohtineet sitä, mitä niillä oikeastaan tarkoitetaan ja kuinka suuria ovat esimerkiksi nämä tällaiset suojaosaan liittyvät ongelmat, joita henkilöt kokevat työllistymisen esteenä.

Jos oikein kuulin, niin ministerin esittelyssä taidettiin sanoa, että maksatus olisi mahdollista työttömyysetuuden kohdalla ilman, että on vielä sitä varsinaista päätöstä olemassa. Tämä on kyllä myöskin tärkeä uudistus, josta toivoisin, että tätäkin voitaisiin harkita näitten olojen päättymisen jälkeen, koska yksi tämmöinen, jota myös byrokratialoukuksi kutsutaan, on tämä aikaviive, mikä tapahtuu sen suhteen, että henkilöt pelkäävät esimerkiksi tietyssä tilanteessa, että he jäävät kokonaan ilman minkäänlaista rahoitusta. Sitä ei tule sieltä työttömyysetuuden puolelta, sitä ei tule sosiaaliturvan puolelta — kerta kaikkiaan nämä päätösten ja maksatusten väliset aikaviiveet saattavat olla niin suuria. Siinä mielessä, kun ajatellaan normaalitilannetta, se saattaa olla esimerkiksi jonkun pienen määräaikaisen työn vastaanottamisen esteenä, koska henkilö pohtii, montako päivää näitten eri hakemusten käsittelyssä menee, ja laskee, että tässä on riski, että jää niin ja niin pitkäksi aikaa ilman, että rahaa tulee mistään suunnasta, ja kuitenkin palkanmaksullakin on oma lakisääteinen ryt-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

mityksensä. Siinä mielessä tämä on minun mielestäni tärkeä asia, jos tässä tilanteessa ollaan voitu löytää tähän ratkaisua.

Arvoisa puhemies! Tämä on varmasti niitä lainsäädäntöesityksiä, joita tässä nyt koronan takia on pistetty liikenteeseen, ja siellä on kuitenkin asioita näitten sisällä, joita kannattaa harkita aina jatkonkin kohdalla. Tässä salissahan on yleisesti kiitelty esimerkiksi tätä yrittäjien työttömyysturvan piiriin pääsemistä, jota toivon, että voitaisiin sitten jatkossa miettiä ihan tavallisen lainsäädännön kautta — [Puhemies huomauttaa ajasta] tai tavallista lakiahan tämäkin on, mutta jatkossa myös.

15.12 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Tämä oli odotettu jatko, eli korona ei ole läheläkään vielä selätetty. Tämä, että yksinkertaistetaan ja nopeutetaan ansioturvan saantia, on todella tärkeää pienituloisille työläisille ja heidän perheillensä, niin että toimeentulo jatkuu, vaikka lomautus tai työttömyys nyt iskisikin. Nyt ei saa tulla siihen minkäänlaisia katkoksia.

Korona jatkuu vielä. Luulenpa, että tätäkin lakiesitystä tullaan jatkamaan keväällä. Ei riitä tämä vielä.

Sitten tämä työttömyysetuuden korotettu suojaisuus ja työmatka-avustus tai liikkuvuusavustus: Kuten edustaja Essayahkin sanoi, pitäisi miettiä, pitäisikö olla vähän pysyvämpääkin tämä eikä pelkästään nyt korona-aikana, kerta kyllä tämä, että kannustetaan niitä, jotka ovat jääneet työttömäksi, ottamaan joitain osa-aikaisiakin töitä, pitää työelämässä kiinni, ei pääse syrjäytymään, saa lisätuloja siitä eikä ole heti pelkoa, että menettää tukia, kun ottaa päivän tai kaksi työtä. Se on tietysti yrittäjienkin etu, että ne saavat työntekijöitä tiettyihin hommiin, mitkä ovat ihan pätkätöitä, tällaisiakin henkilöitä niihin.

Jokainen tietää, että ihmiset joutuvat etsimään työtä yhä kauempaa kotoansa. Nämä työmatkat tulevat useasti rasittamaan taloutta, kun pitää mennä pitkälle, ja siinä menee myös vapaa-aikaa, joten on hyvä, että tätä liikkuvuusavustusta nyt jatketaan tässä näin.

Sitten minä haluaisin puhua tästäkin, mikä on liittynyt tähän koronaan — se oli keväällä hallituksen esitys 38, ja sitten kesällä jatkettiin hallituksen esityksellä 94 — eli siitä, että tämä lomautuksen ja työttömyyden perusteella maksettava työttömyyspäiväraha ei kulluttaisi työttömyyspäivärahan enimmäismaksuaikaa, jos lomautus olisi alkanut 16.3. tai sen jälkeen. Tämä oli hyvä juttu, että ne eivät mene, kerta tämä koronahan jatkuu, mutta siitä tuli paljon palautetta, että jos on jäänyt vaikka maaliskuun alussa lomautetuksi, niin on samalla viivalla 16.3. jälkeen lomautettujen kanssa siinä, että töitä ei löydy nyt korona-aikana, mutta heillä kumminkin kuluvat nämä päivät — he ovat olleet ihan eriarvoisessa asemassa. Eli kun seuraavan kerran tällaisia tehdään, niin huomioitaisiin vähän niitäkin, jotka ovat jo ennemmin jääneet, kerta tämä korona kumminkin vaikuttaa näihin, jotka ovat viime vuodenvaihteessakin jääneet työttömäksi. Korona estää heitä nyt työllistymästä, kun me näemme, kuinka paljon koko ajan tulee lomautuksia ja työttömiä lisää.

15.15 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Pekosta hyvästä esittelystä tässä asiassa. Tämähän on saanut nyt tässä lyhyessä keskustelussa kiitosta osakseen, mitään kriittisiä äänensävyjä täällä ei ole kuulunut, ja omalta osaltani liityn tähän joukkoon.

Tässä on kysymys niistä määräaikaisista sosiaaliturvan ja työttömyysturvan ratkaisuista, joita teimme jo aikaisemmin, ja niitä jatketaan nyt maaliskuun loppuun asti. On pohdittu myös sitä, onko se riittävä aika. No, me näemme sen sitten, ja varmasti valmiutta on tarvittaessa jatkaa pidempäänkin.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Eli kyse on työttömyysetuuden sovittelusta, ennakkomaksumenettelystä ja liikkuvuusavustuksesta. Yhden suoran sitaatin tästä lain perusteluosasta sanon: ”Muutosten tarkoituksena oli lisätä työllistymisen kannusteita huoltovarmuuden kannalta kriittisissä tehtävissä, mutta myös laajemmin tukea työn vastaanottamista ja tuen saajien taloudellista tilannetta covid-19-epidemian vaikutusten vallitessa.”

Tämä epidemiahan on kohdellut meidän väestöä hyvin eri tavalla. Tutkimusten mukaan 70–80 prosenttia väestöstä ei ole menettänyt tuloja. Se ei tietenkään tarkoita, etteikö huoli ole kalvanut myös heitä ystävien, sukulaisten, perheenjäsenten, työpaikkojen ja koko tämän tilanteen kannalta, mutta kuitenkin osa väestöstä on menettänyt kokonaan työnsä tai merkittävästi ovat heidän tulonsa pudonneet. Silloin semmoisessa tilanteessa tietysti täytyy miettiä, millä tavalla, millä mekanismeilla me toteutamme sitä yhteiskunnallista solidaarisuutta, että me jaamme tätä taakkaa paremmin tasan kuin mitä tämä kriisi suoraan kohtelee ihmisiä.

Tietysti voidaan aina sanoa, että sehän voi tapahtua niin, että nostetaan niiden veroja, jotka ovat töissä, ja sitten sitä kautta tehdään tulonsiirtoja. Mutta niin paljon ei veroja voisi nostaa kuin mitä nyt tämä tilanne on vaatinut rahoitusta, eikä se olisi tietenkään talouden rattaiden pyörimisen kannalta edes viisas ratkaisu.

Sen takia olemme turvautuneet tähän velkaratkaisuun. No, jokainen valtio tässä vastaavassa tilanteessa on ottanut massiivisesti velkaa. On sanottu, että onko se oikein sitten lapsiamme ja lapsenlapsiamme kohtaan. Uskon, että tämä lasku ja sen maksaminen tulee olemaan aika pitkäaikainen asia, mutta se on nyt kuitenkin se realistinen tapa pitää meidän yhteiskunta toimintakykyisenä, pitää yllä solidaarisuutta, estää ihmisiä putoamasta kokonaan yhteiskunnan ulkopuolelle ja samalla luoda edellytyksiä sille, että kun talouden pyörät kääntyvät, me olemme sitten mahdollisimman hyvässä iskussa.

Haluan palauttaa mieliinne, että tammikuussa tänä vuonna me olimme korkeammassa työllisyysasteessa kuin koskaan 30 vuoteen. Me olimme itse asiassa 75 prosentin uralla jo, mutta nyt me olemme 3–4 prosenttiyksikköä siitä pudonneet, mutta aivan varmasti talous kääntyy, kun tämä koronakriisi on ohi.

15.18 Jari Myllykoski vas: Arvoisa puhemies! Tämmöisenä erityisenä kysymyksenä: kun meillä nyt on tämä, että ei päivät kulu, niin eihän tässä kuitenkaan ole semmoista mahdollisuuttakaan, etteikö työsopimuslain mukaisessa lomautustilanteessa henkilöllä, joka on ollut 200 päivää lomautettu, olisi irtisanomisoikeutta niin, että hän myös sitten kuitenkin saisi irtisanomisajan palkan työnantajalta, jos hän työsuhteesta sitten irtisanoutuu pitkän lomautuksen vuoksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Pekonen, 3 minuuttia.

15.18 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustajia tästä hyvästä ja varsin positiivisesta keskustelusta. Koronatilanne todellakin on hyvin ennakoimaton ja arvaamaton, emmekä me tiedä, mitä vielä tuleman pitää. Nyt hallitus on tässä esittänyt, että tämä laki tulisi voimaan mahdollisimman pian ja olisi voimassa todella maaliskuun 2021 loppuun asti, mutta uskon, että hallitus on valmis tietenkin tarkastelemaan tätä tilannetta ja tekemään tarvittavia muutoksia myös tähän lainsäädäntöön, niin kuin on nyt tehty, ja uskon, että eduskunta on valmis sitten tekemään ja tukemaan näitä muutoksia, mikäli tälle on tarvetta. Sitä me emme vielä oikein osaa ennustaa.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Tässä koronatilanteessa hallitus on pyrkinyt monin keinoin tukemaan ja parantamaan myöskin ihmisten taloudellista tilannetta tämän terveydellisen kriisin ohella. Olemme tukeneet työntekijöitä, työnantajia, yrityksiä ja yrittäjiä. Edustaja Essayah nosti omassa puheenvuorossaan suojaosan korottamisen ja ennakkomaksujen mahdollistamisen esiin, ja olen samaa mieltä edustaja Essayahin kanssa, että molempia näitä asioita tulee tarkastella tässä parlamentaarisessa sosiaaliturvan uudistamistyössä, joka on käynnissä.

Ajattelen, että korona on osoittanut kyllä suomalaisen sosiaaliturvan tärkeyden tämän koronakriisin aikana, mutta samaan aikaan se on myöskin näyttänyt meille ne kaikki esteet ja kuopat, mitä tässä meidän sosiaaliturvajärjestelmässä on, ja ajattelen, että tässä parlamentaarisessa uudistustyössä saamme erittäin arvokasta tietoa myöskin nyt tämän koronakriisin aikana meidän sosiaaliturvajärjestelmästä, ja uskon, että komiteatyö pystyy tähän puuttumaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 230/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.21 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi yhteistyörakenteesta sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisesti yhtenäisen valmiussuunnittelun luomiseksi ja valtakunnallisesti yhtenäisen tilannekuvan keräämiseksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnitteluun ja tilannekuvan muodostamiseen liittyvät kehittämistarpeet on todettu jo hyvissä ajoin ennen koronapandemian aikaa. Pandemian aikana nämä tarpeet ovat kuitenkin korostuneet koskien muun muassa materiaalista valmiutta.

Suomi tekee muiden EU-jäsenmaiden tavoin kolmen vuoden välein komissiolle raportin kansallisesta riskinarviosta. Kansallinen riskinarvio sisältää 20 valtakunnallisesta näkökulmasta merkittävää riskiä tai häiriötilanteen uhkaa. Arvio on tehty viimeksi vuonna 2018.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoilla on tällä hetkellä vaihtelevin tavoin tehtyjä alueellisia ja paikallisia valmiussuunnitelmia, mutta niitä ei ole toteutettu yhtenäisesti tähän kansalliseen riskinarvioon perustuen. Tällä lakiesityksellä toteutetaan valmiussuunnitte-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

luun yhtenäiset suunnittelupohjat, jotka mahdollistavat myöskin alueellisen riskien painottamisen tarpeiden ja riskinarvioiden mukaisesti.

Valtakunnallisesti yhtenäistä valmiussuunnittelua ohjaisivat yliopistolliset sairaanhoitopiirit viidellä maantieteellisellä erityisvastuualueella. Jokaisella sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiolla olisi jatkossa käytettävissä yhtenäiset periaatteet valmiussuunnitteluun. Yliopistollista sairaalaa ylläpitävät sairaanhoitopiirit toimisivat keskenään yhteistyössä ja yhtenäisin periaattein, siten että valmiussuunnittelusta muodostuisi valtakunnallinen kokonaisuus. Jokainen kunta ja sairaanhoitopiiri vastaisi kuitenkin edelleen omasta valmiussuunnittelustaan.

Sosiaalihuoltolakiin lisättäisiin valmiuslain säännöstä vastaava yleinen varautumisvelvoite, jonka mukaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee valmiussuunnitelmin sekä häiriötilanteissa että poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun ja muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Tämä täydentää valmiuslaissa nyt olevaa yleistä varautumisvelvoitetta. Sosiaalihuollon yhtenäinen valmiussuunnittelu tapahtuisi terveydenhuollon kanssa yhtenäisesti siten, että sairaanhoitopiirin alueen kunnat laatisivat yhteisen suunnitelman keskussairaalan sijaintikunnan sosiaalihuollon viranomaisen johdolla.

Tilannekuvan luomisesta esitetään säädettäväksi, että yliopistollista sairaalaa ylläpitävä sairaanhoitopiiri kokoaisi ja analysoisi tietoa peruspalveluiden ja erikoissairaanhoidon häiriötilanteista ja niiden uhkista. Tiedot kerättäisiin viideltä erityisvastuualueelta yhdenmukaisessa muodossa, jolloin niistä muodostuisi kattava kaikkien toimijoiden käyttöön tarkoitettu tilannekuva.

Yliopistollista sairaalaa ylläpitävä sairaanhoitopiiri jakaisi yhdenmukaisesti kerätyn tilannekuvatiedon erityisvastuualueensa kunnille ja sairaanhoitopiireille niiden tehtävien hoitamista varten. Tilannekuvatiedot jaettaisiin myös muille yliopistollisille sairaanhoitopiireille ja sosiaali- ja terveysministeriölle, ja tällä tavoin tiedot tulisivat valtakunnallisen päätöksenteon tueksi.

Sosiaalihuoltolakiin lisättäisiin uusi säännös sosiaalihuollon tilannekuvan luomisesta. Kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulisi omalla alueellaan koota ja analysoida tietoa sellaisista häiriöistä ja niiden uhkista, jotka vaarantavat väestön sosiaalisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin sekä sosiaalihuollon toteuttamisen, sekä muodostaa ja ylläpitää sosiaalihuollon valmiutta kuvaavaa tilannekuvaa. Sosiaalihuollon tilannekuvatieto jaettaisiin muille toimivaltaisille viranomaisille, kuten sairaanhoitopiirille ja sairaanhoitopiirin keskussairaalan sijaintikunnan sosiaalihuollon johtavalle viranomaiselle, aluehallintovirastolle ja sosiaali- ja terveysministeriölle varautumiseen liittyvien tehtävien ja häiriötilanteen johtamista varten.

Sosiaalihuollosta järjestämisvastuussa olevien kuntien keskinäisen yhteistyön lisääminen ja erityisvastuualueen tasoinen koordinointi mahdollistaisi sen, että myös sosiaalihuollon toimintaa pystyttäisiin suunnittelemaan yksittäistä kuntaa laajemmilla alueilla sekä keräämään ajantasaista tilannekuvaa alueellisiin ja valtakunnallisiin tarpeisiin.

Valtion mahdollisuutta osallistua valmiuden ylläpitämiseen ja erityistilanteiden hoitamiseen rahoittamalla toimintaa laajennettaisiin myöskin sosiaalihuollon toimintaan, kun tällä hetkellä asiasta on säädetty vain terveydenhuoltolaissa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tarkoituksena ei siis ole muuttaa niitä sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden valmiussuunnittelutehtäviä, joista on jo nyt säädetty. Esi-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

tyksen tarkoituksena on, että näitä tietoja kootaan nykyistä tehokkaammin ja näin parannetaan huomattavasti sosiaali- ja terveydenhuollon kykyä vastata erilaisiin häiriö- ja uhkatilanteisiin.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2021 alusta.

15.27 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri! Valmiutta ja varautumista sekä häiriötilanteiden hoitamista koskevaa sääntelyä on tarkoituksenmukaista kehittää, ja eri toimijoiden roolin kirkastaminen on lähtökohtaisesti hyvä asia. Tämä lakiesitys on ollut lausuntokierroksella kahdesti, ensimmäisen kerran viime keväänä ja nyt kesällä.

Keväällä 2020 C21-kaupunkien johtajat eli suurten kaupunkien johtajat ottivat vahvasti kantaa sen puolesta, että esitystä ei tule viedä eteenpäin sellaisenaan. Heidän kannanotossaan hyvin vahva kritiikki silloisen lakiluonnoksen osalta oli, että esitys ei paranna vaan pikemminkin heikentää mahdollisuuksia johtaa sosiaali- ja terveydenhuolto- ja muita kriittisiä palveluja poikkeusoloissa. Toteutuessaan lakiesitys rikkoisi nykyiset hyvin toimivat rakenteet, aiheuttaisi päällekkäistä työtä ja lisäisi kustannuksia. Näin merkittävät kuntien tehtäviin, toimivaltaan ja itsehallintoon liittyvät esitykset tulee valmistella huolellisesti sekä yhteistyössä kuntakentän kanssa eikä keskellä kriisiolosuhteita. Tämän lausuntopalautteen johdosta, mitä keväällä saatiin, lakiin on tehty muutoksia, ja siinä ei enää ehdoteta suoria muutoksia poikkeusoloja koskeviin vastuusuhteisiin tai resurssien johtamiseen, vaan ehdotetut muutokset koskevat ennen kaikkea tilannekuvan muodostamista ja tämän valmistelun ohjausta.

Mutta edelleenkin kritiikkiä kaupungeilta tätä kohtaan on, koska nähdään, että kriisiolosuhteissa tällaista lakiesitystä ei pitäisi viedä läpi. Onko kriisitilanne oikea aika toteuttaa tämä uudistus erityisesti kiireisen käsittelyn näkökulmasta? Tämän on tarkoitus tulla voimaan jo vuoden alusta.

Hallituksen esitystä perustellaan erityisesti pirstaloituneella nykyjärjestelmällä ja sillä, että lukuisten eri järjestöjen ja tuottajien kyvykkyydet erikoissairaanhoidossa, perusterveydenhuollossa ja sosiaalihuollossa eivät mahdollista yhtenäisten tietojen nopeaa kokoamista ja resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä alueellisesti ja valtakunnallisesti. No, tämä on varmasti ihan totta. Mutta nyt tähän mennessä, kun tämä kriisi on alkanut jo viime keväänä, ovat löytyneet ne rakenteet, millä tavalla alueilta saadaan sitä tietoa, ja pelkkä lakimuutos nyt ei tähän tilanteeseen, tämän koronakriisin hoitoon, tuo mitään uutta. Sen takia olisi järkevää tämä valmistella rauhassa.

Nostan vielä esille joittenkin kaupunkien ajatuksia.

Helsingin kaupunki esimerkiksi on nostanut, että tarve lainsäädäntömuutoksille pitäisi arvioida huolellisesti vasta kriisin jälkeen eikä pandemian edelleen vallitessa. Uuden lausuntokierroksen lausuntoaikaa voidaan pitää lyhyenä, erityisesti kun otetaan huomioon, että lausuntokierros tapahtui kesälomakautena.

Tampereen kaupungin mielestä lakimuutokset tulisi säätää aikaisintaan koronaepidemian jälkeen tai vasta valmistella olevan sote-uudistuksen yhteydessä.

Espoon kaupungin kanta on, ettei lausunnon kohteena olevia lakimuutoksia tulisi tehdä. Kaupunki näkee, että valmiussääntelyn lainsäädäntöuudistuksen kiireelliselle aikataululle ei ole asianmukaisia perusteluja. Kaupunki toisti aiemmassa lausunnossaan toteamaansa ja katsoo, että ehdotetussa aikataulussa ei voida tehdä rakenteellisesti näin merkittäviä lainsäädäntöratkaisuja. Vallitseva covid-19-pandemiatilanne ei ole oikea ajankohta valmiussääntelyn lainsäädäntöuudistuksen ajankohdaksi.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Helsingin kaupunki vielä nosti esille, että suomalainen järjestelmä on onnistunut poikkeuksellisen hyvin pandemian hallinnassa. Niin kuin hallituspuolueetkin ovat täällä nostaneet esille ja oppositiokin on ollut sitä mieltä, että Suomi on onnistunut tässä pandemian hoidossa kuitenkin kohtuullisen hyvin, niin miksi nyt pitäisi tehdä tällainen merkittävä lakimuutos tulevaisuutta ajatellen? Valmiusasiat pitäisi aina suunnitella niin sanotusti rauhanaikaan ja silloin, kun ei ole kriisitilannetta päällä.

Nämä muutokset vaatisivat perusteellista selvittämistä, ja myöskin pitäisi arvioida niiden kytköstä sote-uudistukseen sitten, kun se lakipaketti saadaan tänne eduskuntaan. Tällainen muutosten kytkeminen tässä vaiheessa keskeneräiseen rakenneuudistukseen on ongelmallinen. Muutokset tulisi tehdä vasta mahdollisesti toteutuvan sote-uudistuksen yhteydessä, jolloin olisi tarkkaan mietittävä kuntien ja sote-maakuntien välinen yhteistyö ja tehtävänjako valmiusasioissa. On tärkeää myös, että kunnat ja alueet otetaan tähän suunniteluun mukaan, jotta me saamme oikeasti toimivia yhteisrakenteita, nimenomaan sellaisia johtamiskuvioita, jotka toimivat nimenomaan kriisissä, siinä valmiuden johtamisessa, parhaalla mahdollisella tavalla.

Jos tällä hetkellä hallituksessa ja ministeriössä on semmoinen tunne, että he eivät hallitse tätä kriisinhoitoa, niin ei pidä tehdä hätiköityjä ratkaisuja ja mennä muuttamaan näin radikaalilla tavalla johtamiskuvioita tässä vaiheessa, keskellä kriisiä. Tämä voidaan varmasti hyvin käsitellä sitten, kun koronaviruksesta on päästy ohi — esimerkiksi nyt on ennustettu, että ensi kevään jälkeen — esimerkiksi seuraavana syksynä.

15.33 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen kohdalla varmaan tärkein kysymys on se, mitä tällä olisi saavutettu, jos tämä olisi ollut voimassa ennen kuin koronaepidemia Suomessa lähti liikenteeseen. Elikkä mitkä olisivat olleet ikään kuin ne selkeät hyödyt, mitä tämän lainsäädännön kautta oltaisiin saavutettu?

Kunnilla ja kuntayhtymillä, niin kuin täällä on kuultu, on nykyisinkin velvollisuus varautua normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin valmiussuunnitelmilla ja monilla muilla toimilla, ja niin kuin nähtiin viime keväänä, varsin hyvin kunnat siinä tehtävässään onnistuivat. Ehkä pienenä kauneusvirheenä oli aika monissa kunnissa se niin sanottu copy-paste-menetelmä, kun virheellisesti todettiin — jostakin kunnasta lähti liikenteeseen se tieto — että täällä talossa olisi aktivoitu valmiuslain 108 §, minkä perusteella sitten siirrettiin valtuuksia sinne kunnanjohtajille, ja siinä vaiheessa, kun sitten tapahtui jotakin vakavampaa elikkä kunnanjohtaja päätti esimerkiksi aloittaa yt-neuvotteluja, sitten ruvettiin perään kyselemään, olikohan kuitenkin tässä talossa tehty tätä valmiuslain pykälän aktiivointia. Tämä on ehkä sellainen asia, johon nyt varmaankin sitten tulevana vuonna monissa tarkastuslautakunnissa jouduttaneen antamaan jonkunlainen huomautus. Tämä oli ehkä semmoinen yksittäinen stipulu niin sanotusti, mikä tuolla kuntakentässä tapahtui, mutta muutoin, kun katsoo tätä, ihan pienistä kunnista lähtien, näissä valmiussuunnitelmissa, erilaisissa johtoryhmien kokoonpanoissa ja muissa kyllä onnistuttiin varsin, varsin hyvin.

Ehkä tässä, kun katsoo tätä hallituksen esitystä, nyt kiinnittyy huomio tähän tilannekuvan hahmottamiseen ja ikään kuin sen koordinointiin, mutta tässä nyt sitten tosiaan heräsi kysymys ja vähän epäilystä, kuinka paljon tässä näihin erilaisiin johto- ja vastuusuhteisiin tosiasiallisesti halutaan lähteä vaikuttamaan ja muuttamaan niitä, ja sitten kun katson näitä taloudellisia vaikutuksia, niin täällä sanotaan, että tällä esityksellä ei olisi merkittäviä vaikutuksia kuntien ja valtion talouteen. No, se tieto tietenkin aina kuntakentässä otetaan huo-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

jentuneena vastaan, ja jos nyt oikein ymmärsin, niin näillä säännöksillä kuitenkin haluttai-
siin turvata myös semmoisia tilanteita, että jos on täällä joku valtakunnallinen katastrofi tai
kriisi, joka ei kuitenkaan lainsäädännön mukaan kuulu kunnan tai kuntayhtymän vastuul-
le, niin tällaisissa erityistilanteissa ja erityisesti niitten jälkihoidossa valtio voisi myöskin
tulla korvaamaan kunnille aiheutuneita kustannuksia. Tässä on esimerkiksi otettu näitä
Kaakkois-Aasian luonnonkatastrofeja, siis tsunamia, ja Málagan bussionnettomuuksia ja
näitä kouluampumisia eli tämäntyyppisiä tilanteita, joissa on havaittu tämän valtakunnal-
lisen toimijan tarve. Mutta todellakin se peruskysymys on, mitä sellaista tällä oltaisiin saa-
vutettu, mitä ei tämänhetkisen lainsäädännön avulla viime keväänä pystytty saavuttamaan.

15.36 Heidi Viljanen sd: Arvoisa puhemies! Aivan tähän aluksi on todettava, että tämä
hallituksen esityksen asiasisältö on tässä ajassa, jossa elämme, erittäin tärkeä ja ajankoh-
tainen.

Tarkoituksena on siis parantaa sosiaali- ja terveydenhuollon kykyä vastata erilaisiin yh-
teiskunnan häiriö- ja uhkatilanteisiin nykyistä yhdenmukaisemmalla valmiussuunnittelul-
la. Näen, että tämä uudistus on tarpeen, sillä sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnit-
telussa on todettu hajanaisuutta eikä yhtenäistä pohjaa ole ollut. Myös yhteisen tilanneku-
van luominen laajoissa häiriötilanteissa on ollut puutteellista. Näitä puutteita ollaan siis nyt
korjaamassa, ja uskon, että tämä meillä käsillä oleva koronapandemia viimeistään on lisän-
nyt tarvetta ja ymmärrystä tämänkaltaiselle uudistukselle tulevaisuutta ajatellen. Ja var-
masti koronapandemia on myös osaltaan antanut oppia tätä valmiussuunnittelutyötä koh-
taan.

Valtakunnallisesti yhtenäistä valmiussuunnittelua ohjaisivat jatkossa siis yliopistolliset
sairaanhoitopiirit viidellä erityisvastuualueella luoden näin valtakunnallisen kokonaisuu-
den. Kuten ministeri Pekonen esittelyssään kertoi, on tärkeää, että nyt säädetään myös so-
siaalihuollon valmiussuunnitteluvetoisuudesta, kuten terveydenhuollon osalta jo on. Tä-
män näen myös itse erittäin tärkeänä. Sosiaalihuollon yhtenäinen valmiussuunnittelu ta-
pahtuisi siis terveydenhuollon kanssa yhtenäisesti siten, että sairaanhoitopiirin alueen kun-
nat laatisivat yhteisen suunnitelman keskussairaalan, kaupungin, sosiaalihuollon viran-
omaisten tätä työtä johtaessa. Esimerkiksi Satakunnassa tätä työtä johtaisivat Porin sosiaa-
lihuollon viranomaiset. Huomioitavaa on, että vaikka nyt pyrkimyksenä onkin
valtakunnallisesti yhtenäisempi järjestelmä, on edelleen jokaisen yksittäisen kunnan ja sai-
raanhoitopiirin vastuulla omasta valmiussuunnittelustaan vastaaminen, ja oman alueen eri-
tyiset uhat tulevat näin ollen siis myös huomioiduiksi.

Arvoisa puhemies! Kansallinen riskiarvio kattaa nyt 20 erilaista uhkamallia tai häiriöti-
lannetta, jotka ovat Suomessa mahdollisia. Näitä voivat olla vaikkapa koronan kaltainen
pandemia, laaja onnettomuustilanne, kyberhyökkäys tai ydinvoimaonnettomuus. Jollain
tavalla nämä kaikki kuitenkin koskevat myös sosiaali- ja terveydenhuoltoa, eikä yhteen-
kään niistä ole toistaiseksi olemassa valtakunnallisesti yhtenäistä valmiussuunnitelmaa.
On tärkeää, että työtä tilannekuvan luomiseksi ja valmiussuunnittelun aloittamiseksi pääs-
tään tekemään mahdollisimman pian, sillä tämänkaltaisen prosessi vie aikaa vuosia ja tar-
ve uudistukselle on ilmeinen. En itse koe, että tässä tehtäisiin hätiköiden tätä uudistusta.
Kritiikkiin siitä, että nyt on väärä aika uudistukselle: milloin oikea aika olisi, kun emme tie-
dä, mikä uhka ja milloin on lähitulevaisuudessa edessämme?

15.39 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme erittäin tärkeää asiaa. Osittain ilmennän sitä itse niin, että tämä on ensimmäinen kokonaan etukäteen kirjoitettu puheenvuoro, jonka käytän tästä eduskunnan puhujapöytästä.

Olen ollut mukana monien kriisien hoitamisessa. Esimerkkinä mainitsen autolautta Estonian järkyttävän onnettomuuden. Toimin silloin meripelastuksen johtoryhmän jäsenenä. Tärkeää ei nyt kuitenkaan ole se, mitä olen itse tehnyt, vaan itse asia: miten nykyaikana tulee hoitaa siviilikriisejä, jotta lopputulos olisi mahdollisimman hyvä?

Vuonna 2011 julkaisivat pääministeri Vanhasen kahden hallituksen valtiosihteeri Risto Volanen, valtiotieteen tohtori, eversti Pekka Visuri ja kaksi muuta kirjoittajaa teoksen ”Myrskyn silmässä: Suomi ja uudet kriisit”. Siinä käsitellään kahdeksaa vuosina 2004–2010 tapahtunutta siviilikriisiä. Tohtori Volanen laajaan artikkeliin sisältyy tärkeä kriisien johtamista Suomen valtionhallinnossa käsittelevä osuus: miten johdetaan kriisin hoitoa, kun kyseessä on siviilikriisi, joka on pienempi kuin sota mutta suurempi kuin pelastustoimen, poliisin tai muun yksittäisen viranomaisen hallinnoima kriisi? Tällainen on nyt käsillä oleva koronakriisi. Se on terveyden, talouden, sosiaalisen elämän ja turvallisuuden kriisi.

Suomessa koronapandemian torjuntaa on hoidettu hyvin. Onko jouduttu improvisoimaan? Kyllä. Jos olisi tiedetty enemmän, olisiko tehty toisenlaisia päätöksiä? Ehkä. Mutta tärkein asia on se, että tähän asti torjunnan tulos on ollut Euroopan parhaimpia. Siksi seuraavat, osin kriittiset näkemykseni eivät ole hallituksen tai viranomaisten kritisointia vaan yleisiä säädöksiin liittyviä huomioita. Nostan esille asioita, jotka pitää ottaa huomioon, kun tätä esitystä ja laajemmin itse aihetta käsitellään. Samalla toivon esitykselle ripeää käsitelyä, koska tämä pitää saada voimaan jo ensi vuoden alussa.

Olemme joutuneet hoitamaan koronakriisiä olosuhteissa, joissa kriisinhallinnan yleinen juridinen perusta ei ole täysin selkeä. En tarkoita tartuntatautilakia, joka on toiminut pääosin erinomaisesti, vaikka siinäkin on korjattavaa. Tarkoitan monen eri ministeriön alan kattavaa laajaa kriisiä, joka ei ole pelkästään tartuntatautikriisi. Kyse ei ole siitä, onko yhteistoimintaa tai koordinaatiota ollut tarpeeksi tai ovatko yksittäiset virkamiehet tai päättäjät tehneet oikeita ratkaisuja, vaan kyse on siitä, että läpi useiden hallituskausien on laajalaisten kriisien hallinnan ja johtamisen säädösten kokonaisuudessa ollut epäselviä ja tulokinnanvaraisia kohtia ja ne ovat periytyneet seuraaville hallituksille.

Konkretisoin asiaa, enkä tee sitä jälkiviisaudella. Samoista asioista keskusteltiin perusteellisesti tsunamikriisin jälkeen vuosina 2006–2008. Silloinen pääministeri Vanhanen ja silloinen pääministerin varamies Eero Heinäluoma tietäisivät hyvin, mitä tarkoitan. Mikä on pääministerin johtaman valtioneuvoston ja valtioneuvoston kanslian rooli suhteessa erikoisalojen ministeriöihin? Mikä on kuntien, sairaanhoitopiirien, aluehallintoviranomaisten ja asiantuntijaviraston, kuten THL:n, rooli? Yleisvaarallisen tartuntataudin torjunnan osalta niiden tehtävät on kyllä määritelty tartuntatautilaissa, mutta kokonaisuus on näin suuren kriisin johtamisen kannalta hyvin monimutkainen ja monitahoinen. Työryhmiä ja vastuutahoja tulee väkisininkin valtava määrä, ja niissä palaa keskeisten henkilöiden aikaa. Mikä on suositusten juridinen pätevyys? Kenellä on päätösvaltaa asioissa ja kuinka paljon? Mikä on esimerkiksi kaupunginjohtajien rooli? En itse löydä heille tartuntatautilaista mitään operatiivista roolia, mutta mielestäni on silti hyvä, että he toimivat tiedottajina tärkeissä asioissa. Ja ovathan he vastuussa johtamiensa kuntien taloudesta.

Kun tämä lakiehdotusluonnos oli lausuntokierroksella, sai se kriittisen vastaanoton kunnilta, kuten edustaja Laiho täällä totesi. Tätä ei peitellä perustelumuistiossakaan. Itse pidin

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

lakiesitysluonnosta silloin varsin hyvänä — parempana kuin nykyistä esitystä. Kannatan toki tätä lakiesitystä. Se on askel oikeaan suuntaan, mutta se on vesittynyt alkukesän versiosta. Kuntia närästi tässä yliopistollisten sairaanhoitopiirien rooli. Varmasti se ymmärrettiin osin väärinkin. Toisaalta kyse on eri hallinnon tasojen ja elinten välisestä valtakilpailusta, joka on kovin tavallista.

Alun perin tavoiteltiin selkeää kolmitasoista kriisin johtamisen järjestelmää, jollainen sopii maantieteellisesti laajaan Suomeen erinomaisesti: keskushallinto, viisi erityisvastuualuetta ja kunnat. Ei valtiovalta voi johtaa suoraan yli 300:aa kuntaa eikä edes 21:tä sairaanhoitopiiriä. Kyse ei ollut siitä, että sosiaalihuolto alistetaan erikoissairaanhoidolle, vaan yliopistollisten sairaaloiden sairaanhoitopiirejä käytetään organisaatiotasona, jota vahvistetaan sekä perusterveydenhuollon että sosiaalihuollon osaamisella, ja ne ohjaavat kuntien toimintaa sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvän kriisin hallinnassa. Nyt tämä on lähinnä valmiussuunnittelun ohjausta käsittelevä ja kriisin tilannekuvan muodostamista käsittelevä lakiesitys. Hyvä näinkin, mutta pidemmälle pitää päästä.

Lopuksi totean itse koronakriisistä, että nyt olemme Suomessa veitsenterällä: joko pääkaupunkiseudun raju epidemia leviää koko maahan, tai saamme sen käännettyä vahvoilla rajoitustoimilla vähenevien päivittäisten tartuntojen uralle. Se on nyt päättehtävämme sekä täällä eduskunnassa että koko yhteiskunnassa.

15.46 Ben Zyskowitz kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Lindénille hyvin asiantuntevasta puheenvuorosta. Myönnän, että tämä tässä esillä oleva problematiikka ei ole itselleni kovin tuttua. Täällä edustaja Viljanen perusteli asian kiirehtimistä, ja edustaja Laiho taas esitti siihen liittyviä epäilyjä. Nyt toivoisin, että ministeri Pekonen vastaisi edustaja Laihon esittämiin kysymyksiin.

Edustaja Laihohan toi esiin, että 21 suurinta kaupunkia oli arvostellut tätä esitystä ja ymmärtääkseni myös tätä aikataulua, ja ne kysymykset, jotka liittyvät aikatauluun, ovat juuri seuraavat: Minkä vuoksi nyt, pandemian keskellä, kriisin keskellä, lähdetään tällaista uudistusta tekemään? Esimerkiksi ne opetuksethan, jotka kriisin hoidosta tällä hetkellä olisi saatavissa, eivät ole vielä tämän lainsäädännön osalta käytettävissä. Ja toinen kysymys, jonka edustaja Laiho ymmärtääkseni esitti, oli se, että kun tällä on liittymäkohtia tulevaan maakuntahimmeliuudistukseen eli sote-uudistukseen, niin miksi tässä vaiheessa, kun tämä maakunta- ja sote-uudistus on vielä vaiheessa — lakiesitys on antamatta eduskunnalle puhumattakaan, että eduskunta olisi sen käsitellyt — tehdä uudistus, kiirehtiä tekemään uudistus, jolla on liittymäkohtia tähän sote-uudistuksen luomaan uuteen maakunta- tai hyvinvointialuehallintoon. Mielestäni nämä ovat tärkeitä ja hyviä kysymyksiä, ja toivoisin, että ministeri Pekonen niihin antaisi hyviä vastauksia.

Mitä kaiken kaikkiaan tulee näihin hallituksen priorisointeihin, vähän pitää niitä kyllä ihmetellä. Kuten tästäkin nähdään ja yleisesti tiedetään, eduskunta toimii poikkeusoloissa, näin voidaan sanoa, ja poikkeuksellisessa tilanteessa. Luulisi, että tällaisessa tilanteessa ei kiirehdittäisi antamaan isoja, merkittäviä uudistuksia, jotka vaatisivat perusteellista ja, voi sanoa, normaaliolojen käsittelyä — tällä viitataan nyt esimerkiksi oppivelvollisuuden pidentämiseen.

Mutta kaiken kaikkiaan toivon, että ministeri vastaa edustaja Laihon esittämiin kysymyksiin.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tälle asialle tässä vaiheessa etukäteen varattu aika on kulumassa umpeen, joten ministeri Pekonen, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

15.49 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille hyvistä, kattavista puheenvuoroista.

Ensinnäkin tähän alkuun haluan todeta, että ei tätä lakiesitystä ole valmisteltu tämän kriisin vuoksi. Tämän lakiesityksen valmistelu on ollut käynnissä jo ennen kuin korona-kriisi tuli, ja esimerkiksi poikkeusolojen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnassa jo kauan ennen koronapandemian alkamista nimenomaisesti tämä hallituksen esitys priorisoitiin korkealle, jotta sitä sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltaisiin ja vietäisiin eteenpäin, ja näin me olemme tehneet.

Jokin aika sitten täällä minulta nimenomaisesti toivottiin valmiuteen ja varautumiseen liittyviä parannuksia ja lupasin niitä tuoda, ja nyt kun olemme tässä pisteessä, että esittelen tätä jo hyvin käynnissä ollutta hallituksen esitystä teille, tuntuu tietysti hieman kummalliselta, että sitä kritisoidaan. On aivan totta, mitä edustaja Laiho totesi, että tämän hallituksen esitys on ollut kahteen kertaan lausunnoilla, juuri sen takia, että ensimmäisen lausuntokierroksen jälkeen tämä hallituksen esitys sai paljon kritiikkiä. Hallituksen esitystä muutettiin tämän kritiikin pohjalta, ja sen jälkeen päätimme, että lähetämme sen uudelleen lausuntokierrokselle, koska muutoksia tuli niin paljon ja halusimme kuulla siitä kommentit. Sen jälkeen kommentit olivat selvästi tätä esitystä tukevia. Olemme myös erikseen kuulleet vielä sairaanhoitopiirien johtajia ja johtajaylilääkäreitä tästä asiasta, ja kaikki kannattivat ja kannustivat tämän hallituksen esityksen eteenpäinviemistä.

Mitä tulee valmisteilla olevaan sote-uudistukseen, niin tämä rakenne tulee siirtymään osaksi sote-hyvinvointialueita, joten sikäli tämä ei ole ristiriidassa sote-uudistuksen kanssa, vaan se siirtyy osaksi sitä. Totean vielä, että nyt myöskin käynnistyy alueiden valmiussuunnittelukierros, joka kestää pitkään, ja sitä sitten hyödynnämme tässä jatkossa.

Edustaja Essayah kysyi, mitä olisi saavutettu, jos tämä esitys olisi ollut jo voimassa. Ainakin valmiussuunnitelmien tilanne voisi olla todellakin parempi, jos meillä olisi ollut tämä voimassa, ja samalla meillä olisi ollut myöskin alusta asti paljon parempi tilannekuva alueilta. Tämän johdosta paremmin voidaan ohjata myöskin valmiussuunnitelmia ja antaa myöskin selkeitä suosituksia esimerkiksi materiaalisesta varautumisesta.

Totean vielä, että meillä on olemassa STM:ssä suunnitelmia valmiuden ja varautumisen kehittämiseksi myöskin tämän esityksen jälkeen toteutettavaksi ja myöskin sitten tuleville hallituskausille, ja me teemme nyt tällä hallituskaudella kaiken mahdollisen valmiuden kehittämiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.53.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.51.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä.

18.51 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta muutettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelua ja tilannekuvan luomista koskevia säännöksiä.

No, täällä on käyty hyvää keskustelua, tuolla huoneessani kuuntelin sitä. Täällä oli asiantuntijat paikalla, ja he pohtivat sitä, onko tämä oikea aika. Itsekin olen vähän sitä mieltä, että siinä vaiheessa, kun tilanne on päällä, ei pitäisi tehdä mitään suuria mullistuksia vaan oppia sitten myöskin tästä koronaepidemian hoidosta.

Kun täällä on nimenomaan pohdittu sitä, mikä olisi yliopistollisen sairaalan rooli, niin siinä kyllä muistutan siitä, että kun täällä puhutaan siitä, että sen tehtävänä olisi jatkossa luoda terveydenhuollon tilannekuva, niin kyllähän se tilannekuva luodaan, esimerkiksi jos puhutaan tästä koronaepidemiasta, nimenomaan siellä alueilla. Sen tähden totean, että nyt kun meillä kerta on perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoido — ja ne ovat täällä omalla alueellaan, jossa on sairaanhoitopiirit — ja sitten on niin sanotut ervat eli yliopistolliset sairaanhoitopiirit, niin valtavan tärkeää on se yhteistyö ja työnjako, ettei tehdä päällekkäistä työtä ja että sitten toisaalta se tilannekuva säilyy oikeana. Tilannekuvahan saattaa vaihtua päivän mittaan moneen kertaan, ja siitä syystä se alueellinen tieto on siinä se tärkeä. Sairaanhoitopiiri nytkin tällä hetkellä sitä tilannekuvaa päivittää. Meillä on tällainen alueellinen nyrkki, sairaanhoitopiirikohtainen, joka on luotu sinne, mikä on hyvä asia, ja nyt pitäisi hyödyntää sitten sitä, ettei käy niin, että vastuutetaan tehtävään yliopistollinen sairaala, joka ei sitten pystykään katsomaan sitä kokonaisuutta. No, oli kuinka oli, niin joka tapauksessa tällaiseen valmiusorganisaatioon tarvitaan järjestöt, kunnat ja siihen tarvitaan sairaanhoitopiirit, sekä yliopistolliset sairaanhoitopiirit että ne muut sairaanhoitopiirit.

Ja sitten haluaisin tähän liittää keskustelua myöskin tästä huoltovarmuudesta. Jätin hallitukselle kirjallisen kysymyksen huoltovarmuusselonteon tekemisestä, koska meillähan tästä huoltovarmuudesta aina muutaman vuoden välein annetaan päätöksiä ja tehdään suunnitelmia, mutta eduskuntaa ei siihen oteta mukaan. Olen hyvin tyytyväinen, että ministeri Haavisto kyselytunnilla komppasi tätä minun ajatustani siitä, että tehtäisiin parlamentaarinen huoltovarmuusselonteko — katsottaisiin, onko meillä huoltovarmuus kunnossa. Ja siinäkin yhteydessä kannattaa huomioida sitten tämä organisointi, se, mitenkä valmiutta ylläpidetään. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla covid-19 -epidemian johdosta sovellettavista väliaikaisista menettelyistä annettujen lakien voimaantulosäännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 228/2020 vp

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.53 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! On oikein, että ollaan reagoitu tässäkin koronaviruksesta johtuviin toimenpiteisiin, sillä nyt jos ei näitä muutoksia olisi jatkettu, oltaisiin osin tilanteessa, missä toimintoja, joita on pakko tehdä, ei voitaisi tehdä. Ministeriössä ollaan valmisteltu tätä jatkoa, ja siinä mielessä, voisiko sanoa, tämä on ehkä ajan-kohtainen huomio, jos puhutaan tämän päivän tilanteesta. Tasavallan presidentti jo aiemmin on sanonut, että hän on ollut poikkeusoloja tukemassa, silloin kun niitä hallitus esille toi, ja jos muistamme nyt viimeisiä uutisia, niin presidentti on edelleen valmis, jos hallitus niin esittää, tuomaan poikkeusolot tähän maahan. Siinä mielessä on hyvä, että kiinteistöjen muodostamisessa ja samoin poronhoitoalueilla ja yhteismetsäasioissa nämä kokoukset voidaan pitää etänä, kun ne on tällä poikkeuslailla näin mahdollistettu. Me tarvitsemme tällaisia väliaikaisia menettelyjä, joilla voidaan asioita hoitaa.

Loppuun, puhemies, toivottavasti voidaan todeta kuten laulussa: ”Väliaikaista kaikki on vaan.” Toivotaan, että tästä päästään yli.

15.55 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Siinä voin kyllä yhtyä edeltäjään, että toivotaan, että tämä korona on väliaikaista ja siitä päästään pois. Mutta tässäkin lainsäädäntöesityksessä on tarkoitus todellakin nyt jatkaa jo aiemmin annettua hallituksen esitystä, jonka nojalla pystytään järjestämään nämä tarpeelliset kokoukset, niin kiinteistötoimituksia, osakaskunnan kokouksia kuin poronhoitolaissa tarkoitettuja kokouksia, eli ne voitaisiin järjestää etänä, ja lakia on tarkoitus nyt jatkaa kesäkuun loppuun saakka. Ihan vastaavanlainen lainsäädäntöhän meillä on täällä käsitelty myöskin yhteisöjen ja yhdistysten kohdalla.

Tältä osin täytyy sanoa, että toivon, että meillä yhdistyslakiin tulisi muutos, jolla voitaisiin välttää se, että meidän pitää tehdä... — Täällä sopivasti oikeusministerikin saapuu paikalle, kun yhdistyslakiin toivotaan muutoksia. — Saataisiin yhdistyslain nojalla voimaan se, että yhdistysten olisi mahdollista pitää vuosikokouksiansa etänä, koska muutoin tämä tarkoittaa hillitöntä rumbaa näitten sääntöjen uudistamisessa. Patentti- ja rekisterihallitus menee tukkoon, koska tänä aikana, kun nyt tämä poikkeavan menettelyn mahdollistava lainsäädäntö on ollut voimassa, monissa yhdistyksissä on ruvettu miettimään, että tämänhän pitäisi olla mahdollista myöskin muutoin, ja jos yhdistyksen säännöt sitä eivät salli, niin silloin joudutaan sääntöjä muuttamaan. Ajattelen vain kauhulla sitä, kun Suomi on se niin sanottu yhdistysten luvattu maa, että jos kaikki yhdistykset sitten alkavat tekemään tätä vastaavaa muutosta, niin siinä mielessä olisi kyllä erittäin tärkeää, että tämä vuosikokousten mahdollinen pitäminen etäkokouksilla tehtäisiin yhdistyslain muutoksen kautta. Siinä varmasti kyllä säästettäisiin monenlaista byrokratiaa ja muuta.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Mutta kyllä monissa yhdistyksissä ja näitten tässäkin esityksessä esillä olevien kokousten järjestämisessä on koettu sellainen digiloikka, joka on varmasti myöskin notkeuttanut toimintaa ja on osoittanut sen, että asioita voidaan järjestää myöskin toisin. Toki täällä käytiin silloin keskustelua, kun puhuttiin erityisesti yhdistyksistä, siitä, että ihmisille on myöskin tärkeää se sosiaalinen kontakti ja toisten tapaaminen. Varmasti sitäkin, että kaikki kokoukset olisivat pelkästään etänä, ainakaan kaikki erilaisten yhdistysten ja osakaskuntien, kiinteistötoimitusten ja poronhoitolaissa tarkoitettujen kokousten osanottajat eivät välttämättä toivo.

Mutta todellakin jäämme odottamaan, että jos tässä saataisiin ihan lainsäädäntömuutos, niin silloin ei tarvitsisi näitä erillisiä poikkeuksia aina erikseen olla hallituksen esityksellä säätämässä.

15.58 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Essayah toi kyllä hyvän asian tässä esille. Totta kai kaikki se, mitä nyt ollaan opittu, mihinkä ollaan pakon edessä jouduttu sopeutumaan, on oikein hyvä tehdä, mutta uskon kyllä sen, että kyllä ne sääntömuutokset kuitenkin tarvitsee tehdä, vaikka yhdistyslaki muuttuisi, jokaisessa yhdistyksessä. Tärkeää on nyt huolehtia tässäkin, että jotta nämä kaikki hyvät ajatukset digiloikasta voisivat toteutua, niin se tarkoittaa, että meillä laajakaistalainsäädäntöä kun tehdään, niin meillä pitää todellakin olla mahdollisuus tuolla mailla myös olla niitten palvelujen piirissä eikä sitä lainsäädäntöä vesitetä niin, että mobiiliyhteyksissä voidaan ruveta säätelemään siten, että siellä ruuhka- tai häiriötilanteessa voidaan alentaa tehoja niin merkittävästi kuin nyt ilmeisesti on tapahtumassa uudella lausuntokierroksella, mikä tulisi valtioneuvoston asetuksella mahdolliseksi. Nyt pitää valvoa joka puolella, että tämä digiloikka on todellakin mahdollisuus kaikille suomalaisille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 226/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.00 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Nyt käsillä olevassa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia. Laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskevaa säännöstä muutettaisiin niin, että teko olisi virallisen syytteen alainen, jos laitton uhkaus kohdistuu henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi eikä rikoksentekijä kuulu työpaikan henkilöstöön. Syyttäjä saisi nostaa syytteen

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

laittomasta uhkauksesta myös, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Värderade talman! I propositionen föreslås en ändring av strafflagen. Bestämmelsen om åtalsrätt för olaga hot ändras enligt förslaget så att gärningen hör under allmänt åtal om olaga hot riktas mot en person på grund av personens arbetsuppgift och gärningsmannen inte hör till arbetsplatsens personal. Åklagaren får väcka åtal för olaga hot även om gärningen har riktat sig mot en person på grund av personens offentliga förtroendeuppdrag.

Erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa palvelu- ja asiakaskohtaamisissa on enenevässä määrin tapahtunut työntekijään kohdistuvaa uhkailua. Esityksen mukaan syyttäjä saa nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta, jos teko on kohdistunut henkilöön esimerkiksi asiakaspalvelu- tai hallintotehtävissä, terveydenhuollon ja sosiaalialan työssä, kaupallisessa työssä, opetustehtävissä tai oikeus- ja poliisihallinnossa. Säännös koskisi myös muun muassa tutkijoihin, toimittajiin tai taiteilijoihin kohdistuvaa uhkailua. Merkitystä ei olisi sillä, onko laiton uhkaus tehty uhrin työpaikalla vai esimerkiksi sähköpostitse tai sosiaalisessa mediassa.

Arvoisa puhemies! Julkinen keskusteluilmapiiri erityisesti sosiaalisessa mediassa on koventunut. Poliittikkoihin, toimittajiin ja tutkijoihin kohdistuu uhkailua, jonka taustalla voi olla myös pyrkimystä estää heitä ja heidän ajatusmaailmansa jakavia käymästä yhteiskunnallista keskustelua. Näissä tilanteissa uhkailu ei ole yksityisasia, ja siksi laittoman uhkauksen säätäminen virallisen syytteen alaiseksi näissä tilanteissa on perusteltua.

Arvoisa puhemies! Kaikenlainen maalittaminen ja uhkailu on otettava erittäin vakavasti. Koko yhteiskuntajärjestyksemme rakentuu sen varaan, että viranomaiset ja tuomioistuimet voivat toimia vapaasti, ettei hoitotyössä ja asiakaspalvelussa työskentelevien tarvitse sietää häirintää ja uhkailua ja että poliitikot uskaltavat sanoa mielipiteensä ja toimittajat uskaltavat tutkia herkkiä aiheita. Siksi tämä lakiesitys on äärimmäisen tärkeä. Laittoman uhkauksen syyteoikeuden laajentaminen parantaa uhrin asemaa ja viranomaisten mahdollisuuksia puuttua siihen. Lainmuutos tähdentää sitä, ettei ole hyväksyttävää uhata työtehtävässä tai julkisessa luottamustehtävässä olevaa väkivallalla tai muulla rikoksella. Muutos voi myös osaltaan vähentää julkisessa keskustelussa ja erityisesti sosiaalisessa mediassa esiintyviä laittomia uhkauksia.

Esitys toteuttaa osaltaan hallitusohjelman tavoitetta puuttua nykyistä vahvemmin järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen, joka uhkaa sananvapautta, viranomaistoimintaa, tutkimusta ja tiedonvälitystä. Esitetty uudistus sai lausuntokierroksella vahvaa kannatusta. Tämä uudistus siis tulee olemaan enemmän kuin tarpeen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan syksyllä 2021. — Kiitos.

16.04 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Ministeri! Hallitus esittää laittoman uhkauksen muuttamista virallisen syytteen alaiseksi, jos laiton uhkaus kohdistuu henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi tai hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Haluan antaa kaiken tukeni tälle esitykselle, joka on ehdottoman tärkeä. Se on askel oikeaan suuntaan yhteiskunnan toimivuuden takaamisessa. Tämä esitys antaisi lisätyökaluja työtehtävissä ja julkisissa luottamustehtävissä toimiviin kohdistunutta maalittamista vastaan ja parantaisi samalla uhriksi joutuneiden asemaa.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Viranomaisiin on heidän virkatoimiensa johdosta kohdistettu väkivallalla uhkailua lisääntyvässä määrin, ja nykykehityksellä tämä ilmiö tuskin ainakaan on lievenemässä. On meidän kaikkien etu, että viranomaisorganisaation luotettavuutta, puolueettomuutta ja toimintakykyä puolustetaan. Mikäli yksittäistä viranomaista uhkaillaan ja pyritään näin vaikuttamaan hänen toimintaansa tai päätöksentekoon, on mielestäni täysin perusteltua, että syyttäjää saisi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta ilman erillistä asianomistajan rangaistusvaatimusta. Sama pätee myös julkisissa luottamustehtävissä toimiviin. Kyse on lopulta yksilöä suuremmasta asiasta: kyse on tilanteesta, jossa pyritään vaikuttamaan epäasiallisesti demokraattisen yhteiskunnan keskeisiin perustoimintoihin, ja tällöin on täysin selvää, että yhteiskunnan pitää myös puuttua asiaan.

Yhteiskunnallisen vaikutuksen lisäksi kyse on tietysti myös yksilötasolla suuresta ongelmasta, mitä emme saa sivuuttaa. Kyse on lopulta myös näiden ihmisten omasta hyvinvoinnista. Mielestäni ei ole kohtuutonta vaatia, että nämä ihmiset saisivat hoitaa tehtäviään ilman väkivallalla tai muilla rikoksilla uhkailua. Tai jos näin tapahtuu, ei rikosprosessin aloittamisen pitäisi olla yksin heidän harteillaan. Pahimmassa tapauksessa uhri — tilanteen eskaloitumista tai jopa kosta peläten — jättää tämän tekemättä eikä juttua koskaan päästä edes tutkimaan. Kyse ei ole yksityisasiasta, joten vastuuta ei saa jättää yksittäiselle henkilölle.

Arvoisa puhemies! Tästä teemasta keskusteltaessa usein nostetaan esiin myös sananvapaus. Sananvapaus on yksi keskeisistä perus- ja ihmisoikeuksista, tämä on täysin selvää. Valitettavasti yhtä selvää ei aina tunnu olevan, ettei sananvapaus ole kuitenkaan rajoitonta. Sananvapauteen ja sen rajoittamiseen liittyy aina punninta eri oikeuksien välillä, eikä pidä myöskään luoda mielikuvaa, että tämänkaltaisilla esityksillä haluttaisiin rajoittaa tarpeettomasti sananvapautta. Ihmisillä on nyt ja myös jatkossa aina oikeus antaa kovaakin palautetta. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että esim. väkivallalla uhkailu olisi hyväksyttävää. Se ei ole sitä missään tapauksessa.

Vaikka sananvapautta pitää kunnioittaa, sen varjolla ei pidä unohtaa muita perusoikeuksia. Esimerkiksi perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu, mistä pääsemmekin seuraavaan huomiooni. Vaikka kannatan tätä aloitetta ja sen tavoitetta, ei tämä ole kuin ensimmäinen askel oikeaan suuntaan. Lisätoimia tarvitaan, sillä kyse on lopulta varsin laajasta ilmiöstä, johon ei pelkällä laittoman uhkauksen syyteoikeuden muutoksella pystytä puuttumaan.

Mielestäni vastaavanlaisissa tilanteissa olisi, vähintään, syytä muuttaa myös yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen, kunnianloukkaus ja myös viestintärauhan rikkominen yleisen syytteen alaisiksi rikoksiksi. Myös maalittamisen täsmällisempi määrittely omana tunnusmerkistönään olisi mielestäni tarpeellista.

Hallituksen esityksen ollessa lausuntokierroksella vastaavanlaisia huomioita tuli myös laajalti eri asiantuntijoiden osalta. Suunta on oikea, mutta ei vielä riittävä. Ymmärrän, että kyse on hankalasta kokonaisuudesta, mutta näitä toimia on tehtävä. Rajanvedossa ja määritelmässä voi tulla vastaan haasteita, mutta se ei ole syy jättää asioita tekemättä. Meidän on turvattava, että tärkeää työtä tekevät viranomaiset ja julkisissa luottamustehtävissä toimivat henkilöt saavat tehdä työnsä ilman uhkailua ja muuta järjestelmällistä häirintää. — Kiitos.

16.09 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite on hyvä, ja sitä on miellyttävä ottaa vastaan, koska nyt ollaan avattu se ovi, että tämä voi sitten jatkossa vielä ke-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

hittyä. On oikein, että henkilöillä, jotka tekevät työtään, ja monesti vielä sellaisilla henkilöillä, jotka tekevät työtään yhteiskunnan hyväksi auttaen, pelastaen, koettaen kantaa vastuuta koko yhteisöstä luottamustehtävissä tai töissä, pitää olla turva ja rauha tehdä työtään ilman pelkoa ja uhkailua.

Toisaalta katson ainakin henkilökohtaisesti, että suojan pitäisi olla kaikilla samantasoinen. Jokaisella suomalaisella pitää olla yhtäläinen oikeus siihen lain suomaan turvaan. Otamme vaikka tilanteen, missä ihminen on asettunut ehdokkaaksi kunnallisvaaleissa tai eduskuntavaaleissa vailla minkäänlaista asemaa vielä siinä tilanteessa: hän joutuu vetäytymään pelon vuoksi, uhkailujen vuoksi omasta ehdokkuudestaan eikä kykene toimimaan, niin kuin tässä yhteiskunnassa pitäisi olla, tuoden omia asioitaan, omia näkemyksiään esille. Se tästä vielä puuttuu, ja kuten tuossa edellisenkin edustajan puheenvuorossa hyvin tuotiin esille, meillä on vielä edellytettävä toimenpiteitä.

Yhtä lailla sen rajan vetäminen siihen, missä ja minkälaista puhetta pidetään: Pidetään kiinni sananvapaudesta nimenomaan niin, että jos uhkailut estävät ihmisen sananvapautta sen vuoksi, että hän joutuu pelkäämään, niin se on ilman muuta pois kitkettävä, mutta emme voi kuitenkaan tehdä sitä, että tämä keikahtaisi jotenkin toisinpäin niin, että meidän pitää lähtökohtaisesti punnita joka ainoa sanamme. Kyllä sitä kritiikkiä ja arvostelua pitää pystyä antamaan ja oma mielipiteensä esittämään. Se, minkälaisia kuvauksia ja vertauksia käyttää, on toki sitten jokaisen oma asia, ja siinä kohtaa jos mielipiteet osoittavat sitä, että se on tarkoituksellista henkilön taustan tai mielipiteitten vuoksi ja siihen sisältyy uhkaa, niin sellaista ei saa tehdä.

Mitä tulee maalittamiseen, niin on hyvä, että se tässä keskustelussa ainakin tulee nyt esille, mutta se vaatii vielä enemmän ja pidempiaikaista harkintaa taikka selkeyttä siihen, mitä se sitten mahdollisesti onkaan.

On hyvä, että tämä asia nyt etenee, ja niin kuin sanoin alussa, sitä kautta ovi on nyt auki asioiden parempaan suuntaan kehittämiseksi.

16.12 Mia Laiho kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset ministeri Henrikssonille tästä lakiesityksestä, jossa ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia niin, että laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskevaa säännöstä muutetaan niin, että teko olisi virallisen syytteen alainen, jos laitton uhkaus kohdistuu henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi eikä rikoksentehtijä kuulu työpaikan henkilöstöön. Syyttäjä saisi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta myös, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Arvoisa puhemies! Meillä on paljon työntekijöitä, jotka tekevät tärkeää työtään, muun muassa poliisi, ensihoitajat, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö, vankiloiden henkilökunta ja myös luottamushenkilöt. Heidän on pystyttävä tekemään työtään rauhassa, ja heillä on myös oikeus fyysiseen ja henkiseen koskemattomuuteen. Tämä lakiesitys antaisi lisätyökalun ja tukea työntekijöille, virkamiehille ja luottamushenkilöille. Se on myöskin osoitus siitä, että heidän työnsä arvostetaan ja heidän asemaansa arvostetaan ja heitä ei jätetä tilanteessa yksin, jos tällaista tapahtuu. Ja tällä lailla on myös tärkeä ennalta ehkäisevä vaikutus. Tietoisuus siitä, että siitä voi saada syytteen, varmasti myöskin nostaa kynnyksen erilaisille uhkauksille.

Tällä lailla on yhteiskunnallisia vaikutuksia. Luonnollisesti meillä täytyy työntekijöiden ja virkamiesten pystyä tekemään työtä ja myös poliittisten päättäjien tuomaan esille asioita, mutta samalla meidän tietenkin pitää huolehtia siitä, että meillä toteutuu sananvapausoikeus. Tällaisella uhkauksella on myös merkittäviä yksilötason vaikutuksia, joitten

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

laajuutta ei pystytä edes ennalta arvaamaan. Kyse ei ole vain yksittäisestä uhkauksesta, vaan sen vaikutukset ovat moninaiset. Ja sen takia on erittäin tärkeää, että tämä laki saadaan tänne eduskuntaan ja päästään sitä käymään läpi.

16.15 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Pelko estää tällä hetkellä monia ihmisiä osallistumasta yhteiskunnalliseen keskusteluun. Pelko ohjaa sitä, mistä ylipäättään käydään keskustelua ja ketkä siihen osallistuvat. Pelko estää ihmisiä asettumasta ehdolle vaaleissa. Pelko lamaannuttaa. Pelko hiljentää. Pelko tuntuu koko kehossa.

Arvoisa puhemies! Monesti sanotaan, ettei pelolle tule antaa valtaa. Olen miettinyt tuota sanomaa usein. Miltä se tuntuu ihmisestä, joka jatkuvasti joutuu pelkäämään, minkälaisista palautetta hänen yhteiskunnallinen osallistumisensa saa aikaan? Olenko jotenkin hauras ja heikko, jos tunnen pelkoa kymmenien ja kymmenien solvaavien vihaviestien keskellä ja niiden jälkeen, joissa revitään koko naiseuteni kappaleiksi, uhkaillaan ja viedään ihmisarvo? Eikö pikemminkin ole niin, että tämän yhteiskunnan pitäisi pystyä suojelemaan jokaisesta yksilöstä niin, ettei kenenkään tarvitsisi pelätä yhteiskunnallisen aktiivisuuden edessä? Ei voi olla pelkästään yksittäisistä henkilöistä kiinni, pystytäänkö pelko kääntämään voimavaraksi ja astumaan sen yläpuolelle.

Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssä oleva rikoslain muuttaminen koskien laitonta uhkausta on itse asiassa pieni täsmäkorjaus mutta symbolisesti erittäin merkittävä. Se antaa signaalin siitä, että kasvava vihapuhe on meidän kaikkien kollektiivisen vastuun alla. Ei ole enää uhrista itsestään kiinni, lähtekö hän viemään eteenpäin häneen kohdistunutta laitonta uhkausta. Esityksen mukaan laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että teko olisi virallisen syytteen alainen, jos laitton uhkaus kohdistuisi henkilöön hänen työtehtäviensä vuoksi eikä rikoksentekijä kuulu työpaikan henkilöstöön. Syyttäjä saisi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta myös, jos teko olisi kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Tämä hallituksen esitys on erittäin tervetullut tilanteessa, jossa julkinen keskusteluilma-
piiri on erityisesti sosiaalisessa mediassa koventunut. Uhkailu on vakava uhka demokraattiselle oikeusvaltiolle. On tärkeää, että lainsäädännöllä nyt puututaan siihen, ettei laitton vihapuheen vastustaminen jää vain uhrin harteille. Moni ei edes tiedä, kuinka monet ammattiryhmät joutuvat jokapäiväisessä työssään sietämään systemaattista vihapuhetta ja maalittamista. Esimerkiksi poliisit, tutkijat, sosiaalityöntekijät, syyttäjät ja tuomarit joutuvat yhä useammin uhkailun ja maalittamisen kohteiksi. Tämä on erittäin vaarallista koko demokratian toimivuuden kannalta, sillä maalittamisella pyritään puuttumaan vakavalla tavalla viranomaistoimintaan mutta myös päätöksentekoon.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin tärkeää muistaa, ettei edes tämä lakiesitys riitä, kun toimimme kasvavaa viharikollisuutta vastaan. Tarvitsemme laajasti muitakin keinoja ja koko lainsäädännön tarkastelua muun muassa maalittamisen kriminalisoinnin edistämiseksi. Usein kaikki viharikollisuuden muodot eivät edes ole tuttuja viranomaisille, ja siksi asian tiimoilta tarvitaan paljon koulutusta. On myös niin, että monesti vihapuhetta ja viharikollisuutta joutuvat kohtaamaan erityisesti ne ryhmät, jotka ovat jo lähtökohtaisesti haavoittuvassa asemassa, muun muassa erilaisiin vähemmistöihin kuuluvat. Kaikilla ihmisillä ei ole myöskään samoja resursseja suojautua vihapuhetta vastaan. Siksi tarvitsemme lainsäädännön muuttamisen ohella myös resursseja viranomaistyöhön, osaamisen lisäämistä ja koulutusta.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Tällä hetkellä vain harva uskaltaa tai jaksaa viedä eteenpäin tapauksia, jotka täyttävät laittoman uhkauksen kriteerit. Taustalla on usein toivottomuus siitä, ettei rikosilmoitus kuitenkaan johda mihinkään, tai pelko siitä, että ilmoitus synnyttää uuden vihapuhe- ja maalittamiskierteen. Myös tästä syystä hallituksen esitys on niin tärkeä.

Arvoisa puhemies! Meidän kaikkien vastuulla on toimia pelkoa vastaan. Pelko ei ole yksityisasia. Meidän vastuullamme on suojella demokratiaa vihalta ja vaalia sananvapautta, joka ikinen päivä. — Kiitos.

16.21 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Jokaisella tulisi olla oikeus tehdä työtään tai toimia julkisessa luottamustoimessa vailla minkäänlaista asiatonta häirintää tai pelkoa. Kenenkään ei tulisi joutua työssään kohtaamaan väkivallalla tai rikoksella uhkaamista — ei kenenkään, ei missään ammatissa tai toimessa. Silti moni joutuu. Nyt esitetty muutos tehostaisikin sekä yhteiskunnan että työnantajan reagointimahdollisuuksia työtehtävissä ja julkisissa luottamustehtävissä toimiviin kohdistunutta uhkailua ja maalittamista vastaan ja parantaisi näin uhriksi joutuvien henkilöiden asemaa.

Tämä hallituksen esitys onkin tärkeä osa isompaa, kunnianhimoista tavoitetta puuttua nykyistä vahvemmin häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen. On selvää, että viranomais-ten ja meidän poliittisten päättäjien toimia tulee voida arvostella ja niistä keskustella julkisesti, mutta on myös selvää, ettei julkinen arvostelu ole sama asia kuin laittoman uhkauksen kaltaiset ääri-ilmiöt. Minkäänlaisen uhan luominen ei ole palautteen antamista tai toisen työn arvioimista, eikä se sellaiseksi muutu, vaikka se pyrittäisiin verhoilemaan sanan- tai mielipiteenvapauden taakse. Hallitus ei siis ole toteuttamassa näitä edellä mainittuja perusoikeuksia loukkaavaa lakiuudistusta vaan nimenomaan turvaamassa esimerkiksi tänäänkin kentällä tärkeää työtä, viranomaistehtäviä tai muita aloja hoitavien ammattilaisten rauhaa tehdä sitä työtä meidän kaikkien ja tämän yhteiskunnan hyväksi.

Maalittamisen määrittely ja siihen puuttuminen on kyllä vaikeaa, mutta se ei kuitenkaan saisi olla koskaan este sille, ettei tähän ilmiöön nyt vihdoinkin pyritäisiin puuttumaan ja nopeasti. Maalittaminen on aina vakava uhka demokraattiselle oikeusvaltiolle, kuten olemme tänäänkin jo tässä salissa aikaisemmissa puheenvuoroissa kuulleet. Yhteiskunnan tulee onnistua antamaan selkeä viesti siitä, että maalittamiseen ja kaikenlaiseen uhkailuun suhtaudutaan vakavasti eikä niitä hyväksytä missään tilanteessa. Tällä hallituksen esityksellä viestitäänkin juuri sitä, mutta tämä on vasta osa. Tarvitsemme vielä paljon muita toimia, jotta saavutamme hallitusohjelmaankin kirjatut tärkeät tavoitteet.

Haluan myös mainita, ettei uhkailu tai maalittaminen rajoitu vain esimerkiksi viranomaismattiin tai luottamustoimiin. Tärkeää onkin ulottaa suoja kaikkiin henkilöihin, jotka joutuvat työnsä tai luottamustehtävänsä vuoksi laittoman uhkauksen kohteeksi. Säännöksen tulisi kattaa kaikki tilanteet, joissa henkilö joutuu tätä uhkailua kohtaamaan ammatinsa tai asemansa vuoksi, sillä on esimerkiksi tilanteita, joissa häirintää pyritään tekemään vapaa-ajan toimien kautta ja pyritään näin vaikuttamaan henkilön työhön tai asemaan. Eikä meidän sovi unohtaa, että henkilö voi joutua tällaisen rikoksen kohteeksi oman mutta myös läheisensä työ- tai julkisen luottamustehtävän vuoksi, ja näihinkin tilanteisiin puuttumiseksi tulee löytää myös lakiin nykyistä vaikuttavampia keinoja.

16.23 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pidän erittäin hyvänä, että työntekijöiden ja julkista luottamustehtävää hoitavan henkilön laittomaan uhkailuun ollaan viimeinkin puuttumassa. Työtehtäviensä vuoksi laittoman uhkauksen uhriksi joutunutta ei

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

enää jätetä oman onnensa nojaan. Nyt voidaan asettaa edesvastuuseen ilman, että uhri itse joutuisi olemaan aktiivinen hakiessaan oikeutta tai joutuisi painostuksen kohteeksi luopuakseen vaatimuksistaan.

Tämä ongelmahan on erittäin vakava ja laaja-alainen. Useiden tutkimusten mukaanhan yhä useammin työntekijöihin, virkamiehiin, toimittajiin, tutkijoihin ja poliittisiin päättäjiin kohdistuu häirintää sekä väkivallalla tai muulla rikoksella uhkailua varsinkin sosiaalisen median välineissä, ja se on jatkuvasti kasvamassa. Myös juuri täälläkin monesti mainittu maalittaminen, perättömät ilmiannot ja kantelut sekä ilkivalta ovat olleet lisääntymässä. Mielestäni tämä laittoman uhkauksen lisääntyminen kertoo myöskin kunnioituksen rapautumisesta kanssaihmisistä ja kansanvaltaisen yhteiskuntamme peruspilareita kohtaan. Olen sitä mieltä, että tällainen vihapuhe vahingoittaa ennen kaikkea meidän arvokasta demokratiaamme. Tutkimusten mukaan vihapuhe on vähentänyt poliitikkojen motivaatiota vaikuttaa kiistanalaisiin asioihin.

Meidän on tässä salissa taisteltava armotta sen puolesta, ettei työntekijöiden tai luottamushenkilöiden tarvitse pelätä hoitaessaan omaa tointa. Yhteiskunnan on pystyttävä reagoimaan entistä nopeammin ja tehokkaammin näihin kysymyksiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan vielä tähän edustaja Werning, sen jälkeen ministeri.

16.25 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman ”Osallistava ja osaava Suomi” mukaan hallituskauden aikana toteutetaan poikkihallinnollisesti toimenpiteitä, joilla puututaan nykyistä vahvemmin järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen, joka uhkaa sananvapautta, viranomaistoimintaa, tutkimusta ja tiedonvälitystä. Tämä hallituksen esitys on jälleen yksi konkreettinen toimi hallitusohjelman määrätietoista toteuttamisesta. Jälleen sanat muuttuvat hallituksen teoiksi.

Nyt käsittelyssä olevan hallituksen esityksen mukaan laittoman uhkauksen syyte-oikeutta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että teko olisi virallisen syytteen alainen, jos laitton uhkaus kohdentuisi henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi eikä rikoksenteikijä kuulu työpaikan henkilöstöön. Syyttäjä saisi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta myös, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Valtioneuvoston vuoden 2019 selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja numero 57 käsitteli heidän teettämänsä tutkimusta ”Viha vallassa: Vihapuheen vaikutukset yhteiskunnalliseen päätöksentekoon”. Tutkimuksessa nousi selvästi esille, ettei ole millään tavalla tavatonta päättäjänä valikoitua vihapuheiden kohteeksi. On hyvin yleistä, että päättäjään kohdentuu loukkaavia, herjaavia ja jopa uhkaavia viestejä.

Laittoman uhkailun kohteeksi eivät toki joudu ainoastaan päättäjät, vaan siitä on valitettavasti tullut osa arkipäivää esimerkiksi terveyden- ja sosiaalihuollon parissa työskentelevien kuten myös erilaisissa palvelualojen työtehtävissä työskentelevien henkilöiden kohdalla. Viranomaisiin kohdistettuna kyse voi yleensä olla myös virkatoimen vuoksi tehdystä perättömästä rikosilmoituksesta tai kantelusta. Kyse on maalittamisesta — järjestelmällisestä, joukkoistetusta uhkailusta tai vainoamisesta — jossa toiminnan alullepanija tarkoituksellisesti osoittaa tulevan uhkailun tai muun häirinnän kohteen näkemyksensä tukijoille suoraan kehotuksin tai piiloilmaisuin.

Arvoisa rouva puhemies! Muistan hyvin valtiopäivien avajaiset ja sen, kuinka tasavallan presidentti nosti valtiopäivien avajaispuheessaan esille vihapuheet, sen, että jollain on

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

suuri tarve tehdä puheillaan toinen arvottomaksi hänen mielipiteensä ja toimintansa vuoksi.

Vihapuheet sisältävät usein suoria uhkauksia. Olemme saaneet olla ylpeitä siitä, että meillä Suomessa jokainen voi kiinnostuksensa mukaisesti hakeutua erilaisiin ammatteihin tai poliittisiin luottamustehtäviin tai vaikkapa ehdolle vaaleihin. Tästä on syytä pitää kiinni. On normaalia, että kiihkeääkin keskustelua käydään etenkin tilanteissa, joissa poliittinen vastakkainasettelu on lisääntynyt. Tätä keskustelua tulee käydä asiallisesti toista loukkaamatta eikä vihapuheilla sekä uhkauksilla höystetyin kommentein. Olipa kyse sitten päättäjistä tai työntekijöistä, jokaisen tulee voida hoitaa omaa tehtäväänsä ilman, että koee asiatonta häirintää, väkivallalla tai muulla rikoksella uhkaamista.

On täysin perusteltua olla huolissaan siitä, kuinka arkipäiväiseksi asiaksi Suomessa ovat nousseet vihapuheet ja uhkailu etenkin juuri sosiaalisessa mediassa tapahtuvan, hyvin helposti toteutettavan viestin myötä. Nämä tietoiset kommentit, joilla on tarkoitus painostaa tai vaientaa, vaikuttavat väistämättä teon kohteeksi joutuneeseen ihmiseen. Nämä teot ovat raukkamaisia ja ala-arvoisia.

Ehdotetun laittoman uhkauksen syyteoikeuden muutos tehostaisi yhteiskunnan reagointia työtehtävissä ja julkisissa luottamustehtävissä toimiviin kohdistunutta uhkailua vastaan ja parantaisi tällaisen käyttäytymisen uhriksi joutuvien henkilöiden asemaa. Laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskeva muutos parantaisi uhrin asemaa ja ilmentäisi sitä, että työtehtävissä tai julkisissa luottamustehtävissä oleviin kohdistuvalla väkivallalla tai muulla rikoksella uhkaaminen ei ole hyväksyttävää eikä se ole osapuolten yksityisasia. Lisäksi muutos parantaisi viranomaisten mahdollisuuksia puuttua laittomiin uhkauksiin.

Mielestäni tämä hallituksen esitys on erittäin tärkeä, ja on todella hyvä, että tämän epäkohdan korjaamisessa on lähdetty liikkeelle. Tästä on hyvä jatkaa eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Henriksson, 2 minuuttia.

16.30 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitokset kaikille edustajille tuesta tälle tärkeälle esitykselle. Puhutaan yhteiskunnan näkökulmasta erittäin, erittäin tärkeästä asiasta. Niin kuin tässä on tullut esille, pelko estää tänä päivänä osallistumista yhteiskunnalliseen keskusteluun, ja siihen me emme voi suostua. Sen takia tämä esitys on myös niin tärkeä.

Tässä yhteydessä haluan myös tuoda esille, että tällä esityksellä on merkitystä myös tasa-arvon kannalta. Väkivallan uhka tai sen pelko on erityisen merkittävä turvallisuutta vaarantava tekijä erityisesti eräillä naisvaltaisilla aloilla tai julkisuudessa esiintyviin taikka johtavassa asemassa oleviin naisiin kohdistuvana. Tämä esitys on siten merkityksellinen myös tasa-arvon kannalta.

Haluan muistuttaa edustajia myös siitä, että emeritusarkkipiispa Kari Mäkinen johti työryhmää, jonka tehtävänä oli laatia ehdotuksia rikoslailla rangaistavan vihapuheen ja lailla kielletyn häirinnän tehokkaammaksi kitkemiseksi. Tässä on nyt konkreettinen osoitus siitä, mihin sen työryhmän työ on johtanut. Haluan myös kiittää edellistä hallitusta siitä, että se asetti Mäkinen työryhmän.

Aivan lopuksi haluan vielä todeta, että hallitushan nyt jatkaa myös tästä eteenpäin työtä maalittamisen torjumiseksi ja ehkäisemiseksi. Monessa puheenvuorossa se nostettiin esille. Parhaillaan valtioneuvoston kanslian asettama selvityshenkilö, oikeustieteen tohtori,

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

käräjätuomari Mika Illman, arvioi maalittamista koskevaa säädöspohjaa ja mahdollisia uusia säännösehdotuksia. Tulemme siis palaamaan tähän tärkeään aiheeseen.

Tämä on merkittävä askel oikeaan suuntaan. Sananvapaus on tärkeä perusoikeus, [Puhemies koputtaa] mutta sananvapautta ei saa käyttää loukatakseen toisten perusoikeuksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.33.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.54.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä.

18.54 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä esitys on, jos voi sanoa, valitettavan tervetullut. Laiton uhkaus saatetaan tässä virallisen syytteen alaiseksi, silloin kun se kohdistuu henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi.

Maalittaminen on niin viranhaltijoiden, tutkijoiden kuin poliitikkojen työtä yhä enemmän kuormittava elementti. Se uhkaa sananvapautta ja tiedonvälitystä mutta myös tutkimusta ja viranomaistoimintaa. On siis korkea aika puuttua maalittamiseen tehokkaasti. Tämä on kannatettava esitys, joka on askel oikeaan suuntaan, muttei yksinään riittävä. Siksi toivon, että oikeusministeriössä työn alla oleva laajempi selvitys maalittamisesta ja toimista, joita sen kitkemiseen tarvitaan, etenee nopeasti.

Tässä esityksessä laittoman uhkauksen syyteoikeutta muutetaan niin, että teko on virallisen syytteen alainen, jos teko kohdistuu henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi eikä rikoksentehtäjä kuulu työpaikan henkilöstöön. Lisäksi syyttäjä saa nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta myös silloin, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Ensi kevään kuntavaalien rekrytointi on käynnissä, ja ei ole valitettavasti yksi tai kaksi ehdokkuutta pohtivaa, jotka ovat kysyneet, kuinka kamalaa poliitikon tehtävän hoitaminen on juuri henkilöön menevien viestien ja jopa sinuun tai perheeseesi kohdistuvien uhkausten vuoksi. Emme saa antaa tämän toiminnan ehkäistä demokratian toimivuutta ja ehdolle asettumista.

Tämä esitys koskee laajasti eri aloja, mikä on hyvä. Mukaan kuuluvat niin sote-alan työt, opetustehtävät kuin oikeus- ja poliisitoimi. Myös työtehtävät on määritelty laajasti: koskee taiteellista ja tieteellistä toimintaa. Tämä on hyvä niin demokratian kuin näiden henkilöidenkin aseman turvaamiseksi, sillä toimittajilla ja taiteilijoilla pitää säilyä vapaus pelotta nostaa esiin aiheita, jotka saattavat kuumentaa tunteita tai keskustelua. Maalittaminen tulee ottaa vakavasti, ettei kynnys vielä kamalampiin tekoihin laske.

18.56 **Anders Norrback r:** Ärade talman! Vi lever i en tid när gränserna flyttas. De flyttas obemärkt ibland. Vi märker inte hur respekten för varandra och respekten för våra system urholkas. När vi säger det är det ganska självklart att ingen ska behöva frukta för sin

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

egen säkerhet, men det är inte en självklarhet i dag. Därför är den här föreslagna ändringen av strafflagen mer än välkommen, så att vi från samhällets sida markerar vad som är acceptabelt och vad som inte är det. Det kan inte vara så att du ska känna hot och osäkerhet för att du utför din arbetsuppgift eller sköter ett förtroendeuppdrag där du uttrycker dina åsikter.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle annettavaksi laiksi rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta on erittäin kannatettava. Uudistukset lainsäädännössä tuovat paremman suojan uhkauksia vastaan. Uhat ovat huomattavasti lisääntyneet yhteiskunnassamme, ja tästä johtuen on erittäin tärkeää, että tietyissä ammattikunnissa työskentelevien asemaa vahvistetaan.

Haluan lopuksi kiittää ministeri Henrikssonia ja koko hallitusta tästä markkeerauksesta, joka nyt tehdään. — Kiitos.

18.58 Paula Risikko kok: Puhemies! Tämä on todella, niin kuin täällä edustaja Hopsu totesi, erinomaisen toivottava laki. Laiton uhkaus ja niin sanottu maalittaminen tulevat nyt syytteen alle.

Olen kiinnittänyt huomiota siihen keskusteluun, ketkä erityisesti näitä maalittamis- ja tällaisia uhkauksia saavat — sehän on moninainen se ammattihenkilöstöryhmä, mutta esimerkiksi poliisit, terveydenhuoltohenkilöstö, opettajat ja päättäjät. Toimittajathan tekivät myöskin ihan tällaisen vetoomuksen siitä, että tähän pitäisi puuttua. Tämä on erittäin tärkeä.

Sitten kiinnitän huomiota sellaiseen yhteen asiaan, mistä Suomessa ei kovin paljon ole keskusteltu. Nimittäin Mediuutiset toukokuussa julkaisi artikkelin, josta olen ihmetelty, että siitä ei kovin paljon keskustella: Koronapotilaita hoitavia lääkäreitä ja hoitajia pahoinpidellään, ja se on nimenomaan kansainväliseltä areenalta tullut. Eli monesta eri kanavasta kerrotaan, että epidemian kanssa kamppailevien maiden terveydenhuollon henkilökuntaan kohdistetaan henkistä ja fyysistä väkivaltaa. Hoitajien kansainvälinen järjestö ICN on kertonut, että sen verkoston kautta on tullut erittäin huolestuttavia viestejä, että koronan vastaisen kamppailun etulinjassa työskenteleviin terveydenhuollon ammattilaisiin on kohdistettu epidemian aikana monenlaista väkivaltaa. Terveydenhuollon henkilökunta useissa maissa on kohdannut syrjintää ja eristämistä. Ihmiset myös uskovat heidän levittävän koronavirusta. Meksikolainen hoitaja kertoi ICN:n webinaarissa, että hänen kollegansa oli spreijattu valkaisuaineella ja joidenkin päälle oli kotimatalla heitetty kuumaa kahvia.

Myös The Economist kirjoitti keväällä, että terveydenhuollon ammattilaisiin kohdistuva ahdistelu ja väkivalta ovat lisääntyneet pandemian aikana. Hoito henkilökunnan altistumista väkivallalle ja häirinnälle työmatkoilla lisää myös se, että muu väestö on pääosin eristäytynyt koteihinsa ja julkisessa liikenteessä on vain vähän muita henkilöitä. Euroopalainen terveysalan yhteistyöjärjestö European Medical Organisations otti viime viikolla — tässä artikkelissa todetaan — jo toista kertaa kantaa terveysalan ammattilaisten pandemian keskellä kohtaamaan väkivaltaan.

Nämä ovat todella huolestuttavia uutisia, ja kun tämä koronaepidemia meitä nyt kuitenkin kurittaa eriävissä määrin eri alueilla, niin on erittäin tärkeää ottaa esille myös tämä huoli.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Mutta tästä lakialoitteesta: Pidän sitä erittäin tärkeänä ja olen elämäni aikana työskennellyt juuri tällaisten ammattiryhmien kanssa, jotka kokevat tämäntyyppistä ongelmaa. Tämä on erittäin kannatettava. — Kiitos.

19.01 Joakim Strand r: Värderade talman! Kiitos hyvistä puheenvuoroista. Tässä muun muassa edustaja Risikko ja kollega Norrbackkin hyvin kuvasivat, kuinka rajat jotenkin välillä siirtyvät oikeastaan huomaamatta yhteiskunnassa ja kuinka eräänlainen kunnioitus käytännössä puuttuu.

Det är en typ av brist på respekt som leder till att vi tvingas stifta också sådana här typer av lagar.

Norrback kuvasi myös hyvin, kuinka erilaisia yhteiskunnallisia tehtäviä hoitavat ihmiset joutuvat käytännössä töissä pelkäämään, niin kuin nämä kansainvälisetkin esimerkit hyvin osoittivat.

Värderade talman! Det är utmärkt att olaga hot nu ska höra under allmänt åtal om de här hoten riktas mot en person på grund av personens arbetsuppgift och gärningsmannen inte hör till arbetsplatsens personal.

On hienoa, että tämä laitton uhkaus nyt tulee syytteen alle. Kiitos hallitukselle ja ministeri Henrikssonille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain 11 luvun 4 b §:n sekä eräiden työttömyysturvalain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 229/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.33 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on jo kaksi kertaa aiemmin esittänyt covid-19-pandemiaan liittyviä työttömyysturvalain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muutoksia. Tarkoituksena on ollut turvata lomautettujen ja muiden työttömien oikeutta työttömyysetuuteen ja varmis-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

taa, että TE-toimistot voivat pandemia-aikana keskittää resursseja kaikkein kriittisimpiin tehtäviin. Poikkeukset ovat voimassa tämän vuoden loppuun.

Epidemian pitkittyminen ja kansalaisten kokema pelko tautia kohtaan vähentävät edelleen, toimialasta riippuen, taloudellista toimintaa yhteiskunnassa. Tällä on ollut merkittävä vaikutus kulutuskysyntään. Yritykset ovat vähentäneet työvoimaansa, mikä näkyy myös lomautettujen työnhakijoiden suurena määränä TE-toimistoissa. Tässä tilanteessa hallitus on pitänyt perusteltuna esittää eduskunnalle, että väliaikaisten työttömyysturvaa ja TE-toimiston palveluita koskevien säännösten voimassaoloa jatkettaisiin osittain vuoden 2021 puolelle.

Keskeisimmät työttömyysturvalain väliaikaiset muutokset omalla toimialallani koskevat lomautettujen työttömyysturvaoikeutta ja yrittäjien työmarkkinatukioikeutta. Lomautetuille maksettaisiin edelleen työttömyysetuutta lomautusajalta opintojen estämättä, ja tämä muutos olisi voimassa ensi vuoden 2021 loppuun asti. Yrittäjille maksettaisiin edelleen työmarkkinatukea tilanteessa, jossa työmäärä tai yrityksestä saatava tulo on vähentynyt pandemian takia mutta yritystoimintaa kuitenkin jatketaan. Tavallisestihan työttömyysetuutta ei tällaisessa tilanteessa makseta. Yrittäjän työmarkkinatukea koskevan poikkeuksen voimassaoloa jatkettaisiin maaliskuun loppuun saakka ensi vuonna.

TE-toimistoilla säilytettäisiin ensi vuoden tammikuun ajan harkintavaltaa sen osalta, järjestääkö se työnhakijan niin sanottuja määräaikaishaastatteluja. TE-toimistojen käsittelytilanteen arvioidaan ruuhkautuvan nyt vuodenvaihteessa, mihin vaikuttavat muun muassa yrityksissä käynnissä olevat yhteistoimintamenettelyt ja arviot siitä, että lomautettujen määrä tulee pysymään korkealla tasolla. Työttömien työnhakijoiden toimeentulon turvaamiseksi on tärkeää, että TE-toimistoilla on mahdollisuus järjestää tehtäviään siten, että resursseja voidaan suunnata työnhakijoiden työttömyysturva-asioiden käsittelemiseen.

Lisäksi jatkettaisiin myös tammikuun 21 ajan eli ensi vuoden tammikuun loppuun väliaikaista työttömyysturvalain muutosta, jonka perusteella työllistymissuunnitelman laiminlyönnistä ja koulutusta vailla olevan nuoren koulutuspaikan hakematta jättämisestä ei seuraa työttömyysetuuden menetystä. Nyt kun TE-toimistojen toimintakyky on turvattu vaikean vuoden aikana ja kiireisen vuodenvaihteen jälkeen, työnhakijoiden haastatteluissa ja työllistymissuunnitelmien laatimisessa ja päivittämisessä palataan helmikuusta 2021 alkaen niin sanottuihin normaaleihin toimintatapoihin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Yrittäjien työmarkkinatukea koskevan muutoksen arvioidaan lisäävän valtiolle aiheutuvia kustannuksia 47,7 miljoonaa euroa ja koskevan noin 22 000:ta yrittäjää kuukaudessa, ellei tässä pandemia- ja työllisyystilanteessa tapahdu merkittäviä muutoksia.

16.37 Rami Lehto ps: Arvoisa rouva puhemies! Tällä hetkellä on lomautettuna huomattava joukko ihmisiä, jotka ovat opiskelleet päätoimisesti pitkäänkin — vuoden, kaksi, ehkä kolmekin, jotkut vähemmän aikaa — ja ovat sillä rahoittaneet elämäänsä. He ovat hankkineet joskus jonkun ammatin, ja sitten kun eivät ole saaneet sen alan töitä, niin tekevät jotain ilta-, viikonlopputöitä tai päivätöitäkin ja sen ohessa sitten opiskelevat. On tärkeää, että nyt kun heidät lomautetaan, niin he pystyvät jatkamaan opintojaan eikä tule sitten katkoja ja ongelmia siinä, miten etuudet sitten menevät. Se lomautus voi olla niin lyhytaikais-takin. Omassakin lähipiirissäni on kokemusta siitä, kuinka meni juohevasti, kun lomautettiin hetkeksi ja opiskeli, ei tullut mitään katkoksia siinä sitten.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Meillä on paljon yrittäjiä, keitä on tämä korona nyt todella rankalla kädellä kurittanut. Yrittäjilläkin on nyt sitten oikeus työmarkkinatukeen — ja tämä jatkuu — jos eivät tulot ole yli 1 100:aa euroa kuussa. Tämä on tärkeä juttu, mutta nyt kun me katsomme tätä koronatilannetta ja hallituskin on varmaan kiristämässä näitä koronarajoituksia, niin kysyisinkin ministeriltä: kiinnittääkö hallitus nyt tarpeeksi huomiota pienien mikroyrittäjien tukeen, siihen, mitä lisätukia heille tässä voitaisiin antaa, että he tulevat toimeen? Jos yritystoimintaa rajoitetaan, niin erityisesti palvelualan yrittäjillä on tosi hankalaa eikä heillä ole oikein mitään konkreettisia mahdollisuuksia selvitä tästä jatkuvasta koronatilanteesta. On tärkeää, että saataisiin estettyä se, että yritykset menisivät nurin — pienyritykset ja mikroyrityksetkään, missä on yksi kaksi henkilöä töissä — kun kerta koronatilanteen jälkeen todella monella on kumminkin edellytykset sitten jatkaa sitä yritystoimintaa, kun heitä vain nyt tuettaisiin tarpeeksi tällä hetkellä. Jos se yritys ajetaan alas ja yrittäjä jää työttömäksi, niin sieltä useasti on hankala lähteä sitten uudestaan liikkeelle: motivaatio on mennyt, ja ehkä talouskin on todella huonossa kunnossa.

Sitten kun joskus tästä koronasta päästään yli, niin näitä koronaan liittyviä hallituksen esityksiä olisi hyvä arvioida tarkasti, mitkä näitten vaikutukset ovat sitten olleet. Tulevaisuuden kannalta olisi ensisijaisen tärkeää, että olisi se selvyytys niistä arvioista, mitä tehdään tulevaisuudessa.

16.40 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Aivan aluksi on helppo kannattaa edustaja Lehdon ajatusta siitä, että toki hallitus ja eduskunta varmasti haluavat tämän poikkeustilan jälkeen tietää, millä toimenpiteillä on ollut eniten merkitystä, kun on tuettu muun muassa eri elinkeinoalojen toimijoita ja tietysti työttömiä tässä erittäin hankalassa tilanteessa, kun tämä pandemia meillä nyt jyllää.

Mutta nyt meillä on käsittelyssä tällä hetkellä — itse ajattelen niin — hyvin tärkeä yksi koronalakien jatkoesitys, ja yrittäjille todellakin tärkeä työmarkkinatuki jatkuu tällä esityksellä maaliskuun loppuun asti, kun tämänhetkisellä lainsäädännöllä se olisi loppunut vuodenvaihteessa. Sen lisäksi lomautetuille maksettaisiin edelleen työttömyysetuutta lomautusajalta opintojen estämättä. Jälkimmäisen esityksen jatko olisi voimassa vuoden 2021 loppuun. Toki näitäkin asioita sitten pitää pystyä pohtimaan uudelleen, jos ja kun tämä kiusaava tauti meillä vain edelleen jatkuu.

Tärkeää on myös reagoida tähän TE-toimistojen harkintavaltaan, koska jokainen meistä tietää, että vuodenvaihteen käsittelytilanteen arvioidaan joka tapauksessa ruuhkautuvan, ja työttömät työnhakijat tietysti tarvitsevat myös sitä kasvokkaista, tärkeää palvelua TE-toimistojen kautta. Hallitus on, niin kuin työministeri Haatainen omassa esittelypuheenvuorossaan kertoi, jo kaksi kertaa aiemmin esittänyt pandemiaan liittyviä työttömyysturvalain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muutoksia, ja nyt ollaan sitten tässä tilanteessa. Tarkoituksena on ollut, ja on tietysti edelleen, turvata lomautettujen ja muiden työttömien oikeutta työttömyysetuuteen ja varmistaa tietenkin se tärkeä mainitsemani asia, että TE-toimistot voivat tämän pandemian aikana keskittää resursseja niihin kaikkein kriittisimpiin tehtäviin.

Salitovereille ja saliystäville, kollegoille tiedoksi, että olemme siinä mielessä jo ajassa, että nyt on myös lähetekeskustelussa tämä hallituksen esitys 229 täällä tänään, ja me olemme myös käsitelleet enakkokäsittelymuodossa tätä esitystä jo tänään työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa kuulemisten myötä.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

16.42 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Eihän tätä voi muuta kuin ilolla tervehtiä, että jotakin tässä harmaudessa ja kurjuudessa kuitenkin koetetaan tehdä myös yrittäjien puolesta. On hienoa, että hallituskoalitiossa, jossa vasemmistopuolueet ovat vahvasti mukana, huomioidaan yritystoiminta, koska se on meidän työntekijöidenkin etu. On erittäin tärkeätä, että yritystoimintaa ei jouduta lopettamaan siinä vaiheessa, kun tulee pulma eteen.

Vähän yhdyn tuossa edustaja Lehdon ja edustaja Taimelankin esiin tuomiin asioihin ja erityisesti siihen, mitä edustaja Lehto sanoi: nyt tästä kerätään kaikki kokemus, sillä yrittäjien työttömyysturvaan tehtäviä muutoksia on varmasti hyvä tarkastella myös sitten tämän epidemian jälkeen. Jollakin tavoin tuntuvat kohtuuttomalta ne tilanteet, kun yritystoiminta alkaa hiipumaan — ja tulovirta silloin totta kai on ollut heikkenemässä — ja yrittäjien työttömyysturvaa maksetaan sen viimeisen jakson osalta eikä sen mukaan, kuinka paljon henkilö on yrittäjähistoriassaan työttömyysvakuutusmaksuja maksanut. Ja tämän ongelmakohdan pitää tulla myös jossakin kohtaa sitten tarkasteluun, onko se oikeutettua hiipuvan yritystoiminnan osalta ja sitten vielä että täytyy lopettaa se yritystoiminta. Joten on meillä vielä talkoita, mutta tämä hallitus on tarttunut härkää sarvista, ja siinä mielessä ministerille kiitos, että näitä asioita näin ollaan eteenpäin viety.

Kaikkea se korona teettää, mutta sellaisia inhimillisyyttä, yrittäjyyttä ja työntekijöiden asemaa korostavia asioita, joita nyt on tullut esille, on helppo kannattaa. On hyvä, että meillä työttömien oikeus kouluttautua jatkuu ja sille tulee jatkoaikaa, koska tässä tilanteessa juuri on tärkeätä, että niillä työttömillä, jotka opiskelevat, on mahdollisuus kehittää ja viedä ne opintonsa loppuun asti, jotta heidän käytettävyytensä sitten tulevilla työmarkkinoilla on entistä parempi. Sehän tässä on niin kuin tarkoitus, että me varmistamme sen ja heillä on mahdollisuus saattaa opiskelunsa loppuun. Ja varmasti siellä on mahdollisuus vielä täsmentää, mihinkä sitten se koko lopputulema tulee, jotta se oma työllistymisen mahdollisuus tämän kriisin jälkeen on parempi. Erittäin hyvää työtä hallitukselta.

16.45 **Työministeri Tuula Haatainen:** Arvoisa puhemies! Kiitos näistä puheenvuoroista. Hienoa, että valiokunta on jo tarttunut tähän, koska nämä lait on hyvä saada valmiiksi nopeasti ennen joulua.

Edustaja Lehto otti esille seurannan ja vaikutusten arvioinnit ja nämä, ja sitä kannatettiin täällä. Kyllä hallitus tulee seuraamaan tämän pandemian vaikutuksia niin yritystoimintaan kuin lomautuksien määrään ja miten ne jatkuvat, ja tietenkin seurataan myös sitä, miten nämä toimenpiteet sitten purevat ja kuinka niitä käytetään.

Tosiaan tällä esityksellä nyt pyritään siihen, että opiskelu lomautusaikana olisi mahdollista ja että sen ajan, joka tavallaan menetetään, koska työssäkin opitaan koko ajan asioita, voi sitten hyödyntää siihen, että sitä omaa osaamistaan voi vahvistaa menettämättä työttömyysturvaa. Tietenkin toinen asia, mikä nousi tässä esille, on yrittäjien asema, ettei tarvitse lakkauttaa yritystään saadakseen turvaa, eli nyt yrittäjilläkin on oikeus jatkaa tätä, saada edelleen työttömyysturvaa, joka on ollut tähän saakka käytössä, nyt sitten maaliskuun loppuun saakka.

Mutta tämä pandemia näyttää vielä olevan aika lailla menossa, eli kyllä tässä seurattavaa vielä riittää siihen, millaisia jatkotoimia tarvitaan. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi esittävän taiteen edistämisestä sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 132/2020 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 10/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja Risikko.

Keskustelu

16.47 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on tosiaan hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi esittävän taiteen edistämisestä sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta.

”Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki esittävän taiteen edistämisestä, joka korvaisi nykyisen teatteri- ja orkesterilain. Lisäksi muutettaisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia esittävän taiteen valtionosuutta koskevien säännösten osalta.” Ja tämä tuli monesti meidän valiokunnassa esille, että tätä lakia on todella odotettu.

”Sivistysvaliokunta toteaa, että hallituksen esityksen tarkoitus laajentaa esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän soveltamisalaa on erittäin kannatettava. Lain soveltamisalaan kuuluva esittävä taide määritellään väljästi, mikä mahdollistaa esittävän taiteen tukemisen nykyistä laajemmin. Valiokunta pitää erinomaisena myös esityksen tavoitetta lisätä valtionosuusjärjestelmän joustavuutta ja läpinäkyvyyttä.”

”Uudistuksessa valtionosuusjärjestelmän peruseräpäätökset eivät muutu nykyisestään. Valtionosuusrahoituksen kohdentumisen ja oikeudenmukaisuuden vuoksi on perusteltua, että yksikköhintojen laskeminen perustuu jatkossakin taidelaitosten toiminnasta aiheutuneisiin toteutuneisiin käyttökustannuksiin ja jakajana käytetään laitosten saman kalenterivuoden todellista henkilötöyvuosien määrää. Tällöin valtionosuuden määrä noudattaa kustannustasoa ja henkilötöyvuosia koskien toiminnan volyymin määrää.”

”Valiokunta katsoo, että hallituksen esitys hyödyttää esittävän taiteen tekijöitä ja lisää sen myötä taiteeseen osallistumisen mahdollisuuksia. Uudistuksella on siten sivistyksellisten oikeuksien toteutumista vahvistava vaikutus.”

”Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä huomautuksin ja muutosehdotuksin.”

Ja muutama sana vielä tähän loppuun. Tämä meidän mietintö on pitkäkin, ja todella on näitä muutoksia sitten tehty.

”Valiokunta yhtyy asiantuntijakuulemisessa laajasti esitettyyn näkemykseen, että ehdotettu esittävän taiteen valtionosuusuudistus on tärkeää saada valmiiksi mahdollisimman pian. Valiokunta pitää tärkeänä, että julkisen talouden suunnitelmassa varattu lisärahoitus

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

tulee koko esittävän taiteen toimialan kehittämisen hyödyksi kulttuurista rikkautta ja monimuotoisuutta edelleen vahvistaen.”

”Valiokunta tunnistaa eräitä tekijöitä, jotka voivat tulevaisuudessa aiheuttaa muutospaineita esittävän taiteen rahoitusmalliin. Muun muassa esittävä taide kehittynee edelleen esimerkiksi virtuaalisen esittämisen, mediataiteen ja erilaisten monitaiteisten esitysmuotojen, kuten performanssin, esitystaiteen ja lavarunouden, myötä. Lisäksi esittävän taiteen toimintakenttää uudistavien tuotantoalustojen mahdollisuuksien huomioiminen on tärkeää.”

”Ehdotetun lainsäädännön mahdollisimman ripeän toimeenpanon mahdollistamiseksi valiokunta ehdottaa, että 1. lakiehdotukseen lisätään voimaantulosäännös. Uusi voimaantulosäännös tarvitaan myös 2. lakiehdotukseen, jotta eräät teatteri- ja orkesterilain nojalla myönnetty valtionavustukset voidaan ottaa huomioon ehdotettua lainsäädäntöä toimeenpantaessa samalla tavoin kuin ne olisi huomioon otettu ilman lainsäädännön muuttamista. Valiokunta pitää tarpeellisena tehdä eräitä täsmennyksiä ja korjauksia myös 2. lakiehdotukseen.”

Ja sitten meillä on siellä vielä erillinen 3. lakiehdotus, jossa on oma uusi pykälänsä. Kaikki löytyy siis tarkemmin tämän mietinnön yksityiskohtaisista perusteluista ja näistä lakipykälistä. Kannattaa niihin tosiaan tutustua.

Tässä meidän mietinnössä on myös yksi vastalause, mutta erittäin hyvässä hengessä on tehty kaikki. — Kiitos.

16.52 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Esittävän taiteen valtionosuusuudistusta on rakennettu pitkään ja hartaasti yli vaalikausien. Kannan kiitollisuutta siitä, että olemme nyt tässä kohtaa. Uudistus on tiede- ja kulttuuriministerin vastuulla, ja valtiosihteeri Puumala on johtanut valmistelemaa työryhmää. Ja hyvää työtä onkin tehty. Esitystä on valmisteltu toimijakenttää laajasti kuunnellen, kuten pitääkin.

Esittävä taide määritellään siis nyt entistä avarammin. Uudistuksen myötä teatteri- ja orkesteritoiminnan lisäksi valtionosuuden piiriin voivat päästä esimerkiksi sirkus- ja tanssitaide, kuorot, oopperat ja operetit. Vuosien varrella nuoret, uuden sukupolven tekijät ovat monipuolistaneet käsitystämme esittävästä taiteesta. Uudistukseen varatulla 10 miljoonan euron lisärahoituksella varmistetaan, että voimme vaalia perinteitä samalla, kun mahdollistamme uusien alojen ja toimijoiden pääsyn valtionosuuden piiriin. Esitys on paitsi kunnustetuille toimijoille myös aikaan reagoiva ja sopeutuva.

Uudistuksen myötä esittävän taiteen jokaiselle toimijalle tehdään monivuotinen rahoitussuunnitelma. Tällä tuetaan rahoituksen ennakoitavuutta ja toiminnan pitkäjänteisyyttä. Yksi tärkeimmistä ja hyvin kannatettavista tavoitteista on tukea alueellisesti kattavan kulttuuripalveluverkoston säilymistä ja kehittymistä. Esittävän taiteen tarjonta luo elinvoimaa ympäri Suomen. Voimme olla kaikki ylpeitä siitä, miten laadukasta ja monipuolista esittävän taiteen tarjontaa meillä on eri puolilla Suomea.

Puhemies! Valitettavasti koronarajoitusten vuoksi moni meistä huomaa esittävän taiteen jättämän aukon. Esimerkiksi teatterit ovat pitkään joutuneet toimimaan puolivaloilla, ja valitettavasti täällä Helsingissäkin on ajauduttu taas tilanteeseen, jossa jälleen on jouduttu sulkemaan ovet. Koronan mukanaan tuomien rajoitusten myötä moni meistä on ollut ilman esittävää taidetta. Sen puuttuminen on muistuttanut meitä siitä, kuinka paljon iloa se tuo ja kuinka paljon se nostaa elämänlaatua. Taiteella ja kulttuurilla on merkillinen voima.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Myös sivistysvaliokunta tuo esille huolensa siitä, että epidemian aika on osoittanut kulttuuritoimijoiden tulonmuodostuksen ja ammatinharjoittamisen edellytysten haavoittuvuuden. Kriisi on vaikeuttanut kulttuurialan työntekijöiden toimeentulomahdollisuuksia ennennäkemättömällä tavalla. Esitysten, konserttien ja erilaisten keikkojen peruutusten takia moni kulttuurialalla toimiva on joutunut vaille työtä.

Myös muita huolia on ilmaantunut. Esittävän taiteen valtionosuusrahoituksesta noin puolet on tullut veikkausvoittovaroista, ja rahapelitoiminnan tuottojen mahdollinen pysyvä lasku heikentää ammattimaisten kulttuuripalveluiden alueellista saatavuutta, joka on sitä koskevan valtionosuusjärjestelmän keskeinen peruste. Myös kuntatalouden vaikeudet vaikuttavat kuntien mahdollisuuksiin rahoittaa taide- ja kulttuurialan toimijoita. Siksi sivistysvaliokunta painottaa, että kulttuurialan julkinen rahoitus tulee turvata siten, että se on ennakoitavaa, ennustettavaa ja määrältään riittävää.

Puhemies! Esitystä on tosiaan tarkasteltu valiokunnassa huolella. Hallituksen esityksen tarkoitus laajentaa esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän soveltamisalaa on erittäin kannatettava. Esitys on siten hyvin tarpeellinen. Kiitos siitä.

16.56 Mikko Ollikainen r: Ärade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys esittävän taiteen edistämisestä sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen muuttamisesta on kannatettava, ja kuten tässä mainittiin, niin sitä on odotettu aika paljon. Lain avulla turvataan nyt osaltaan sivistyksen ja osittain myös kielten tasavertaisuutta. Svenska Teaternin asema ruotsinkielisessä teatterikentässä on monessa suhteessa samankaltainen kuin Suomen kansallisteatterin asema. On hyvä, että myös ruotsinkielisen teatteritoiminnan on nyt katsottu olevan valtakunnallisesti merkittävää teatteritoimintaa ja että myös toisen kansalliskielen toiminta näin ollen turvataan.

Det är väldigt glädjande att Svenska Teatern nu, i och med detta förslag, får sin plats som nationalscen. Mycket bra — det tycker jag hör till, att man i ett civiliserat land med två nationalspråk har en nationalteaterscen för båda språkgrupperna.

I denna stora helhet finns massor med olika delar som kan stödjas. En hel del har framkommit i de tidigare talturerna. Bland annat kommer fler genrer inom scenkonsten nu att vara stödberättigade. Fältet har varit väldigt månt om att den här lagen kommer att ändras.

Personligen tycker jag att fördelningen av de behovsprövade medlen för teatrarna är bra eftersom de bland annat gynnar barnteater och teater för minoriteter. Här finns naturligtvis fler parametrar.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan nostaa esiin ongelmakohdan liittyen lakiesityksessä käytettyyn ruotsinkieliseen termiin ”performativ konst”, esittävä taide. Se näkyy esimerkiksi lain ruotsinkielisessä nimessä. Lain valmistelussa on huomattu, että termin kääntäminen ruotsiksi on osoittautunut haasteelliseksi. Myös Kotus, Kotimaisten kielten keskus, on lausunnoissaan sivistysvaliokunnalle todennut, että kyseinen termi on ongelmallinen.

”Performativ konst” ei ole vakiintunut ruotsin kielessä, ja sitä käytetään useimmiten toisessa merkityksessä kuin mitä tällä lakiesityksellä tarkoitetaan. Näin ollen termi tulisi korvata sanalla ”scenkonst”, eli ”lagen om scenkonst”. Tästä meillä on sivistysvaliokunnan mietinnössä vahva suositus eduskunnan kielenkääntäjille ja ruotsin kielen toimistolle.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

I regeringens förslag heter denna lag främjande av performativ konst. Detta har vi reagerat på i kulturutskottet. Bland annat på inrådan av Kotus, Institutet för de inhemska språken, är begreppet performativ konst utmanande. Hellre förespråkas scenkonst, vilket jag själv också föredrar. I kulturutskottets betänkande har vi lyft upp detta och uppmanar riksdagens översättningsenhet att byta namnet på lagen till lagen om scenkonst.

17.00 Rami Lehto ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessäkin nyt tulee selville, että näitä valtionosuuksia taas korotetaan. Nämähän tehdään velkarahalla, samaan aikaan kun muutakin menoa on ja korona jyllää. Nyt taas teattereille ja orkestereille laitetaan lisää rahaa miljoonia, ja valtionosuuksia tässä nyt vähän muokataan, jonkun verran. Minä tuon nyt esimerkin tästä, että kun näitä valtionosuuksia jaetaan tietyn verran ja vaaditaan, että kaupunginteattereilla ja kaupunginorkestereilla pitää olla tietyt henkilötyövuodet ja tietty määrä työntekijöitä siellä, niin velkarahalla sitten kunnat joutuvat pitämään kalliita orkestereita ja teattereita yllä, että ne saavat näitä valtionosuuksia, mitä valtiokin sitten velkarahalla ylläpitää ja tukee. Meillä Lahdessakin nyt nostettiin taas miljoonilla teatterin ja orkesterin tukia, jotta me saamme näitä valtion tukia. Eliikkä kaupunki ottaa velkaa, että me saamme pidettyä tietyn tason, että me saamme tietyn verran valtion rahoitusta. Tämä on hirveä kierre, missä koko ajan laitetaan vain lisää rahaa, mutta kumminkaan ne kävijämäärät eivät lisäännä.

Sitten täällä on tämä korotettu valtionosuusprosentti Svenska Teaternille ja Tampereen Työväen Teatterille. Ei tämä nyt ole sitten tasapuolista, kun muitakin teattereita ja orkestereita on, että kaksi teatteria saa sen sitten automaattisesti korotettuna.

Sitten lakiesityksessä vaaditaan, että toimintayksikön toiminnan pitäisi olla ammattimaista ja vakinaista. Käytännössä sitten on — eikös ole? — niin, että kesäteatterit eivät tule saamaan näitä valtion tukia tätä kautta, kerta tässä on nämä vaatimukset ja harva kesäteatteri pysyy toiminnassa talvella, ne aina laitetaan jäähyllä siksi aikaa.

Sitten lakiesityksessä esitetään, että toimintayksiköiden käyttökustannuksiin myönnettävän valtionosuuden tavoitteena on edistää taiteen monimuotoisuutta ja kulttuurin monimuotoisuutta, eli kulttuurin tavoitteita ohjataan poliittisesti. Eikö niiden kuulijoiden pitäisi määrätä, mihin suuntaan ja minkälaista taidetta tehdään ja mikä kiinnostaa, mikä taas toisi niitä katselijoita ja rahaa sinne teattereihin, ettei tarvitsisi niin paljon valtion tukea näitä?

17.03 Anders Norrback r: Ärade talman! I går hade samkommunstämmen för SÖFUK, som upprätthåller Wasa Teater, sin stämma, och det var ganska dystra tider: Ekonomin ser inte lovande ut. Vi har en nyrenoverad teater, man har skruvat bort varannan stol. Men det fanns en glädjande punkt när vår teaterchef redogjorde för läget på teatern, och det var just det lagförslag som vi diskuterar här nu och som finns till beslut. Det här är ett bevis för att vi har en förankring på fältet för den här lagen och dess innehåll. Det som också är glädjande — inte bara glädjande utan nödvändigt — är förstås att Svenska Teaterns roll befästs genom att den i princip likställs med de övriga nationalscenerna. Det här är viktigt för hela Finland, för det tvåspråkiga Finland, och det är viktigt också för det svenska språket och den finlandssvenska identiteten. Det här är någonting vi ska vara stolta över.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys laiksi esittävän taiteen edistämisestä sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta on erittäin tervetullut. Uusi laki huomioi teatterikentältä tulleet huomiot, niin kuin ruotsiksi painotinkin, rahoitusta koski-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

en. Uusi rahoitusmalli antaa mahdollisuuden pitkäjänteiseen työhön niin, että toimintaa voidaan suunnitella pidemmällä tähtäimellä. Kiitos hallitukselle ja kiitos valiokunnalle hyvästä tehdystä työstä.

17.05 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! On hyvä, että tämä esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän uudistamista koskeva niin sanottu VOS-laki on nyt meiltä täältä eduskunnasta valmistumassa. Vanha teatteri- ja orkesterilaki on jo aikansa elänyt ja on pitkään kaivannut uudistusta. Esittävän taiteen laitokset ovat suurelta osin kunnallisia tai kuntien rahoittamia toimijoita, ja valtionosuudella varmistetaan, että taidetta voidaan tehdä sielläkin, missä yleisöltä saatavat tulot ja kunnan rahat eivät muutoin riitä.

Hallituksen esityksen tarkoitus laajentaa esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän soveltamisalaa on erittäin kannatettava. Lain soveltamisalaan kuuluva esittävä taide määritellään väljästi, mikä mahdollistaa esittävän taiteen tukemisen nykyistä laajemmin. Pidän erinomaisena myös esityksen tavoitetta lisätä valtionosuusjärjestelmän joustavuutta ja läpinäkyvyyttä. On perusteltua, että yksikköhintojen laskeminen perustuu jatkossakin taidelaitosten toiminnasta aiheutuneisiin toteutuneisiin käyttökustannuksiin ja jakajana käytetään laitosten saman kalenterivuoden todellista henkilötövuosien määrää. Tällöin valtionosuuden määrä noudattaa kustannustasoa ja henkilötövuosia koskien toiminnan voilymin määrää. Uudistuksella on siten sivistyksellisten oikeuksien toteutumista vahvistava vaikutus. Ei voi liikaa korostaa, että varattu lisärahoitus on esittävän taiteen uudistamiselle välttämätön.

Esityksen taustalla on Kuusiston työryhmän tammikuussa 2018 alulle laittama työ. Haluankin tässä yhteydessä lämpimästi kiittää työryhmän erinomaista pohjatyötä siellä kulttuurin kentällä — on todella kuunneltu sitä kentän ääntä siinä.

Lain soveltamisalaa laajennetaan lainsäädännöllisesti niin, että se kattaa kaikki esittävän taiteen muodot. Monet taiteenalat, esimerkiksi kuorot, ovat aiemmin jääneet soveltamisalan ulkopuolelle. Kun kuorot eivät ole aiemmin kuuluneet lain piiriin, ovat muun muassa ammattilaulajien mahdollisuudet työllistyä laulajina kuorossa, samaan tapaan kuin soittajien orkestereissa, olleet hyvin rajalliset. Tämä yhtenä esimerkkinä siitä, mitä tämä uusi VOS-laki sitten saa aikaiseksi.

On tärkeää, että valtionosuusjärjestelmän piiriin pääsemistä ei esitetä rajattavan vain tiettyihin esittävän taiteen muotoihin. Tällä pyritään edistämään taide- ja kulttuuripalvelujen monimuotoisuutta. Ehdotetulla lainsäädännöllä annetaan mahdollisuus myöntää korotettu valtionosuusprosentti osaan toimintayksikön henkilötövuosista. Tällöin resursseja voidaan suunnata muun muassa kiertue- tai vierailutoimintaan sekä lapsille, kielellisille vähemmistöille tai erityisryhmille kohdistuvaan esitystoimintaan. Korotetulla valtionosuusprosentilla korvataan nykyisen valtionosuuden lisäksi samaan toimintaan myönnettävät harkinnanvaraiset valtionavustukset.

Uudistuksen toimeenpanossa tulee huolehtia siitä, että esittävän taiteen monipuolinen tarjonta turvataan myös alueellisesta näkökulmasta. Pitää varmistaa, että eri taiteenalojen toimintamahdollisuudet turvataan yhdenvertaisin perustein. Huomiota tulee kiinnittää muun muassa orkestereiden yksikköhinnan laskuun ja eriytymiseen teatterin yksikköhinnasta. Pidemmän ajan trendi on ollut, että nämä yksikköhinnat eriytyvät toisistaan.

Hallituksen esityksessä esitetään, että toimintayksikkö voitaisiin hyväksyä esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän piiriin joko toistaiseksi tai kolmen vuoden määräajaksi. Tällä pyritään siihen, että järjestelmä tukee riittävästi mahdollisuuksia sekä toiminnan pitkä-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

jänteiseen kehittämiseen että toimijakentän uusiutumiseen. Ehdotettu uudistus lisää joustavuutta nykyiseen valtionosuusjärjestelmään. Voimassa oleva lainsäädäntö on mahdollistanut valtionosuuden piiriin päässeille teattereille ja orkestereille lähes pysyvän aseman valtionosuusrahoituksen saamiseksi. Kun asemansa vakiinnuttaneita toimijoita ei ole poistunut rahoituksen piiristä, siihen ei ole voitu ottaa uusia toimijoita käytettävissä olevan rahamäärän rajallisuuden vuoksi.

Arvoisa puhemies! Suurin osa valtionosuuden piiriin hakevista vapaan kentän yhteisöistä, jotka eivät saa valtionosuutta vaan Taiken myöntämää rahoitusta, on myös harjoittanut vuosia ammattimaista ja säännöllistä toimintaa. Vapaan kentän toimijat toimivat pienillä taloudellisilla voimavaroilla. Vapaan kentän toimijoiden lähtökohdat lakiehdotuksen mukaisten edellytysten täyttymiseksi ovat erilaiset kuin pitkään valtionosuuden turvin toimintojaan kehittäneillä.

Huomiota on kiinnitetty siihen, että esittävän taiteen valtionosuusrahoituksesta noin puolet on tullut veikkausvoittovaroista. Haluankin korostaa, että rahapelitoiminnan tuottojen pysyvä lasku ei saa heikentää ammattimaisten kulttuuripalvelujen alueellista saatavuutta, joka on sitä koskevan valtionosuusjärjestelmän keskeinen peruste. Myös kuntatalouden vaikeudet vaikuttavat kuntien mahdollisuuksiin rahoittaa taide- ja kulttuurialan toimijoita.

Arvoisa puhemies! Kulttuurialan julkinen rahoitus tulee turvata siten, että se on ennustettavaa ja määrältään riittävää. Tulee muistaa, että kulttuurin toimiala on Suomessa keskeinen ja työvoimavaltainen ala. Kulttuurin osuus kaikista työllisistä oli vuonna 2018 peräti 4,9 prosenttia ja kulttuuriammateissa työskenteli 135 000 henkilöä eli aikamoisen suuri määrä. Välilliset vaikutukset aluetalouteen nostavat kulttuurialan työllistävää vaikutusta. Kulttuuriin panostamisella on paitsi taloudellista toimeliaisuutta myös ihmisten hyvinvointia lisäävä vaikutus. Kulttuurin bkt-osuus on peräti 3,3 prosenttia.

On tärkeää tunnistaa tekijöitä, jotka voivat tulevaisuudessa aiheuttaa muutospaineita esittävän taiteen rahoitusmalliin. Muun muassa esittävä taide kehittyy edelleen esimerkiksi virtuaalisen esittämisen, mediataiteen ja erilaisten monitaiteisten esitysmuotojen, kuten performanssin, esitystaiteen ja lavarunouden, myötä. Lisäksi esittävän taiteen toimintakenttää uudistavien tuotantoalustojen mahdollisuuksien huomioiminen on valtavan tärkeää.

Ja, arvoisa puhemies, lopuksi vielä yksi asia. Koronakriisi, niin kuin tiedämme, on vaikeuttanut kulttuurialan työntekijöiden toimeentulomahdollisuuksia ennennäkemättömällä tavalla. Esitysten, konserttien ja erilaisten keikkojen peruutusten takia moni kulttuurialalla toimiva on joutunut työttömäksi. Erityisesti vapaan kentän toimijat saavat tulonsa useista eri lähteistä, joista tekijänoikeuskorvaukset ovat yksi tärkeä asia. Tekijänoikeuskorvauksen maksamisen ajankohta voi kuitenkin ajoittua pitkänkin ajan päähän siitä, kun korvauksen oikeutettu teos on tehty. Työttömäksi joutuneen kohdalla tilanne on erityisen hankala. Tekijänoikeuskorvaukset vähentävät ansiosidonnaista päivärahaa samalla tavalla kuin työttömyyden aikana ansaittu palkka, vaikka tekijänoikeuskorvauksia ei edes oteta päivärahan määrän kertymisessä huomioon. On hyvin tärkeää, että tämä epäkohta korjataan mahdollisimman pian.

17.11 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Olen erittäin iloinen siitä, että tämä laki on edennyt. Kun tässä oli lähetekeskustelu, käytin jo puheenvuoron, missä puhuin kulttuurin merkityksestä ylipäätään, vähän tämänkin lain historiasta. Tuossa edellä edustaja Eloranta hyvin kuvasi tätä kokonaisuutta. En käytä tähän sen enempää aikaa.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Tulin tänne saliin pitääkseni tämän hyvin lyhyen puheenvuoron vain siksi, että minulle oli kova järkytys, puhemies, kova järkytys, kun tänään huomasin, että perussuomalaiset ovat jättäneet vastalauseen tästä. Minusta se oli aivan kammottavaa, kun kovasti kuuntelin äskeistä perussuomalaisten puheenvuoroa ja siinä sanottiin, että kyllä se on niin väärin, kun vaikkapa teattereita tuetaan. Kyllä minä väitän, että ainakin Pirkanmaalla Tampereella moni perussuomalaisten kannattaja tykkää käydä ihan oikeasti teatterissa, tykkää käydä Työväen Teatterissa. En ollenkaan näe, että näinä ankeina aikoina ei kannattaisi tukea kulttuuria.

Se, mikä näissä teattereissa, orkestereissa, museoissa, mitä tämä lainsäädäntö koskee, on ominaista, on se kulttuurin tukimuoto, joka nimenomaan kohdistuu ympäri Suomen kaikille alueille. Se on hyvin tärkeää myös aluepoliittisesti. Esimerkiksi Pirkanmaalla on laskettu, että kulttuurifestivaalit toivat aluetaloudelle hyvää 250 miljoonaa, ja se ei ole pieni summa se. Kulttuuritapahtumat lisäävät työllisyyttä — tänä päivänä hyvin tärkeä teema — enkä olisi uskonut, että perussuomalaiset tällaiseen lähtevät.

Erityisesti ihmettelin, hämmästelin, olin todella pettynyt, että he ovat myös Tampereen Työväen Teatteria vastaan, sen rahoitusta vastaan. Se on historiattomuutta. Työväen Teatterilla on pitkän aikaa ollut tämä erityisrahoitusasema, ja nyt sitten perussuomalaiset olisivat siitä luopumassa, kun päinvastoin tämän lainsäädännön historiaan kuuluu työryhmävaihe, jossa esitettiin, että tästä tuesta Työväen Teatterille luovuttaisiin, mutta silloinen kulttuuriministeri Terho taisteli sen, että tähän ei menty, meidän kaikkien eri puolueiden edustajien tuella. Tässä oli pirkanmaalaista elinkeinoelämää laidasta laitaan, kaikki halusivat nähdä Työväen Teatterin merkityksen sekä turvata tämän erityisen rahoituksen tason. Tällä on iso merkitys, enkä usko, että perussuomalaisten edustajat Pirkanmaalla tulevat pääsemään kovin helpolla yrittäessään perustella, miksei Työvikselle, Tampereen Työväen Teatterille, voisi antaa sitä, mitä sille varmasti kuuluu.

Kiitos Työväen Teatterille, kiitos teattereille, kiitos valiokunnalle hyvästä ja nopeasta työstä. — Kiitoksia.

17.14 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Viitaselle tiedoksi: Eivät perussuomalaiset ole sanoneet, ettei näitä saisi tukea. Perussuomalaiset kritisoivat, että tukia kasvatetaan koko ajan, vaikka taloudella menee muutenkin huonosti, ja perussuomalaiset vastustavat sitä, että ohjataan poliitikkojen suunnasta, minkälaista taidetta teattereiden pitää tehdä, kun teattereiden pitäisi itse saada päättää. Perussuomalaiset kritisoivat samoin tätä, että kesäteatterit eivät pääse tähän mukaan, ja perussuomalaiset kritisoivat sitä, että kaikki teatterit eivät ole samalla viivalla vaan kaksi saa tuplasti enemmän tukea.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 205/2020 vp

Toimenpidealoite TPA 102/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 33/2020 vp

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta.

Keskustelu

17.15 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lakiesitykseen hyväksytään yksi lausuma, ja se kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto tuo pikimmiten eduskunnalle koronatukeen yhdistettävän lisätuen mallin. Lisätuki olisi kohdistettu sellaisten toimialojen yrityksille, joissa julkisoikeudellisten rajoitusten, kuten matkustusrajoitusten ja kokoontumisrajoitusten, seurauksena elinkeinotoiminnan harjoittaminen on estynyt lähes kokonaan ja joissa liikevaihto on pudonnut poikkeuksellisen paljon. Tällaisia aloja ovat esimerkiksi matkatoimistoala, tapahtuma-ala ja messutoiminta.”

17.16 **Janne Sankelo kok:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Kauman esittämää lausumaa.

17.16 **Joakim Strand r:** Värderade talman! Det handlar alltså om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om temporärt kostnadsstöd för företag.

Tästä on jo käyty paljon keskustelua, enkä sitä halua tässä sen kummemmin jatkaa. Valiokunnassa tuli paljon kiitosta monesta eri suunnasta siitä, että nyt osumatarkkuus tämän kohdalla on jotain aivan muuta kuin silloin aikaisemmin, kun ihan ymmärrettävistä syistä oli kiire — koronakriisi oli tullut päälle ja niin edelleen.

Eliikkä tässä on nyt ihan hyvä esitys, mutta eihän sitä ikinä tiedä, vaikka niitä lisätoimien vielä tarvittaisiin. Mutta haluan itse kiittää ihan hyvästä keskustelusta, ja mielestäni myös kollegat Kauma ja Sankelo ovat tehneet hyvää työtä valiokunnassa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 181/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 35/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 181/2020 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 209/2020 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 15/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 209/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilöautojen romutuspalkkiosta ja sähkökäyttöisten henkilöautojen hankintatuesta sekä henkilöautojen kaasu- tai etanolikäyttöisiksi muuntamisen tuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 186/2020 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 12/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 186/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi määräaikaisesta henkilöautojen romutuspalkkiosta vuosina 2020 ja 2021

Hallituksen esitys HE 201/2020 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 13/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 201/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain 3 ja 149 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 143/2020 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 21/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 143/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 170/2020 vp

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 170/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntalain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 159/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 19/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 159/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 36 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 207/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 20/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 207/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansanterveyslain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 179/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 33/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 179/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi potilasvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 162/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 34/2020 vp

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 162/2020 vp sisältyvät 1.-9. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

21. Lakialoite laiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 24/2020 vp Pihla Keto-Huovinen kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 1 tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.22 Pihla Keto-Huovinen kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen odottanut pitkään tätä päivää ja tämän lakialoitteen käsittelyn aloittamista. On selvää, että kevään poikkeusolot sekoittivat tilannetta lainsäädäntötyönkin osalta, mutta on myös huomioitava, etteivät ongelmat ole tänä aikana hävinneet mihinkään, pikemminkin vain pahentuneet, ja siitä syystä on erittäin tärkeää, että pääsemme viimein käsittelemään tätä lakialoitetta.

Viime viikolla vietimme lapsen oikeuksien viikkoa. Ajoitus oli sattumaa, mutta mielestäni varsin osuva ja symbolinen sattuma, sillä tämän aloitteen tärkein teema on nimenomaan turvata ja parantaa lapsen oikeuksia. Valitettavasti me elämme maailmassa, jossa järkyttävän monelta lapselta riistetään oikeus turvalliseen lapsuuteen. Fyysinen ja henkinen väkivalta on aina väärin, mutta erityisen vastenmielistä se on silloin, kun se kohdistuu aikuisen toimesta puolustuskyvyttömään lapseen.

Internetissä pyörii käsittämättömiä määriä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltamateriaalia. Kansankielessä ja lehdissä puhutaan monesti lapsipornosta, mutta nykyään asiantuntijat ja viranomaiset suosivat termiä CAM, joka tulee englannin kielen sanoista Child Abuse Material. Tämä ero on tärkeä tehdä, jotta hahmotetaan paremmin, mistä on kyse. Kyse ei ole pornografiasta, kysymys on rikoksesta. Terminologian ja teknologian kehitys on avannut uusia kanavia ja mahdollisuuksia rikollisille samaan aikaan, kun oma lainsäädäntömme ei ole pysynyt kehityksen perässä. Tämän lakialoitteen tavoitteena on nyt tuoda CAM-materiaaliin liittyvää lainsäädäntöä vastaamaan paremmin ympäröivää maailmaa ja tätä aikaa. Aloite sisältää neljä varsinaista pykälämuutosta.

Ensimmäisessä esitetään, että rikoslain 17 lukuun lisätään uusi pykälä, jossa säädetään raakaa väkivaltaa sisältävien kuvamateriaalien hallussapito, levittämisen ohella, rangaistavaksi. Lasten hyväksikäyttömateriaalin rinnalla internetissä leviää tällä hetkellä valtavat määrät myös erilaista väkivaltamateriaalia, joissa lapsia pahoinpidellään ja kidutetaan. Nykyisen lainsäädännön mukaan tällaisen materiaalin hallussapito ei ole rikos. Suomessa tätä

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

materiaalia saa ladata ja katsoa, mutta rangaistavaa siitä tulee vasta, jos sitä levittää eteenpäin. Poliisin mukaan lasten pahoinpitelykuvauksia tuotetaan koko ajan enemmän, ja kotietsinnöillä löytyy raa'asta väkivallasta videoita, jopa vauvan tappovideoita. Näissä tilanteissa, joissa näyttöä levittämisestä ei saada, tällaisen raa'an väkivaltamateriaalin hallussapidosta ei tule nykyisen lainsäädännön mukaan mitään seuraamusta. Tällaisen materiaalin hallussapito ja lataaminen osoittaa kuitenkin tekijässä poikkeuksellista väkivallan ihannoitua, ja materiaalia voidaan käyttää myös seksuaalisiin tarkoituksiin. Tämän johdosta raa'an väkivaltamateriaalin hallussapidon säätäminen rangaistavaksi on perusteltua.

Toinen pykälämuutos pitää sisällään sen, että rikoslain 17 luvun 18 §:ää muutetaan siten, että myös yhden tiedoston levittäminen olisi nykyisen useamman tiedoston levittämisen ohella rikos. Jostain syystä yksittäisen tiedoston levittäminen ei ole nykyllä lainsäädännön mukaan rangaistavaa. Tänä päivänä yksi tiedosto voi kuitenkin käsittää kymmeniä tunteja videomateriaalia, satoja kuvia. Lisäksi jokainen kuva tai video on tallennettu tilanteissa, joissa lasta tosiasiallisesti käytetään hyväksi, ja tämän vuoksi myös yksittäisen tiedoston, yksittäisen kuvan ja yksittäisen videon hallussapito tulisi säätää rangaistavaksi. Lapsen ruumiillisen koskemattomuuden ja oikeuksien suojaamista lainsäädäntötoimilla on pidettävä perusteltuna toimenpiteenä.

Kolmantena pykälämuutoksena esitetään, että rikoslain 17 luvun 19 §:n rangaistusmaksimi korotetaan kahteen vuoteen ja muutetaan rikoksen nimike ”lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaavan materiaalin hallussapidoksi”. Uusi nimike antaisi täsmällisemmän kuvan siitä, mistä tässä rikoksessa on kysymys, ja rangaistusmaksimin korottaminen huomioisi paremmin myös sen, että kaikissa kuvissa ja tallenteissa on lapsia, jotka kaikki ovat joutuneet hyväksikäytetyiksi tai jopa raiskatuiksi. Hallussapidon osalta on huomioitavaa myös se, että kysyntä aiheuttaa sen, että materiaalia tehdään, ja myös tämä puoltaa sitä, että hallussapidon rangaistusasteikon tulisi olla nykyistä ankarampi. Enimmäisrangaistuksen korottaminen olisi myös osoitus siitä, että yhteiskunta suhtautuu CAM-materiaalin tuottamiseen ja hallussapitoon hyvin vakavasti.

Neljäntenä pykälämuutoksena lisäisimme rikoslain 17 lukuun uuden 19 a §:n, jossa säädetään rangaistavaksi lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaavan materiaalin hallussapidon törkeä tekemuoto, jollaista laissamme ei tällä hetkellä ole. Teknologian kehittyessä laitteiden tallennuskapasiteetit ja poliisien kotietsinnöillä takavarikoiman materiaalin määrät ovat kasvaneet räjähdysmäisesti. Yhdessäkin tapauksessa kuvia voi olla kymmeniätuhansia ja videoita satoja tunteja. Monet pimeissä verkoissa toimivat ringit myös vaativat sisäänkäynnin vastineeksi kuvia tai videoita, eli ne toimivat vaihdannan välineinä. CAM-materiaalille on olemassa valtavat markkinat, joiden vuosittainen arvo lasketaan miljardeissa euroissa.

Kansainvälisessä vertailussa Suomen lainsäädäntö laahaa ankarasti monen muun maan perässä, mikä johtuu siitä, että Suomen CAM-materiaaliin liittyvä lainsäädäntö on ajalta ennen sosiaalista mediaa. Hallussa pidetyn materiaalin määrä voi olla käsittämättömän laaja, mutta tuomitut rangaistukset useimmiten sakkoo. Tunnusmerkistön porrastaminen kahteen törkeysluokkaan mahdollistaisi tarkemman rangaistusasteikkojen suhteuttamisen rikosten törkeysasteen mukaan.

Arvoisa puhemies! CAM-materiaalin kohdalla emme saa unohtaa sitä, että kaikissa tapauksissa kyse on oikeista lapsista, lapsista, joita meidän pitäisi suojella ja joilla ei pitäisi olla pienintäkään aavistusta tällaisesta pahuudesta tai edes sellaisen olemassaolosta, saati sitten sellaisen kohteeksi joutumisesta. Arvostan suunnattomasti niitä viranomaisia, jotka

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

työkseen joutuvat olemaan tekemisissä tämänkaltaisten rikosten kanssa. Se työ on äärettömän raskasta, mutta sitäkin arvokkaampaa. Siitäkin syystä haluan omalta osaltani tehdä mitä vain pystyn ja auttaa heitä heidän työssään, jotta heillä on lainsäädännön osalta kaikki tarvittavat työkalut käytössään. Näillä neljällä ehdotetulla lakipykälällä maailma ei toki tule vielä valmiiksi, mutta suunta on oikea, ja sitä kohti meidän on kuljettava.

Haluan lopuksi kiittää myös edustajakollega Kilpeä, jonka kanssa yhdessä valmistelimme tätä aloitetta pitkään, ja kiitos myös kaikille teille yli sadalle allekirjoittajalle. Tällainen laaja tuki osoittaa sen, kuinka tärkeästä asiasta on kysymys, ja sen, ettei lasten turvallisuus ole mikään hallitus—oppositio-kysymys, vaan meidän kaikkien yhteinen. Kiitos kaikille siitä.

17.30 Sofia Virta vihr: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä oleva lakialoite on äärettömän tärkeä, ja haluan kiittää aloitteen jättänyttä edustaja Keto-Huovista sekä kaikkia tämän lakialoitteen allekirjoittaneita. Kiitos myös edustajalle erittäin pysäyttävästä ja tunteita herättävästä esittelypuheenvuorosta.

Tämän lakialoitteen äärellä me puhumme julmista, törkeällä tavalla lapsen oikeuksia rikkovista, täysin hyväksymättömistä ja tuomittavista rikoksista, sellaisista, joiden kohteeksi joutuminen särkee mielen tai vie pahimmillaan hengen. Olen tehnyt töitä lasten kanssa, jotka ovat joutuneet tällaisten rikosten uhriksi, ja olen iloinen siitä, että tässä salissa selkeästi löytyy henkeä sille, että teemme lain puitteissa kaiken, minkä voimme, jotta voisimme estää näitä rikoksia sekä saada rikoksentekijöitä kiinni. Niin kauan kuin emme onnistu nollatoleranssia turvaamaan, meidän pitää myös pitää huolta siitä, että uhrin saavat kaiken avun. Laki ei valitettavasti turvaa täysin sitä, etteikö järkyttäviä rikoksia tapahtuisi, mutta sillä on merkittävä painoarvo siinä, miten vakavasti yhteiskuntamme tekoihin suhtautuu. Laeillamme viime kädessä määritämme rajan sille, mitä pidämme tuomittavana ja mitä emme.

Meidän tulee myös pitää huolta siitä, että nämä lait ovat ajan tasalla, että ne tunnistavat uudet ja muuttuvat rikoksen muodot. Kuten lakialoitteessa todetaan, on lakimme puutteellista ja vanhentunutta, mitä tulee esimerkiksi internetissä leviävän lasten oikeuksia rikkovan materiaalin hallussapitoon ja levittämiseen. Ei voi olla niin, että Suomessa voi ladata ja katsoa raakaa lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa sisältävää materiaalia vailla seurauksia. Kaiken lapsen ruumiillista itsemääräämisoikeutta loukkaavan kuva- tai videomateriaalin hallussapidon tulisi olla aina rangaistavaa, myös yksittäistapausten ollessa kyseessä, mitä tulee materiaalin levittämiseen. On mielestäni aivan selvää, että tämä puute laissamme täytyy korjata ja säätää raan väkivaltamateriaalin leviämisen rinnalle myös hallussapito rangaistavaksi.

Olen lakialoitteen tehneen edustaja Keto-Huovisen kanssa myös täysin samaa mieltä siitä, että lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaavan materiaalin hallussapidon rangaistusasteikkoa tulee arvioida uudelleen. Oli erittäin pysäyttävää lukea tässä lakialoitteen perustelussa siitä, miten nyt voi olla niin, että rangaistusasteikon lievyyden vuoksi rikos saattaa ehkä jopa vanhentua, ennen kuin se saadaan tutkittua ja syytteet nostettua. Lisäksi enimmäisrangaistuksen korotus olisi jälleen vahva signaali siitä, miten vakavista ja törkeistä, tuomittavista lapsen oikeuksia rikkovista rikoksista on siis kyse. Näin ollen kannatan tätä lakialoitetta sen kaikkine kohtinensa ja toivon hallituksen korjaavan nämä räikeät ongelmat rikoslaissamme asiaan liittyen mahdollisimman pian.

17.33 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa rouva puhemies! CAM-materiaali — tuo kirjainyhdistelmä tulee englannin kielestä ”Child Abuse Material” — on tunnettu paremmin lapsipornona täällä Suomessa.

CAM-materiaaliin liittyvä rikostutkinta on eittämättä haastavinta poliisityötä, mitä voi olla, lasten seksuaalisten hyväksikäyttäjien lisäksi. Kun poliisi pääsee lapsipornoringin tai CAM-materiaalia levittävän tekijän jäljille, tarkoittaa se käytännössä aina sitä, että yhdenkin epäillyn hallusta löytyy vähintäänkin tuhansia kuvia ja videoita. Kymmenientuhansien kuvien arkistot ovat hyvin tavanomaisia tapauksia.

Internetin anonyymiverkoissa on lukemattomia ja laajoja kansainvälisiä CAM-materiaalirinkkejä, joihin sisäänpääsymaksuna hyvin usein käytetään nimenomaan tätä CAM-materiaalia. Sisäänpääsymaksu voi olla esimerkiksi 10 000 kuvaa. Materiaalia myös vaihdetaan keskenään, ja niillä voidaan tehdä myöskin ostoksia. CAM-materiaali on siis alan piireissä hyvin arvokasta valuuttaa.

CAM-materiaalia tutkii Suomessa varsin pieni joukko poliiseja, ja juttuja on paljon tutkittavana. Tämän lisäksi tapaukset ovat hyvin hitaita tutkia. Kaikki materiaali on käytävä läpi kuva kuvalta, video videolta, koska Suomessa materiaali on luokiteltava sen törkeyden mukaan. Jos yhdenkin epäillyn hallusta löytyy esimerkiksi 80 000 kuvaa ja 3 500 videota, kuten vastikään Pohjois-Karjalassa tapahtui, voi jokainen varovaisesti laskeskella, kuinka kauan pelkästään tuon yhden tapauksen materiaalin luokitteluun kuluu aikaa — ja sen päälle vielä kaikki muu tutkintatyö kuulusteluineen päivineen.

CAM-materiaali jaetaan siis kolmeen törkeysluokkaan: luokka 1 — materiaali, jossa lapsi tai lapset poseeraavat tai kuva tarkennetaan lapsen sukuelimiin; luokka 2 — materiaali, jossa lapsen kohdistuu seksuaalista toimintaa; luokka 3 — materiaali, jossa lasta raiskataan, pakotetaan, uhataan, sidotaan tai jossa lapsi sekaantuu eläimeen. Varsinkin kolmannen luokan materiaali on niin rajua ja armoitonta, että niillä on vaurioittavia vaikutuksia näitä rikoksia tutkiville poliiseille. Tämä materiaali invalidisoi tutkijoita, ja olen tämän omassa työssäni poliisina todistanut tapahtuvan moneen moneen kertaan. Mutta millaisia vaurioita ne aiheuttavat näissä materiaaleissa esiintyville lapsille? Vähintäänkin tuhoavia. Ruotsissahan luokittelusta on luovuttu, ja siellä tuomioiden määrä on selvästi noussut.

Puhutaan siis hyvin vakavasta, syvästi kieroutuneesta rikollisuuden alasta. On täysin käsittämätöntä, että näistä rikoksista tuomiot ovat käytännössä sakkotuomioita, ja sen vuoksi rikosten vanhentumisajat ovat lyhyitä. Se asettaa rikostutkinnalle omat haasteensa, ja tämän vuoksi juttuja saattaa jopa vanhentua ennen kuin ne on saatu tutkittua. Suomen kaltaisessa oikeusvaltiossa ei tällaista pitäisi päästä tapahtumaan.

Tässä lakialoitteessa pyritään nostamaan vanhentumisaika kahteen vuoteen, mikä olisi selvä parannus nykyiseen tilanteeseen. On myös käsittämätöntä, että yhden kuvan tai videon levittäminen ei ole rangaistavaa. Ei, vaikka se olisi sitä kolmatta luokkaa, törkeintä, sitä, missä lasta raiskataan, pakotetaan, uhataan, sidotaan ja niin edelleen. Tämä epäkohta on täysin sietämätön. Yksi video voi olla vaikka päivän mittainen, ja se voi sisältää kuinka törkeää materiaalia tahansa, eikä sen levittäminen ole rikos.

Laki on ajalta ennen nykymuotoista internetiä, saati sosiaalista mediaa, ja tämäkin epäkohta osoittaa tämän tilanteen ja lain vanhentumisen hyvin selkeästi todeksi.

Raakaa, sadistista väkivaltaa sisältävien materiaalien hallussapito ei myöskään ole rangaistavaa, niiden, missä pahoinpidellään ja kidutetaan lapsia. Nämä materiaalit liittyvät hyvin olennaisesti CAM-materiaaleihin. Hyvin usein takavarikoitujen materiaalien sisässä on väkivaltamateriaalia, ja poliisin on ne tutkinnan päätteeksi luovutettava takaisin epäillylle,

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

oli sitä miten paljon tahansa, oli se miten törkeää tahansa. Sopii kyllä kysyä, kenen mielestä tämä on oikein. Tähän on myös saatava muutos, ei vain sisällön vuoksi, vaan myös siksi, että kun poliisi löytää tällaista väkivaltamateriaalia, sitä kautta päästäisiin käsiksi myös CAM-materiaalirinkeihin. Ne kulkevat käsi kädessä. Toisin sanoen kiinni jäämisen riski tässäkin mielessä kasvaisi olennaisesti.

Minä väitän, että meidän jokaisen harras toive on, että mahdollisimman moni tekijä tästä rikollisuuden alasta saadaan kiinni ja mahdollisimman paljon materiaalia saadaan pois näiltä rikollisilta teiltä. On myös tärkeää osoittaa yhteiskuntana, miten tähän ilmiöön suhtaudutaan, ja lähettää selkeä viesti ulos. Ja samalla tiukemmat rikosseuraamukset toimisivat edes jonkinlaisena pelotteena tässä asiassa.

Arvoisa puhemies! Olemme tehneet tämän lakialoitteen yhdessä edustaja Pihla Keto-Huovisen kanssa, ja haluan kiittää häntä erinomaisesta yhteistyöstä tämän aloitteen kanssa. Poliisin ja syyttäjän ammattikokemus ja -näkemys ovat kohdanneet tuottavalla tavalla tässä tärkeässä asiassa. Haluan kiittää myös kaikkia niitä yli sataa kansanedustajaa, jotka olette tämän aloitteen allekirjoittaneet ja osoittaneet siten eduskunnan vahvaa tahtotilaa tämän muutoksen puolesta. Erityisesti haluan kiittää asiantuntijoita, joita olemme tätä aloitetta tehdessämme kuulleet ja jotka ovat oman korvaamattoman panoksensa tähän työhön tuoneet. Viimeisimpänä mutta ei vähäisimpänä haluan kiittää vanhempaa rikoskonstaapelia Mikko Veijalaista, jonka kanssa käydystä keskustelusta tämä lakialoite on saanut alkunsa. Nyt se nähdään, voiko maailmaa muuttaa. — Kiitos.

17.40 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Nyt keskustelussa oleva lakialoite on äärimmäisen tärkeä. Lapsen hyväksikäyttö ja pelkkä tämä keskustelu saa varmasti meidät kaikki voimaan henkisesti ja fyysisesti huonosti. Ainakin minulla on aivan hirveä olla.

Mielestäni kaikki toimet, jotka suojelevat lapsiamme täysin käsittämättömiltä hirvityksiltä, on syytä käydä läpi. Kuten esittelytekstissä ja täällä jo edustaja Keto-Huovisen ja edustaja Kilven asiantuntevien puheenvuorojen aikana on esiin nostettu, internetissä leviää valtavia määriä lasten hyväksikäyttömateriaaleja, samoin kuin materiaaleja, joissa lapsiin kohdistetaan vakavaa väkivaltaa.

Ajat ovat todellakin muuttuneet, ja niin pitää lakienkin muuttua. En edes kykene enää oikein puhumaan tästä kokonaisuudesta, haluan vain puheenvuorollani tukea tätä lakialoitetta ja toivon todella ripeää käsittelyä. Toivottavasti maailma edes vähän muuttuu paremmaksi tämän lakialoitteen kautta. — Kiitos.

17.41 Rami Lehto ps: Arvoisa rouva puhemies! Haluan myös kiittää aloitteen tekijöitä ja kaikkia allekirjoittaneita — itsekin allekirjoitin tämän todella tärkeän lakialoitteen. Lasten hyväksikäyttö on todella ikävää. Se tuhoaa useasti sen lapsen elämän, siitä tulee fyysiset ja henkiset vammat, ja kaiken lisäksi, paitsi että siinä on fyysiset vammat, siinä on myös henkinen väkivalta siitä, että tiedostaa, että siitä on lähtenyt vielä eteenpäin kuvamateriaalia, mikä kiertää lähes hänen loppuelämänsä internetin saloissa, sitä ei sieltä saa ikinä pois.

Tässä on niin hyvin puhuttu tästä, en paljon tätä kommentoi muuten kuin tuota 17 a §:ää ”Väkivaltakuvauksen hallussapito”. Tähänhän liittyy myös tämä kouluväkivalta, missä raakaa väkivaltaa käytetään, kun toista pahoinpidellään, ja siellä muut kuvaavat. Eikö siten ole niin, että siinäkin sitten se kuvan hallussapito olisi rangaistavaa, vaikka se on nuori, kuka sen kuvaa? Samanlaista raakaa väkivaltaa käytetään myös koulukiusaamisessa, ja niitä materiaaleja sitten levitetään ja pidetään hallussa, missä on hakattu kavereita. Tämä la-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

kialoite on todella hyvä, ja tämän yhden huomion haluaisin vielä ottaa siihen mukaan: sen, että tämäkin tulisi rangaistavaksi.

17.42 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset aloitteen tekijöille Kilvelle ja Keto-Huoviselle. Voisi sanoa, että tämä on semmoinen pysäyttävä kokemus, kun ei ole itse tiedostanut sitä ympärillä tapahtuvaa pahuutta niin konkreettisesti kuin tänään olette sen kuvanneet, ja se on jo tärkeä asia. Irvokasta, iljettävää, jotain aivan käsittämätöntä.

Kuten tässä jo aiemmin on tullut esille, lakien pitää pysyä ajassa, kun meillä lainsäädäntöä uudistetaan niin hitaasti, että meillä on sitä entiseltä vuosisadalta. Varsinkin koskien kaikkea sitä, mitä liittyy internetissä liikkuvaan materiaaliin, pitäisi pystyä eduskunnassa katsomaan, täytyisikö meidän lainsäädäntöä uudistaa. Nyt olisikin aika erityisesti tämän lakialoitteen myötä ruveta katsomaan tarkasti koko meidän lainsäädäntöä, mitkä ovat siellä niin sanotussa sosiaalisessa mediassa, internetissä liikkuvan materiaalin liittymät meidän erilaisiin lakeihin, ja päivittää niitä lainsäädäntöjä.

Kiitoksia vielä lakialoitteen tekijöille.

17.44 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajakollegoille Keto-Huoviselle ja Kilvelle tästä erityisen tärkeästä lakialoitteesta, jonka tarkoituksena tosiaan on, että raakaa väkivaltaa sisältävien kuvamateriaalien hallussapito levittämisen ohella tulee rangaistavaksi ja muun muassa lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaavan materiaalin hallussapito ja kaikki muut siihen liittyvät rangaistukset kovenevat. Tärkeää on todella se, että tämä asia on sanoitettu ja kerrottu myös tässä istuntosalissa tänään.

Vaikeaa kuvitella ja vielä täysin käsittämätöntä ymmärtää niitä tekoja, mitä tapahtuu tälläkin hetkellä, kun tiedonvälityksen ja tekniikan kehittymisenkin myötä erilaisten todella törkeiden kuvamateriaalien levittäminen on myöskin tullut joillekin jopa ansaintakeinoksi. Kuten lakialoitteen perusteluissa on tuotu hyvin esiin, internetissä leviää valtavia määriä lasten hyväksikäyttömateriaalia ja myös materiaalia, jossa lapsiin kohdistuu vakavaa väkivaltaa, ja tämä raakuus on todellakin viime vuosina kasvanut. Kuten edustaja Keto-Huovinen toi esiin, viime vuonna oli lähes sata, 89, tällaista törkeää sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämisrikosta, mikä on enemmän kuin kolmena edellisenä vuonna yhteensä.

Nämä lakimuutokset ovat todellakin perusteltuja ja tarpeellisia, ja on tärkeää, että tällä lakialoitteella on yli sadan edustajakollegan tuki, joten myös toivon, että tämä ripeästi tällä kaudella etenee. Viime kaudellakin nähtiin, että kun sadan kollegan tuki on, niin tietyt asiat myöskin sitten oikeasti rinnastetaan hallituksen esityksiin ja voivat saada muutoksen aikaan.

Yhtä tärkeää näitten lakimuutosten lisäksi on myös huolehtia uhrien tukemisesta ja auttamisesta ja nimenomaan pitkäkestoisesta tuesta. Viime kaudella toin esiin, että kun on rikoksia, joissa uhrina on lapsi, meidän olisi kyettävä sanomaan tietynlainen tutkintatakuu, eliikka rikokset, jotka kohdistuvat lapsiin, pitäisi vähintään 6 kuukauden aikana pystyä myöskin selvittämään, ja tämä on yhtä tärkeä asia kuin nämä lakimuutokset ja uhrien tukeminen.

Kiitos tästä hyvästä yhteistyöstä ja tämän lakialoitteen myötä tärkeän asian nostamisesta esiin.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

17.47 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitoksia lakialoitteen tekijöille Keto-Huoviselle ja Kilvelle. Täytyy kyllä henkilökohtaisesti sanoa, että en ole tässä salissa kuullut niin brutaalia tekstiä kuin mitä edustaja Kilpi tuossa juuri kuvaili, mitä näille lapsille voi tapahtua, ja en tiedä, onko puhemies pitkän uransa aikana tällaisia puheenvuoroja täällä kuullut. Mutta jos tänään täällä olisi ollut 200 edustajaa paikalla kuuntelemassa tätä lakialoitetta, väitän, että se lähtisi tänään valmisteluun — tämä oli niin brutaalia tekstiä, mitä näille lapsille on tehty tässä vuosien saatossa. Lakien pitää elää ajassa, ja toivon, että todellakin tämä lakialoite menee eteenpäin.

Tulee ihan fyysisesti paha olo. Anteeksi, puhemies.

17.48 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Komppaan vielä edustaja Wallinheimoa tästä ajatuksesta, että vetoaisimme tässä salissa, että lakivaliokunta ottaa tämän lakialoitteen, jolla on sadan edustajakollegan tuki ja joka on näin ollen rinnastettavissa hallituksen esitykseen, mahdollisimman ripeään käsittelyyn — täällä on myöskin lakivaliokunnan jäseniä paikalla, edustajat Keto-Huovinen ja Kilpi, jotka ovat itse asiassa tämän lakialoitteen ensimmäiset allekirjoittajat ja valmistelijat — ja nimenomaan sillä ajatuksella, että tiedostamme varmasti salin oikealta ja vasemmalta puolelta, että tässä asiassa meidän lainsäädäntömme ei ole lähelläkään 2020-lukua, missä sen tulisi olla. Se on hädin tuskin 2000-luvulla. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

22. Lakialoite laiksi rikoslain 47 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 6/2020 vp Jari Myllykoski vas ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 22. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.49 **Jari Myllykoski vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tarkoitus on tällä lailla turvata Suomessa työskentelevien työntekijöiden asema mutta myös tasavertaiset kilpailuedellytykset suomalaisille ja Suomessa toimiville yrittäjille, jotka noudattavat lakeja ja sopimuksia.

Alipalkkauksella tarkoitetaan sitä, että yritykset eivät noudata yleissitovaa työehtosopimusta tai normaalisitovaa työehtosopimusta. Meillä on liian paljon tilanteita, missä monesti ei-suomalaiset työntekijät kohtaavat omaa tietämättömyyttään sen, että he eivät ole samalla palkkatasolla kuin suomalainen tai järjestäytynyt työntekijä työpaikalla. Valitettavan usein työnantajat, jotka harjoittavat tällaista toimintaa, ovat niin sanottuja pöytälaatikkoyrittäjiä, jotka hakevat vastentahtoisilla menettelyillään kilpailuetua niihin yrittäjiin, jot-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

ka aidosti toimivat maksaen verot ja vakuutusluonteiset maksut ja tältä osin kantavat vastuunsa yhteiskunnasta niin verotulojen kun inhimillisen teettämisen osalta.

On erityisen tärkeää, että me pystymme keskustelemaan tästä aiheesta. Joku voi olla sitä mieltä, että sopimusyhteiskunta puuttuu liikaa yrittäjän vapauteen, mutta minä haluan tuoda esille sen, että tässä on toisena tarkoituksena juuri se, että rehellinen suomalainen yrittäjä pärjää siinä kilpailussa, jota tässä maassa harjoitetaan.

Ehkä näin lyhyesti tästä, ja toivotaan tämän asian etenevän. Tässä nyt ei ole sitä sataa niimeä, kun ei juoksujalka kestänyt kiertää tämän asian edeltä enempää. Meillä on tässä hallituksessa kyllä toimenpiteitä, että seuraamusmaksuilla ja hallintomaksuilla pyritään suittimaan sitä lainvastaista toimintaa, mutta sanoisin, että tämä alipalkkauksen kriminalisointi on kuitenkin se väline, jolla voidaan aidosti tarttua niihin väärinkäytöstilanteisiin, joita meillä valitettavasti yhteiskunnassa on liian paljon.

17.52 Rami Lehto ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Myllykoskella taisivat maitohapot iskeä, kun ei ehtinyt, jaksanut juosta minun luokseni, kun olisin allekirjoittanut tämän. Kyllä, on jäänyt, mennyt ohi tämä. Tämä on todella hyvä lakialoite. Olisin allekirjoittanut tämän.

Täällä salissahan päätettiin tänä vuonna hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työntekijöiden lähettämisestä annetun lain muuttamisesta, missä muutoksilla pyrittiin edistämään lähetettyjen työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua työehdoissa kansallisten työntekijöiden kanssa sekä yritysten tasavertaista kilpailua. Elikkä lainsäädäntö on, että jos työntekijöitä lähetetään muualta tänne, niin samat työehdot pitää olla, sama palkkaus ja näin muuten. Kyllä tätä pitäisi valvoa ja rangaistakin. Aina kun tulee sanktioita, niin se laitaa noudattamaan enemmän lakia. Aina löytyy henkilöitä, jotka haluavat kiertää lakia, jos ei siitä mitään sanktioita tule.

Valvonta on tietysti aina hankalaa, mutta sinnekin pitäisi saada lisää resursseja. Sinne todennäköisesti nyt tulee lisää resursseja, että saadaan tutkittua näitä, että saadaan kaikki yritykset tasavertaiselle riville sitten, ettei siellä yksi polje palkkoja. Rakennuksilla tämä varsinkin on yleistä, ja samoin löytyy myös ravintoloita, missä paljon käytetään hyväksi alipalkattuja henkilöitä ja saadaan hinnat sitten poljettua, ja naapuri kaatuu siitä sitten, kun ei pysty hinnoilla kilpailemaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

23. Lakialoite laiksi arvonnäisäverolain 85 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lakialoite LA 22/2020 vp Pia Kauma kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 23. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Keskustelu

17.54 **Pia Kauma kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa siirrytään rikoslain maailmasta ravintolamaailmaan, eli siinä esitetään anniskelun arvonnalisäveron alentamista 24 prosentista 14 prosenttiin eli samaan kuin on ravintola-aterioissa. Luonnonvarakeskuksen vuonna 2018 tekemän arvion mukaan tämä muutos merkitsisi noin 127 miljoonan euron kasvua ravintola-alalla eli ravintolapalveluiden kysynnässä ja koko kansantalouden osalta 300 miljoonan euron kasvua vuositasolla.

Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite oli alun perin allekirjoitettu toukokuussa, ja sen oli tarkoitus olla voimassa vuoden 2020 loppuun, mutta lakialoiteruuhka ja tämä koronatilanne ovat saaneet aikaan sen, että olemme viivästyneet tämän asian käsittelyssä. Tämä tarkoittaa omalta osaltani sitä, että tulen tekemään uuden, vastaavan aloitteen tällä viikolla, ja se on allekirjoitettavissa kaikille kansanedustajille sähköisesti sekä keskuskansliassa perjantai-iltaan saakka.

Suomessa on noin 10 000 ravintolaa, ja jos mietitään viime kevään tilannetta, niin jo puolet niistä oli ongelmassa sen johdosta, että kaikki ravintolat käytännössä suljettiin 4.4. ja 31.5. välisenä aikana. Eduskunta päätti jo kesällä — hallituksen esityksessä numero 67 — ravintola-alan tukemisesta, ja sen summa oli noin 170 miljoonaa euroa. Jo silloin alan edustaja MaRa oli sitä mieltä, että tuo summa on täysin riittämätön, olisi tarvittu vähintään 350 miljoonaa euroa. Eli toisin sanoen oli jo silloin tiedossa, että se on täysin riittämätön tuki, ja nyt kun mietitään sitä, millä tavalla koronaepidemia on uudestaan käynnistynyt tässä maassa, niin tiedämme, että ravintola-ala on ollut hyvin epävarmojen olosuhteiden vankei ja joutunut sopeuttamaan toimintaa vähän väliä ja hyvin epävarmoissa olosuhteissa. Ei ole aina tiedetty, mitä seuraavalla viikolla säädetään ja mikä loppuvuoden tilanne on.

Arvoisa puhemies! Suomessa on tällä hetkellä EU:n korkein anniskelun arvonnalisävero, ja erityisesti tämä näkyy oluen kohdalla. Meidän ravintolakulttuuriimme kuuluu, että olut on juurikin se kaikkein tärkein anniskeltu alkoholijuoma.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä 90 prosenttia Suomessa juodusta alkoholista juodaan kotona, ja me kokoomuksessa olemme pohtineet, että vaikka tämän lakialoitteen tavoite on olla väliaikainen, niin pidemmälläkin aikavälillä tämä muutos olisi hyvä, koska se ohjaisi alkoholinkäyttöä julkisilta paikoilta valvottuihin tiloihin.

Arvoisa puhemies! Aika usein silloin, kun puhutaan arvonnalisäveron tason muutoksesta, meillä on esteenä Euroopan unioni ja sen säännökset, mutta tässä, tämän asian kohdalla, ei ole, sillä EU salli tämän muutoksen jo vuonna 2009 — tätä muutosta vain ei ole toteutettu.

Arvoisa puhemies! Tämä muutos olisi kannatettava monestakin syystä: Ensinnäkin, se lisäisi alan työllisyyttä. Toiseksi, se turvaisi verotulot nimenomaan Suomeen pitkällä aikavälillä, koska aika suuri osa myöskin meidän juodusta alkoholista tuodaan muualta — lähinnä Virossa ja Baltian maista — tänne Suomeen ja tämä ohjaisi verotuloja enemmän Suomeen. Ja kolmanneksi, se parantaisi kotimaisen matkailu- ja ravintola-alan kilpailukykyä suhteessa ulkomaille matkailuun. Nyt jos koskaan tämä olisi hyvin tärkeä kädenojennus tälle alalle.

17.59 **Sinuhe Wallinheimo kok**: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Kaumaa hyvästä lakialoitteesta ja siitä, että lakialoite nyt varmastikin uusitaan, sillä se vanhenee hyvin pian.

Edustaja Kauma puhui hyvin tuossa niistä vaikutuksista, mitä tämä alvin alennus toisi: työpaikkoja, sillä olisi paljon dynaamisia vaikutuksia, se siirtäisi alkoholin kulutusta takai-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

sin ravintoloihin. Nämä ovat varmasti kaikki niitä koko salinkin kannattamia toimenpiteitä, niin että ei juotaisi alkoholia kotona vaan nimenomaan ravintoloissa.

Olen täysin varma, että jossain vaiheessa tämä kuitenkin Suomessa menee läpi. Onko se nyt sitten edustaja Kauman lakialoite vai tämä hallitus vai seuraava, mutta se on selvää, että me tulemme tämän jossain vaiheessa alentamaan, ihan senkin takia, että me tiedämme nyt, että tällä hyvin palveluintensiivisellä alalla, jossa noin satatuhatta ihmistä työskentelee, tullaan menettämään jatkossa paljon työpaikkoja. Tämä nimenomaan täsmätoimena olisi äärimmäisen tärkeä nyt tälle alalle, joka varmasti kärsii koronasta tällä hetkellä eniten.

Joten, arvoisa puhemies, kannatan edustaja Kauman hyvää lakialoitetta, ja tulen kannattamaan myös seuraavaa.

18.00 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Ravintola-alalla liikevaihdon taso on heikentynyt pahimmillaan keskimäärin kriisiä edeltävältä tasolta erittäin merkittävästi, ja tässä edustaja Kauman lakialoitteessa tartutaan juuri mielestäni aika osuvasti tähän ongelmaan. Korona on vaikeuttanut ravintoloiden toimintaympäristöä merkittävästi, ja nyt on kysymys siitä, autammeko heitä helpottamalla kilpailua, helpottamalla bisneksentekoa vai emme.

Toisaaltahan tässä kokonaisuudessa on kyse ihan uudenlaisen eurooppalaisen alkoholi-kulttuurin kehittämisestä Suomessa, mutta pohjimmiltaan kuitenkin näen, että tämä laki-aloite pohjautuu siihen, että ihmisillä olisi töitä, siihen, että ravintolat pystyisivät pitämään työntekijänsä ja että he pystyisivät niitä jatkossa myös palkkaamaan lisää.

Kuten edustaja Wallinheimo tässä totesi, muutos tähän on todennäköisesti tulossa — miksemme siis käyttäisi koronakriisin tuomaa heikkoa tilannetta hyväksemme ja kääntäisi kehitystä siihen suuntaan, että ihmiset pystyisivät nauttimaan vastuullisesti alkoholista ravintolassa ilman, että se on kohtuuttoman kallista.

Tuen edustaja Kauman lakiesitystä. — Kiitoksia.

18.02 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Nyt jos koskaan on aika tästäkin keskustella. Olen samaa mieltä siitä, kun edustaja Wallinheimo sanoi, että jossain vaiheessa tämä meillä täällä on ja me teemme päätöksiä.

Pitää muistaa, että ravintoloitten alkoholin alvin laskemisella on myös niitä erityisen positiivisia muitakin kuin taloudellisia vaikutuksia — toki voidaan aina kysyä, kenenkä mielestä ja missä suhteessa. Mutta näkisin, että se kotona pohjien tirpominen — joka tehdään sen vuoksi, että alkoholi ravintoloissa on niin kallista — on hirvittävän turhauttavaa, ja uskoisin, että tämä käytös muuttuisi siten, että menisimme varhemmin alkuillasta ravintolaan, eikä niin, että sitten vasta sen jälkeen, kun ollaan ne Viron viinat otettu lärviin kotona, lähdetään baariin noin klo yksitoista ja sen jälkeen. Minä uskoisin, että kansanedustajan tehtävät jättänyt muusikko Mikko Alatalokin olisi mielissään, jos voisi mennä soittamaan ravintolaan klo 22 — saati, että aikaisintaan kahdentoista yhden aikaan on ensimmäinen keikka.

Eli tällä on mahdollista edistää sitä kulttuurillista toimintaa ja tuoda... Hieman toisin kuvaan kuitenkin asiaa kuin hyvän aloitteen tehnyt edustaja Kauma, joka sanoi, että julkisilta paikoilta valvottuihin tiloihin tai että juodaan kotona enemmän. Minä haluaisin kuvata sen niin, että kotoa ja julkisilta paikoilta palveluiden äärelle, hyvien palveluiden äärelle, jotka työllistävät ravintola-alan työntekijöitä. Minä olen jättänyt ainakin noin kolme vuotta sit-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

ten sen valvotut olosuhteet pois, vaan tullaan nauttimaan hyvistä palveluista, joita ravintolayrittäjä henkilöstönsä kanssa voi jokaiselle antaa.

Kun edustaja Kauma nyt uusii tämän lakialoitteen, niin minulla on kyllä kynä valmiina allekirjoittamaan se.

18.05 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Kannatan lämpimästi edustaja Kauman ansiokasta lakialoitetta.

Ravintolat ovat joutuneet kärsijän rooliin kohtuuttomallakin tavalla koronan ikeessä. Monen yrittäjän elämäntyö on valumassa hukkaan, eikä konkurseiltakaan tulla välttymään. Se on sietämätön inhimillinen tragedia. Kyllä meidän on kaikki kivet ja kannot käännettävä yrittäjyyden ja yritysten tukemiseksi, sillä juuri ne ovat teitä ulos koronan ki-roista.

Minäkin olen kyllä kynä valmiina odottamassa ensimmäisten joukossa, kun tämä aloite uudistetaan täällä. — Kiitos.

18.05 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kauman lakialoite arvonlisäveron väliaikaisesta muuttamisesta liittyen ravintola- ja ateriapalvelujen yhteydessä nautittaviin alkoholijuomiin on varsin kannatettava, ja erityisesti se on kannatettava tässä ajassa. Se olisi myös tällainen työllisyysteko, kotimaisuusteko, Suomi-teko siinä mielessä, että ravintola- ja hotelliala kuten myöskin matkailu ovat olleet varsin kovassa ahdingossa. Se on valitettavaa, että korona-aikaan kuitenkin Alkosta ostettujen juomien määrä on noussut ja on tavallaan kulutuksen painopistettä edelleen siirretty koteihin ja niihin tiloihin, jotka eivät ole valvonnan piirissä. Kyllä meille kuitenkin on jo kauan tehnyt tuloaan sellainen eurooppalainen juoma- ja ravintolakulttuuri, että nauttisimme alkoholia myöskin ruokailun ohessa.

Tässä, arvoisa puhemies, on hyvää vielä se, kuten edustaja Kaumakin toi esiin, että arvonlisäverot ovat tietyllä tavalla säänneltyjä myöskin EU:n tasolta: ei voi olla kovin monia arvonlisäverokantoja, mutta tähän liittyen direktiivi sallii jo alkoholin anniskelun osalta alennetun kannan. Vaikka verotuloissa monesti on niin, että ajatellaan, että se, että korotetaan sitä kantaa ja korotetaan sitä veron osuutta, toisi valtion kassaan sen suurimman rahamäärän, niin sitten on myöskin niitä veroja, joissa itse asiassa sen verokannan tai alvikannan aleneminen ohjaa ihmisten käyttäytymistä ja kulutusta siten, että vaikka se kokonaismäärä veron osalta hetkellisesti laskisikin, niin pidemmällä aikavälillä kaikki muu hyöty ja myöskin sitten se verotuloista tullut hyöty olisi valtion kassaan positiivinen, koska myöskin menopuolella tämä varmasti näkyisi.

Helppo kannattaa tätä, oli helppo allekirjoittaa, ja toivottavasti myöskin laajemmalla rintamalla tämä asia nyt sitten etenisi, jos uusi lakialoite tulee. — Kiitos.

18.08 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Itsekin uskon siihen, että ennemmin tai myöhemmin tämä lakimuutos toteutuu Suomessa. Olipa mukava kuunnella näitä puheenvuoroja, että täällä on kynät teroitettuna jo seuraavaa lakialoitetta varten.

Ihan pari lukua toisin vielä täsmennyksenä tähän lakialoitteen sisältöön.

Elikkä matkailu- ja ravintola-alan edunvalvoja on arvioinut, että tämä lakimuutos toisi noin 2 400 työpaikkaa lisää. Toki tämä on arvioitu normaalioloissa ja nyt eletään korona-oloissa, mutta joka tapauksessa puhutaan tuhansista työpaikoista.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Ja vielä, arvoisa puhemies, toinen luku tähän: Kun mainitsin äsken tästä ulkomailta tuodusta alkoholista, niin on näin, että ulkomailta tapahtuva matkustajatuonti on lähes kaksinkertainen ravintolassa tapahtuvaan anniskeluun nähden eli todella suurta. Olisi hyvä, että saisimme kotimaassa ostetun alkoholin paremminkin samalle tasolle ja myöskin ne verotulot sitten tänne Suomeen. Sillä olisi sellainen positiivinen vaikutus.

Arvoisa puhemies! Tähänhän tosiaan kuuluu ravintolat, kahvilat, baarit ja yökerhot eli koko repertoaari, mitä meiltä täältä Suomenniemeltä löytyy, kaikenlaiset ravintolat, joilla se anniskelu oikeus on.

Sitten edustaja Myllykoski totesi, että pitäisi ehkä puhua jo siitä, että ei niinkään valvottu olosuhteet olisi se pointti tässä, niin että valvottuihin olosuhteisiin vietäisiin juominen, vaan yleensäkin tämä alkoholikulttuuri ja se, että mentäisiin tähän eurooppalaiseen alkoholinkäyttökulttuuriin. Itse olen kyllä ihan samaa mieltä. Kun katsoo meidän nuoremman polven käyttäytymistä, niin he ovat luultavasti jo paljon fiksummalla tasolla kuin mitä minun ja edustaja Myllykosken sukupolvi on ehkä ikinä ollut. Siinä mielessä olen luottavainen siihen, että näitä muutoksia tapahtuu myös ihan siellä kulutuskäyttäytymisen puolella.

Arvoisa puhemies! Olen hyvilläni siitä, että tämä lakialoite on saanut hyvän vastaanoton, ja toivon, että se sitä saa myöskin valiokuntakäsittelyssä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

24. Lakialoite laiksi rahankeräyslain 1 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 23/2020 vp Kai Mykkänen kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 24. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.11 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Ilmastomuutoksen torjunta on meidän kaikkien tehtävä. Poliittisina päättäjinä on meidän vastuullamme luoda lainsäädännön ja talousarvion kautta kannusteet ilmastoystävälliselle, taloudelliselle ja muulle toiminnalle, on kyse sitten rajoituksista, fossiilisiin polttoaineisiin kohdistuvista veronkorotuksista tai puhtaan teknologian tukemisesta. Päätöksemme luovat ne raamit ja ohjauskeinot, jotka vaikuttavat yritysten ja yksittäisten ihmisten kulutustottumuksiin ja -käyttäytymiseen, yrityksillä muun muassa investointeihin. Yksittäiset ihmiset voivat niin ikään tehdä oman osansa, jos heillä on siihen kyky ja mahdollisuus. Kulutustottumukset ja liikkumis- ja asumismuotojen valinta ovat kaikki osaltaan myös ilmastopäätöksiä.

Nyt käsittelyssä oleva lakialoite liittyy siihen, kuinka helpoksi ja selkeäksi teemme lainsäädäntömme, jotta ihmiset, yritykset ja esimerkiksi säätiöt voivat omalta osaltaan kantaa vastuuta ilmastomuutoksen hidastamisessa. Tietyt toimijat, esimerkiksi Finnair ja Com-

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

pensate-säätiö, ovat aktiivisesti pyrkineet luomaan mahdollisuuksia yksittäisille ihmisille ja yrityksille hiilijalanjäljen pienentämiseen tarjoamalla hiilipäästöjen kompensatiomahdollisuutta. Poliisin arpajaishallinto on kuitenkin tulkinnut niin, että tällainen toiminta luokituu rahankeräyslain piiriin kuuluvaksi vastikkeettomaksi rahankeräykseksi.

Arvoisa puhemies! Ilmastokriisi ei odota, vaan tarvitsemme kipeästi päästövähennys- ja kompensointitoimia kaikilla sektoreilla. On jopa hieman absurdia, että nykyinen lainsäädäntö ei mahdollista esimerkiksi Compensate-säätiön toimintaa ilman rahankeräyslupaa, vaikka säätiö ostaa kuluttajan maksamalla summalla päästövähennysyksiköitä eli hiilensidontaa. Arpajaishallinnon tulkinta on odotetusti kerännyt paljon kritiikkiä. Lakialoitteessa jopa todetaan, että arpajaishallinnon tulkinta uhkaa laittaa jäihin koko päästökompensatioalan Suomessa, koska rahankeräyslupan hankkiminen edellyttäisi toimijoilta paljon uutta byrokratiaa. Tällaiseen lopputulemaan meillä ei yksinkertaisesti ole varaa. Epäselvien laintulkintojen takia on ensiarvoisen tärkeää, että selkeytämme lakia, jotta pelisäännöt ovat kaikille — niin yrityksille, säätiöille kuin yksityisille ihmisillekin — helposti ymmärrettävät ja haluttua toimintaa tukevat.

On hienoa, että hallitus on ryhtynyt sisäministeriön johdolla toimeen ja jättänyt marraskuun alussa lausuntokierrokselle esityksen, jossa vapaaehtoiset päästökompensatiot rajataisiin rahankeräyslain ulkopuolelle. Jatkossa vapaaehtoinen päästökompensatiotoiminta ei siis edellyttäisi rahankeräyslupaa. Hallituksen pohjaesitys siis osaltaan jo vastaa lakiesityksen vaatimuksiin. Valitettavan kauan tämä reagointi näin tuoreen kansanedustajan silmin kuitenkin on ottanut. Lähes kaksi vuotta tulee sitten, kun laki tulee käsittelyyn, tuosta tehdystä tulkinnasta ja tämän kompensatiotoiminnan jäihin laittamisesta. Kiitos siis lakialoitteen tekijöille, jotta hyvää ja tarpeellista keskustelua saadaan yhdessä vietyä eteenpäin. Nyt toivon ripeää mutta laadukasta lainvalmistelutyötä.

18.14 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan oli helppo olla tuke-massa tätä rahankeräyslain 1 §:n muuttamista. Teimme viime kaudella hallintovaliokun-nassa, jossa nyt toimin varapuheenjohtajana ja viime kaudellakin olin jäsenenä, ison arpa-jaislain kokonaisuudistuksen, ja jotenkin tuntuu ehkä uskomattomalta nyt ajatella, että niit-tä asioita, mistä nyt puhumme, ei osattu ajatella kolme vuotta sitten tai neljä vuotta sitten, kun tämä iso arpajaislain uudistus laitettiin liikkeelle ja sitä valiokunnassa käsiteltiin. Täl-laisia erilaisia kompensatioita ja malleja päästökompensatioille tosiaan tällä vuosikym-menellä varmasti tarvitaan, ja niitä olisi ollut tulossa. Siinä mielessä on harmittavaa, että tämä tulkinta on johtanut siihen tilanteeseen, että erilaiset julkisestikin aikomuksensa il-moittaneet ovat nyt sitten joutuneet perumaan, sekä tämä Kompensäätiö-säätiö että myös-kin Finnair, koska he ovat todenneet, että eivät halua lähteä etenemään ennen kuin tilanne on tämän arpajaislainsäädännön ja myöskin sitten Poliisihallituksen osalta selvä ja selkeä.

Tosiaan sisäministeriö asetti tähän lainsäädäntöhankkeen keväällä, ja toisaalta voidaan ajatella, että sitten myöskin tällä lakialoitteella on ollut se oma paikkansa ja myöskin sisä-ministeriö on saanut viestin, että tälle löytyy kannatusta kansanedustajien osalta, ja aktii-visesti olemme asiaa esiin nostaneet. On hyvä, että sisäministeriö on nyt toiminut ja lau-suntokierrokselle on lakihanke saatu lähetettyä, ja siltä osin kuin sitten sisäministeriön hal-lituksen esitys aikanaan hallintovaliokuntaan saapuu, myöskin hallintovaliokunta pystyy arvioimaan tätä ja yhdistämään tähän kyseiseen lakialoitteeseen hallituksen esityksen kä-sittelyyn. Tämä on tärkeä asia, ja nimenomaan pitää lainsäädännöllä luoda ne raamit ja pe-lisäännöt, joilla yritykset pystyvät silloin toimimaan.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Arvoisa puhemies! Ihan loppuun sanon, että viime kaudella, kun toimin eduskunnan kestävän kehityksen toimikunnan puheenjohtajana, toimimme erilaisia malleja, miten eduskunta voi vastuuta kantaa, kun kansanedustajan työhön liikkuminen ja lentäminen eri maihin niin oleellisesti kuuluu — tosin nyt korona-aikana ei ole kuulunut, mutta normaalissa tilanteessa. Silloin toimikunta myöskin esitti, että eduskuntakin voisi näihin lentokompensaatioihin sitten osallistua, mutta siltäkin osalta nyt sitten tämä on ollut jäissä. Tietenkin sinivalkoisin siivin maailmalle ja valtakunnan sisällä paljon lennämme, mutta tämäkin asia vaatii päästökompensaation osalta raamitusta ja pelisääntöjä. — Kiitos.

18.17 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Vielä muutama seikka näihin kompensaatioihin.

On varmistettava, että niissä myydään vain palveluita ja hankkeita, jotka aidosti myös tuottavat ilmastohyötyjä. Tällä hetkellä markkinoilla, siis kansainvälisillä markkinoilla, on tarjolla kirjavasti erilaisia kompensatiopalveluita. Myös näitä kompensatiomarkkinoita on säädeltävä.

Ympäristöministeriö on käynnistänyt selvityksiä vapaaehtoisten päästökompensaatoiden sääntelyn nykytilasta ja näistä kehittämistarpeista, ja tavoitteena on varmistaa, että kompensatiahankkeilla on aidosti positiivisia ilmastovaikutuksia. Myös kompensaatoiden tarjoajat ovat toivoneet näiden pelisääntöjen selkeyttämistä.

Yhdyn kyllä edustaja Talvitien näkemykseen siitä, että eduskunnan lentokompensaatioita koskeva ratkaisu pitäisi mahdollisimman pian tuoda päätettäväksi. Nyt, vaikka ei paljon lennetäkään, olisi hyvä aika ratkaista myös tämä kysymys.

18.18 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Tämä on tärkeä osa ilmastomuutoksen vastaista työtä. Tärkeintä on tietenkin saada päästövähennyksiä aikaiseksi. Me tarvitsemme lisää hiilinieluja, mutta meidän lainsäädäntömme pitää mahdollistaa myös kompensointitoimet, ja erityisesti sellaisia toimia meidän pitäisi pikemminkin edistää kuin pyrkiä suitsimaan, joissa Suomella olisi ihan valtavasti annettavaa. Tässä on tuotu esille sellaisia vaihtoehtoja, joita ei ole vielä ollut mahdollista hyödyntää siinä määrin kuin toivottavaa olisi.

Mutta on ollut hienoa kuulla, että myös hallitus on edistämässä tätä asiaa osaltaan, ja uskon, että tässä on esimerkki teemasta, jota voimme olla yhteistyössä yli puoluerajojen edistämässä. Ilmastomuutos on meidän kaikkien yhteinen haaste, ja tarvitsemme kaikki keinot käyttöön, jotta me saamme tämän tavoitteen hiilineutraalista Suomesta toteutettua. Kertakaikkisesti ei ole järkevää eikä kestävää, että lainsäädäntö tai sääntely estää kompensatiomallien tai -tuotteiden hyödyntämistä, joten hyvä uutinen on, että asia etenee, ja varmasti tämä julkinen keskustelu on sitä osaltaan edesauttanut.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

25. Lakialoite laiksi väylämaksulain kumoamisesta

Lakialoite LA 33/2020 vp Ville Kaunisto kok ym.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 25. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.20 Ville Kaunisto kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin, käsittelyssä on lakialoitteeni väylämaksun pysyvistä poistosta eli väylämaksulain kumoamisesta. Tein aloitteen jo puoli vuotta sitten, mutta kuten varmasti jokainen meistä on huomannut, vientiteollisuuden ongelmat ja haasteet eivät suinkaan ole ohi vaan ne saattavat jopa olla todella pahasti vasta edessäpäin.

Olen tästä kyseisestä lakialoitteesta eri pykälien yhteydessä jo useamman kerran eduskunnassa puhunut, joten jätän tällä kertaa omat perusteluni hieman vähemmälle. Ne omat perustelut ovat käsittääkseni osoittaneet sen, että oppositiopuolueiden edustajat tukevat ajatteluani, ja olen siitä äärimmäisen kiitollinen, mutta sen sijaan, että kerron omia perusteluja, aion lukea teille hieman tylsästi otteita asiantuntijalausunnoista liittyen kyseiseen lakiin, jota itse hallituskin vielä keväällä valmisteli mutta sitten veti pois.

Tässä niitä tulee:

”Nykytuotoinen väylämaksujärjestelmä kokonaisuutena sisältää Suomen kilpailukykyä heikentäviä rakenteita, sillä kustannusten jakautuminen tasaisesti ei tue tavaravirtojen ohjautumista luonnollisesti taloudellisimmille ja tehokkaimmille kuljetusreiteille.”

”Meriväylät ja niiden ylläpito ovat valtion perusinfraa, eikä niiden kustannuksilla tule rasittaa ulkomaankauppaa käyviä yrityksiä. Väylämaksut ovat ulkomaankauppaa käyville yrityksille lisäkustannus, minkä he maksavat merirahtien yhteydessä.”

”Väylämaksu pitää poistaa kilpailua vääristävänä ja yritysten logistiikkakustannuksia nostavana erityisesti tässä kriisitilanteessa, mutta jatkossa kokonaan ja pysyvästi.”

”Väylämaksujen poistolla on laajakantoiset vaikutukset logistiikan ja sen yritysten kilpailukykyyn. Väylämaksu nostaa yritysten logistiikkakuluja, ja merikuljetusten kustannukset vaikuttavat voimakkaasti eri toimialoilla toimivien yritysten logistiseen kilpailukykyyn.”

”Väylämaksu on täysin Suomen oma ratkaisu, jolla valitettavasti heikennetään Suomen logistista sijaintia nostamalla tarpeettomasti yritysten kustannuksia. Väylämaksujen takia Suomen reitti ei ole tällä hetkellä transitossa eli kauttakuljetuksissa kilpailukykyinen. Väylämaksun poisto nostaisi kauttakululiikenteen määrää ja näin kompensoisi väylämaksujen poiston vaikutuksia valtion tuloihin.”

”Kansallisesti asetetut maksut ja verot vaikuttavat myös yritysten sijoittumispäätöksiin.”

”Väylämaksun poisto keventää kustannuksia kaikessa merenkulussa tasapuolisesti.”

”Väylämaksun poistamisella olisi myös pidemmällä aikavälillä positiivisia vaikutuksia ulkomaankaupan kilpailukykyyn, meriliikenteen tehokkuuteen ja ilmastopäästöjen vähentämiseen, kiertotalouden toteutumiseen sekä transitoliikenteeseen.”

Esitys on tärkeä ”Suomen ulkomaankaupan jatkuvuuden turvaamiseksi”.

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Esitys ”pitää yllä Suomelle elintärkeiden merikuljetusyhteyksien toimivuutta ja Suomen huoltovarmuutta sekä pyrkimyksiä tukea matkustaja- ja rahtituloja menettävien Suomen ulkomaankauppaa palvelevien varustamojen taloudellista toimintakykyä covid-19-tartuntataudin aiheuttaman kriisin aikana ja kriisistä toipumisessa”.

Nämä siis asiantuntijalausuntoja kyseiseen lakiesitykseen. Asiantuntijat olivat yli 90-prosenttisesti lakiesityksen takana.

Me siis puhumme Suomen tulevaisuudesta, siitä, miten me varmistamme yhden hyvinvointimme kivijalan kestämisen vaikeissa oloissa, mutta samalla myös sen vahvistamisesta. Lakialoitteeni väylämaksun poistamisesta lisää siis työpaikkoja, lisää hyvinvointia ja rakentaa kilpailukykyistä Suomea. Yksinkertaisesti sanottuna se tarkoittaa monelle yrittäjälle ja työntekijälle sitä, että joulupöytään on varaa ostaa myös kinkku.

Kiitän kaikkia allekirjoittajia ja niitä, jotka ovat hieman myöhässäkin asiaan heränneet, ja kuten alussa mainitsin, niin käsittääkseni niitä ovat kaikki oppositiopuolueet enemmän tai vähemmän. Kiitän myös omaa kokoomuspuoluuttani, joka on vahvasti lähtenyt tukemaan minua tämän lakialoitteen kanssa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä.

18.25 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustajakollega Kaunistolle lakialoitteesta, jonka myöskin allekirjoitin. Kuten edustaja Kaunisto tuossa toi esiin ja me kaikki tiedämme, Suomi on hyvin vientivetoinen maa ja me olemme kuitenkin tietynlainen saari täällä, joten monet asiat, tavarat ja logistiikkaketjut tulevat meille joko meriteitse tai sitten lentoteitse. Se on meidän vahvuutemme, mutta samalla myöskin tietyllä tavalla heikkous, ja siinä mielessä, jos nyt ajatellaan esimerkiksi tätä Itämeren kilpailuympäristöä, olisi tärkeää, että Suomen kilpailukyky olisi samalla tasolla muiden Itämeren maiden kanssa ja näin ollen me voisimme itse tehdä sille jotain. Jos me alennamme tai poistamme väylämaksua, niin silloin myöskin se oma kilpailukyky kohenee. Tällaisilla erillaisilla kansallisilla maksuilla ja veroilla on iso merkitys myöskin yritysten sijoittumiselle ja tämän myötä Suomen taloudelle. Loppuviimeksi on kyse työpaikoista ja niistä vientieuroista, ja näin ollen ne yrittämisen edellytykset on tärkeä saada samalle viivalle muiden Itämeren maiden kanssa.

Tietenkin ajatellaan, että väylämaksun maksaa rahdin yhteydessä joku taho, ja se joku taho on kuitenkin aina sitten joku yritys. Ja siellä yrityksessä mietitään, mitä kautta niitä logistisia ketjuja viedään eteenpäin ja mitä kautta tavara liikkuu. Näin ollen, tietyllä tavalla, väylämaksujen poistaminen saattaa olla tietyissä tilanteissa myöskin ympäristöteko. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

26. Pohjoismaiden neuvosto Suomen valtuuskunta toimintakertomus 2019

Kertomus K 3/2020 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 3/2020 vp

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 25.11.2020 pidettävään täysistuntoon.

27. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2019

Kertomus K 8/2020 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 4/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 25.11.2020 pidettävään täysistuntoon.

28. Hallituksen esitys eduskunnalle elinkeinotulon, maatilatalouden tulon ja metsätalouden pääomatulon kertapoisto- ja menojäännösrajojen korotuksia koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 195/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 23/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 25.11.2020 pidettävään täysistuntoon.

29. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksestä verovuosina 2021-2025

Hallituksen esitys HE 196/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 24/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 25.11.2020 pidettävään täysistuntoon.

30. Hallituksen esitys eduskunnalle Ahvenanmaan mediamaksun vähennyskelpoisuutta verotuksessa sekä eräiden luonnonsuojelussa sekä vesien- ja merenhoidossa käytettävien tukitoimenpiteiden verovapautta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 197/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 25/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 25.11.2020 pidettävään täysistuntoon.

31. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 seitsemänneksi lisätalousarvioksi Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 seitsemännen lisätalousarvioesityksen (HE 192/2020 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 192/2020 vp

Pöytäkirja PTK 150/2020 vp

Hallituksen esitys HE 216/2020 vp
Lisätalousarvioaloite LTA 28-30/2020 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 26/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 31. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 25.11.2020 pidettävään täysistuntoon.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että seitsemännen lisätalousarvioehdotuksen ainoassa käsitellyssä noudatetaan seuraavaa menettelytapaa:

Asian käsittely alkaa keskiviikkona 25.11.2020 kello 14.00 pidettävässä täysistunnossa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Muutosehdotukset on jätettävä keskuskansliaan viimeistään keskiviikkona 25.11.2020 kello 10.00. Asiaan liittyvät äänestykset ovat perjantaina 27.11.2020. Siltä osin kuin seitsemännen lisätalousarvioehdotukseen ei ole ehdotettu muutoksia, se katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Menettelytapa hyväksyttiin.

Mietintö pantiin pöydälle 25.11.2020 pidettävään täysistuntoon.

32. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 25.11.2020 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.03.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen